

ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIE

KORTRIJK

GRAAF KAREL DE GOEDELAAN (prov. WEST-VLAANDEREN)

BASISRAPPORT

Monument
Vandekerckhove

Auteur: Bart BOT
Redactie: Tina BRUYNINCKX

Monument Vandekerckhove nv
Oostrozebekestraat 54
8770 INGELMUNSTER

Afdeling Archeologie
Rapport 2018/07

Afbeelding op schutblad: Zicht op sleuf 1, zone II.

0. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Opgraving <input type="checkbox"/>	Prospectie <input checked="" type="checkbox"/>
Vergunningsnummer: 2015/025	
Datum aanvraag: 23/1/2015	
Naam aanvrager: BOT Bart	
Naam site: Kortrijk, Graaf Karel de Goedelaan	
Naam aanvrager metaaldetectie: Bart Bot	
Vergunningsnummer metaaldetectie: 2015/025 (2)	
Opdrachtgever:	Hogeschool West-Vlaanderen Marksesteenweg 58 8500 Kortrijk
Uitvoerder:	Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster
Bevoegde Vlaamse overheid:	Jessica Vandeveld (Onroerend erfgoed)
Bevoegde Intergemeentelijke Archeologische Dienst:	/
Projectleider:	Bart Bartholomieux
Leidinggevend archeoloog:	Bart Bot
Archeologisch team:	Bart Bot, Christof Vanhoutte, Nele Vanholme
Plannen:	Bart Bot
Conservatie:	/
Materiaaltekeningen:	/
Start veldwerk:	23/02/2015
Einde veldwerk:	25/02/2015
Wetenschappelijke begeleiding:	/
Projectcode:	KOGR15
Provincie:	West-Vlaanderen
Gemeente:	Kortrijk
Deelgemeente:	Kortrijk
Plaats:	Graaf Karel de Goedelaan
Lambertcoördinaten:	X: 71293, Y: 168683; X: 71235, Y: 168793, Z: +14,77m TAW ; X: 71275, Y: 168823; X: 71356, Y: 168732, Z: +15,89m TAW.
Kadastrale gegevens:	Afdeling 1, Sectie E, percelen 429h en 437h
Beheer opgravingsdata:	Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster
Beheer vondsten:	Hogeschool West-Vlaanderen Marksesteenweg 58 8500 Kortrijk
Titel:	Archeologische prospectie Kortrijk Graaf Karel de Goedelaan (prov. West-Vlaanderen). Basisrapport.
Rapportnummer:	2018/07
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

© Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat 54, 8770 Ingelmunster. Figuren: Monument Vandekerckhove nv, tenzij anders vermeld. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

1. INHOUD

0. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS.....	2
1. INHOUD.....	3
2. INLEIDING.....	5
3. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS.....	7
3.1. GEOGRAFISCHE EN TOPOGRAFISCHE SITUERING.....	7
3.2. GEOLOGISCHE EN BODEMKUNDIGE SITUERING.....	9
4. HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS.....	11
4.1. KORTRIJK.....	11
4.2. GRAAF KAREL DE GOEDELAAN.....	15
4.2.1. Historische informatie.....	15
4.2.2. Archeologische informatie.....	25
5. ONDERZOEKSMETHODE.....	27
5.1. ALGEMEEN.....	27
5.1.1. Vraagstelling.....	27
5.1.2. Randvoorwaarden.....	28
5.2. BESCHRIJVING.....	29
5.2.1. Voorbereiding.....	29
5.2.2. Veldwerk.....	29
5.2.3. Vondstverwerking en rapportage.....	29
6. RESULTATEN.....	31
6.1. ALGEMEEN.....	31
6.2. ZONE I.....	32
6.2.1. Stratigrafie.....	32
6.2.2. Sporen en structuren.....	35
6.3. ZONE II.....	47
6.3.1. Stratigrafie.....	47
6.3.2. Sporen en structuren.....	49
7. BASISANALYSE VAN DE VONDSTEN.....	57
8. DATERING EN INTERPRETATIE VAN DE VINDPLAATS.....	61
9. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN.....	63
10. SYNTHESE.....	71
11. LITERATUUR.....	73
12. BIJLAGEN.....	75

2. INLEIDING

In het kader van de geplande bouw van een nieuwe campus aan de Graaf Karel de Goedelaan te Kortrijk (provincie West-Vlaanderen) voerde een team van Monument Vandekerckhove nv op 23 februari t.e.m. 25 februari 2015 een archeologische prospectie uit op het terrein. Opdrachtgever voor het onderzoek was de Hogeschool West-Vlaanderen. Het projectgebied was ca. 2ha groot en bestond uit een parkzone en speeltoestellen. Aangezien de bouw van de campus gepaard zal gaan met een verstoring van de bodem adviseerde Onroerend Erfgoed voorafgaand aan de werken een archeologische evaluatie door middel van proefsleuven en proefputten, teneinde te vermijden dat archeologisch waardevolle informatie verloren zou gaan. Het onderzoek werd uitgevoerd volgens de bijzondere voorschriften opgesteld door Onroerend Erfgoed.

In dit basisrapport worden de resultaten van het archeologisch onderzoek voorgesteld. In enkele inleidende hoofdstukken worden de geografische, bodemkundige, historische en archeologische situering van het terrein toegelicht, alsook de gebruikte methodologie bij het onderzoek. Vervolgens worden de resultaten besproken en wordt een interpretatie gegeven aan de aangetroffen sporen en vondsten. Als besluit volgt een synthese van de resultaten met aanbevelingen voor eventueel verdere onderzoeksdaden. Het geheel wordt verduidelijkt met kaarten en foto's. Als bijlage zijn de gedigitaliseerde overzichtsplannen opgenomen, alsook het vooraf uitgevoerde bureauhistorisch onderzoek. Bij het rapport hoort een USB-kaart met daarop het overzichtsplan, een fotolijst en de digitale versie van de bijlagen en deze tekst. De verschillende inventarislijsten, tekeningen en foto's kunnen geraadpleegd worden via <http://www.monarcheo.be/databank>. Bij vragen hieromtrent: neem contact via info@monument.be.

Langs deze weg wordt eveneens dank betuigd aan volgende personen en instanties die zorgden voor een aangename samenwerking en bijdroegen tot het vlotte verloop van het onderzoek: Jessica Vandavelde (Onroerend Erfgoed), Els Denaeghel (Architect - diensthoofd infrastructuur Howest) en Philippe Despriet (Archeologie Zuid-West-Vlaanderen vzw).

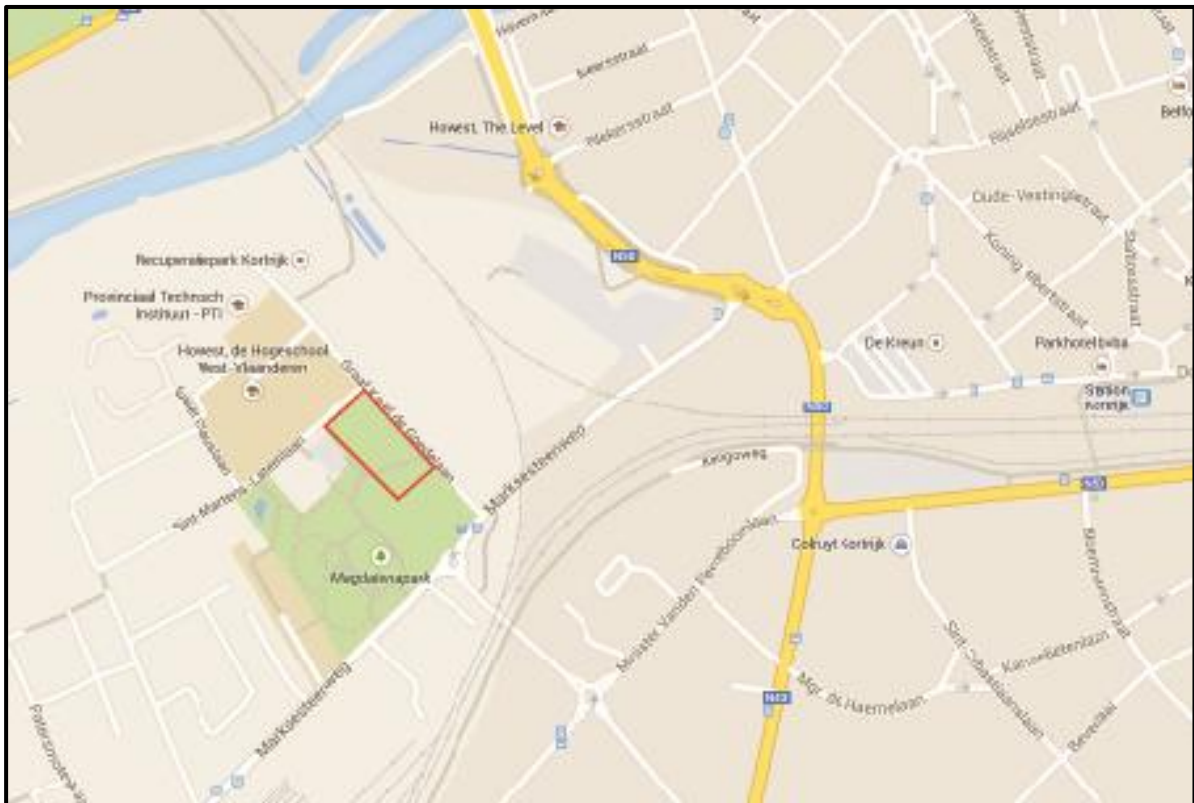
3. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS

3.1. Geografische en topografische situering

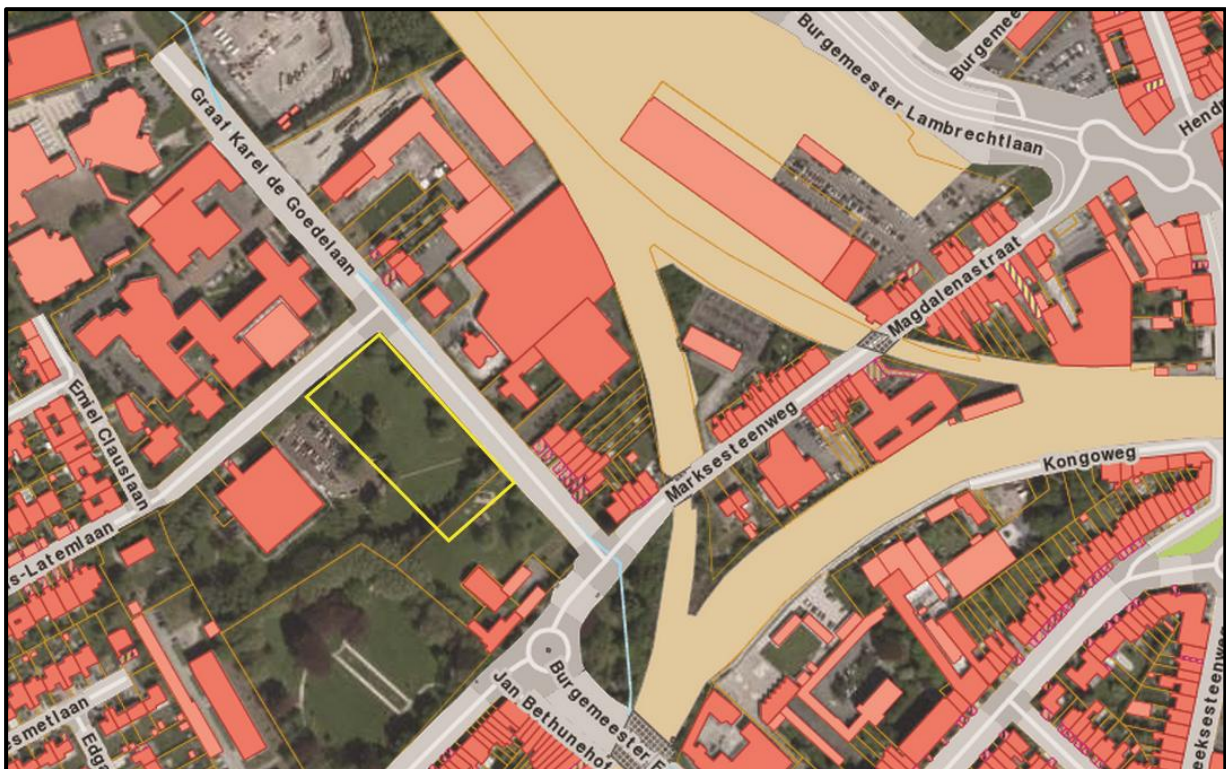
Kortrijk is een stad gelegen in het zuiden van de provincie West-Vlaanderen. De stad ligt aan de Leie en telt een 75000-tal inwoners. Het onderzoeksgebied situeert zich aan de Graaf Karel de Goedelaan, ten zuidwesten van het stadscentrum. Kadastraal staat het gekend als afdeling 1, sectie E, percelen 429h en 437h. De percelen worden in het noorden begrensd door de Sint-Martens-Latemlaan, in het oosten door de Graaf Karel de Goedelaan, in het zuiden door de Marksesteenweg en in het westen door het Magdalenapark. Het plangebied ligt zowat 500m ten zuiden van de Leie en was voorafgaand aan het archeologisch onderzoek in gebruik als park en speelterrein. De totale oppervlakte van het terrein bedraagt bijna 6600m², de hoogte van het maaiveld schommelt tussen +14,77m TAW in het noorden van het onderzoeksterrein (zone I) en +15,89m TAW in het zuiden (zone II).



Figuur 1: Algemene situering van Kortrijk op de Belgische kaart (© <http://nl.wikipedia.org/wiki/Kortrijk>).



Figuur 2: Aanduiding van het onderzoeksgebied (rode kader) op de stratenatlas (© <https://www.google.be/maps/@50.8245723,3.2591427,16z>).



Figuur 3: Situering van het onderzoeksgebied (gele kader) op een topografische kaart/luchtfoto (© <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal>).

3.2. Geologische en bodemkundige situering

Op de bodemkaart van Vlaanderen staat het noordelijke deel van het onderzoeksgebied weergegeven als bebouwde zone (OB), terwijl het zuidelijke deel aangeduid staat als sterk vergraven grond (OT).

4. HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

4.1. Kortrijk¹

- **Romeinse tijd**

Kortrijk is een van de oudste steden van België. Reeds in de 1^{ste} eeuw n.C. ontstond Kortrijk als de Gallo-Romeinse vicus *Cortoriacum*. Deze nederzetting lag aan het kruispunt van de heirbaan Boulogne-Tongeren en de heirbaan Doornik-Oudenburg en langs de oevers van de Leie. In 1950 kwamen bij opgravingen Romeinse vondsten aan het licht waaruit deskundigen opmaakten dat de Romeinen Kortrijk hebben gebruikt als uitvalsbasis voor de verovering van Brittannië in 43 na Christus.

- **Middeleeuwen**

De Kortrijkse pagus of gouw strekte zich in het begin van de 8^{ste} eeuw uit tussen de Leie en de Schelde. Rond 880 zouden Noormannen in Kortrijk overwinterd hebben. Als gevolg hiervan versterkte Boudewijn II de Kale, graaf van Vlaanderen, deze plaats in de 9^{de} eeuw tegen deze Vikingen. Omstreeks 1000 werd het graafschap Vlaanderen door Boudewijn IV verdeeld in kasselrijen. Dit waren militaire, bestuurlijke, gerechtelijke en later ook fiscale districten met een burcht als centrum. Aanvankelijk was Kortrijk nog afhankelijk van Doornik, maar vanaf 1071 werd het een onafhankelijke kasselrij. In deze periode wonnen de steden aan belang en kregen ze allerlei voorrechten. Zo kreeg de stad in april 1190 privileges toegekend door Filips van de Elzas via een bewaarde keure: Kortrijk werd uit de kasselrij geheven, kreeg een eigen bestuur en lijfeigenen konden zich als vrije burgers (poorters) in de stad vestigen. Het wapenschild van de stad Kortrijk gaat terug op het familiewapen van de 12^{de}-eeuwse Kortrijkse burggraven en bestaat uit een rode keper op een witte achtergrond.

In de 13^{de} eeuw kreeg Ferrand van Portugal tegenwind van de steden in Vlaanderen toen de Franse koning Filips August hem tot graaf van Vlaanderen wilde benoemen. Ferrand verschanste zich in Kortrijk waarop de stad werd geplunderd door troepen uit Gavere en Oudenaarde. Beide partijen verzoenden zich, maar Filips August was niet akkoord met de getroffen regeling. Zijn zoon Lodewijk (die later koning werd als Lodewijk VIII van Frankrijk) viel daarop vanuit Rijsel Kortrijk binnen en liet de stad verwoesten. De graven van Vlaanderen lieten ze later weer opbouwen vanwege haar

¹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/21715>

opbrengsten voor de schatkist. Kortrijk won in de 13^{de} eeuw aan belang door de lakenindustrie. De kwaliteit die hier werd gefabriceerd was wel lager (kleine draperie) dan die van de grotere Vlaamse steden. In de 15^{de} eeuw kreeg het linnen dat uit het ter plaatse verbouwde vlas werd gemaakt, meer belang dan het laken.

De conflicten tussen de Franse koning en Vlaanderen deden de economie in Kortrijk stagneren. Kortrijk werd door Franse troepen bezet in de aanloop naar de Guldensporenslag. Die veldslag vond plaats op het Groeningeveld op 11 juli 1302. De Fransen bouwden een dwangburcht boven op de grafelijke burcht waarvan de resten nog steeds te zien zijn. In 1323 revolteerden de Kortrijkzanen tegen hun graaf, Lodewijk II van Nevers, die, als inner van via de Vrede van Athis opgelegde Franse boetes, steeds meer van zijn volk vervreemd raakte. De graaf bezette de wijk Overleie. De inwoners namen dit niet en zetten de graaf gevangen. Daarop volgde een nieuwe Franse bezetting. Uiteindelijk mondde die periode uit in de slag bij Kassel van 1328 waarbij de Vlamingen onder Nicolaas Zannekin werden verslagen. In 1331 werd Kortrijk getroffen door een grote stadsbrand. Lodewijk II van Male veroverde de stad in mei 1381. Kortrijk was dan weer een bondgenoot van Jacob van Artevelde toen hij het graafschap veroverde. Na de slag bij Westrozebeke op 27 november 1382 kregen de Bretoense huurlingen Kortrijk als premie waarbij de stad werd geplunderd en verwoest.

Filips de Stoute, hertog van Bourgondië, luidde een periode van vrede en heropbouw in die zeventig jaar duurde. Een nieuw kasteel werd opgetrokken, ter hoogte van de Kasteelkaai en de Kasteelstraat. Nieuwe stadsmuren met een Broeltoren aan de noordkant integreerden de bestaande toren in de verdedigingswerken. Sociale spanningen en de pest die een vlot handelsverkeer verhinderde, zorgden ervoor dat de lakennijverheid veel aan belang verloor. Na de dood van Maria van Bourgondië in 1482 raakte Kortrijk opnieuw in een oorlog tegen de Fransen betrokken.

- **16^{de} tot 18^{de} eeuw: bezettingen en versterkingen**

De opkomende linnenindustrie bracht de welvaart van weleer niet terug. De volksopstand in de Nederlanden die in 1539 uitbrak, bracht ook de toorn van Karel V over Kortrijk. In de tweede helft van de 16^{de} eeuw kregen katholieken en gereformeerden het met mekaar aan de stok. De aanspraken van Lodewijk XIV van Frankrijk op Vlaanderen resulteerden in vijf Franse bezettingen tussen 1646 en 1706 en de aanleg van versterkingen alsook de bouw van de citadel van Kortrijk. De Vrede van Utrecht (1713) wees de stad toe aan de Oostenrijkers. Kortrijk was in de late 17^{de} eeuw

en eerste helft van de 18^{de} eeuw één van de vestingsteden die deel uitmaakten van de Nederlandse vestingbarrière in de Zuidelijke Nederlanden.

- **Industrialisatie en bevolkingsexplosie in de 19^{de} eeuw**

Kortrijk speelde een rol bij de Brabantse omwenteling in 1789, maar de Oostenrijkers konden zich rehabiliteren. Het embargo dat Napoleon Bonaparte afkondigde was zoals elders funest voor de uitvoer. Het Nederlands bewind (1815-1830) en de handelspolitiek van het jonge België brachten daar weinig verandering in. Frankrijk en het Koninkrijk der Nederlanden (onder leiding van Koning Willem I) ondertekenden op 28 maart 1820 het Verdrag van Kortrijk in het huidige Broelmuseum. Met dit verdrag werd de grens tussen het huidige België en Frankrijk vastgelegd.

De industrialisatie van de textielsector, in de tweede helft van de 19^{de} eeuw, bracht één en ander op gang. Grote textielfabrieken werden op diverse locaties in en rond de stad gebouwd en het Kanaal Bossuit-Kortrijk verbond de stad rechtstreeks met de Schelde. Rond deze tijd ontstonden ook de vele arbeidersbuurten met de vele beluiken. De industrialisatie bracht tevens een sterke bevolkingsgroei tot stand door de trek van het platteland naar de stad. In de tweede helft van de 19^{de} eeuw werd de stad onder impuls van burgemeester Auguste Reynaert grondig gesaneerd terwijl het historisch erfgoed gerestaureerd en verfraaid werd (o.a. het belfort, het centrale postkantoor, de lakenhallen).

- **20^{ste} eeuw**

Tijdens de Eerste Wereldoorlog richtten bombardementen in de nazomer van 1917 veel schade aan. In de Tweede Wereldoorlog was er de slag aan de Leie tijdens de achttiendaagse veldtocht, maar het was vooral het geallieerd bombardement in 1944 dat verwoestend was. Daarbij werd het oorspronkelijke 19^{de}-eeuwse spoorwegstation (toen overwelfd door een glazen koepel) vernield. Na de oorlog werd de stad heropgebouwd. In de tweede helft van de 20^{ste} eeuw kende de stad een sterke uitbouw als centrumstad van Zuid-West-Vlaanderen, onder meer door de oprichting van de Kortrijkse universiteit KULAK, de bouw van diverse nieuwe ziekenhuizen, de aanleg van de eerste verkeersvrije winkel-wandelstraat van België en de bouw van het beurzencomplex 'de hallen van Kortrijk' (later herdoopt tot Kortrijk Xpo). Aan het eind van de 20^{ste} eeuw kende de stad een sterke heropleving doordat talrijke ingrijpende stadsvernieuwingsprojecten het licht zagen zoals de Leiewerken (waarbij de rivier verbreed en uitgediept werd en er zeven nieuwe bruggen gebouwd werden), de bouw van het woon- en

winkelcentrum K en de heraanleg van de openbare ruimte, zowel in de binnenstad als in diverse stadswijken. Deze projecten, vaak opgezet door het stadsbestuur of het stadsontwikkelingsbedrijf Kortrijk, moesten Kortrijk als een moderne stad de 21^{ste} eeuw inloodsen.

4.2. Graaf Karel de Goedelaan²

4.2.1. Historische informatie

4.2.1.1. Noordelijk perceel

Er is bekend dat het perceel in gebruik was als akkerland. Vanaf 1755 is er sprake van een hoeve op het zuidelijk deel van het perceel (zie figuur 4). Op de figuur is een rechthoekig gebouwenbestand weergegeven. Het gebouw zou een afmeting van 24x20m hebben. Op figuur 5 zijn nog duidelijker de contouren van de hoeve opgetekend. Op de kaart van Ferraris (zie figuur 7) is een U-vormig gebouw weergegeven. Op een kaart die de toestand in 1850 weergeeft is een vierkant complex te zien (zie figuur 10). Tevens is te zien dat de gebouwen tot tegen de Graaf Karel de Goedelaan staan. Op de Popp-kaart (zie figuur 11) is eenzelfde toestand zichtbaar. Op nog een andere kaart (zie figuur 12), die de toestand uit de tweede helft van de 19^{de} eeuw weergeeft, zijn ook de hoeve en de Magdalenakapel weergegeven. Op een kaart van 1910 (zie figuur 14), alsook op een andere kaart uit 1921 (zie figuur 15) en een plan van 1935-1950 (zie figuur 16) blijft de hoeve zichtbaar. In de loop van de jaren 1950 verdwijnt de hoeve op de kaarten (zie figuur 17).

4.2.1.2. Zuidelijk perceel

13^{de} eeuw: Leprozerie

Al zeker vanaf de 13^{de} eeuw is er op het zuidelijk perceel sprake van een leprozerie, een een inrichting voor lepralijders. Deze werden geïsoleerd gehouden van de rest van de bevolking om besmetting te voorkomen. Er is vooralsnog niets bekend over het ontstaan van de leprozerie. De bronnen vermelden in 1233 een grond “iuxta terram leprosorum” genaamd. In 1272 was er sprake van het leprozenhuis, waar in 1331 een kapelanie aan gehecht was.³ In de 15^{de} eeuw gingen inkomsten verloren door oorlog, in de 16^{de} eeuw was de lepra verdwenen en keek men uit naar een herbestemming van het gebied. Op 9 januari 1586 vond de overdracht van de inkomsten aan de Jezuïten plaats.⁴ Tot het einde van de 16^{de} eeuw bevatte de leprozerie een hele reeks gebouwen (zie figuur 6). Het domein was met een muur en gracht omgeven en bezat een boomgaard, een

² Grotendeels overgenomen uit de historische studie, uitgevoerd door de heer DESPRIET (zie bijlage 0).

³ DESPRIET 1990, pp. 155-158.

⁴ Ibidem.

groententuin en een wijngaard. Een poort gaf toegang tot de kapel (gewijd aan de H. Maria-Magdalena; zie hoofdstuk 4.2.2. Archeologische informatie), de woningen, de gastenkamer en andere constructies.

17^{de} eeuw: Pestkerkhof

Tijdens de pestepidemie van 1635-1637 werd de leprozerie als noodbegraafplaats gebruikt. Tijdens de woelige 17^{de} eeuw⁵ moest geregeld de inboedel van o.a. de kapel in veiligheid gebracht worden en moest het terrein tegen bomenroof beveiligd worden.

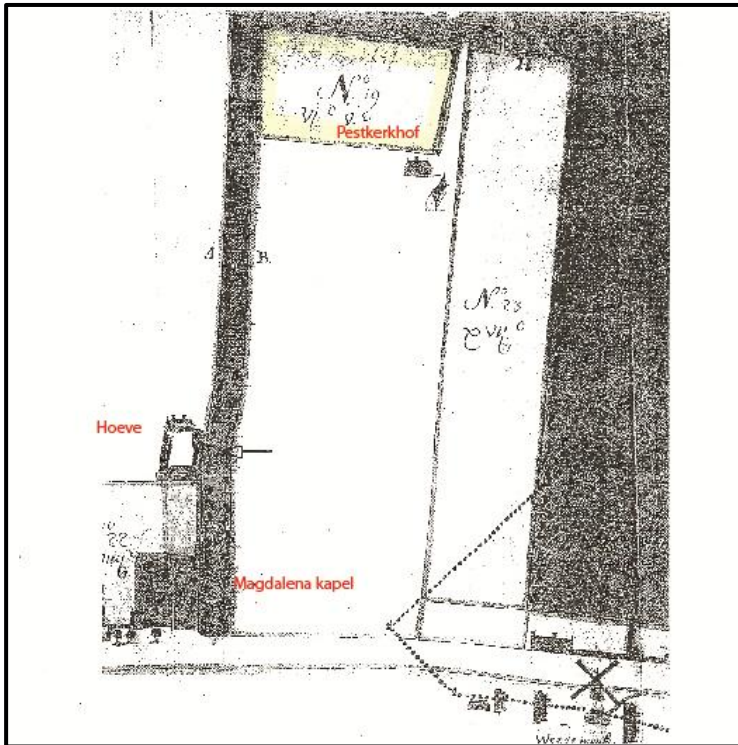
1785-1944: Begraafplaats

In 1785 werd de Sint-Michielsparochie opgericht. De leprozerie verloor haar inkomsten. Het terrein van de leprozerie werd omgevormd tot stedelijk begraafplaats en de kapel werd ingericht als dodenkapel. Het grafveld en de kapel werden sterk beschadigd door bombardementen in de Tweede wereldoorlog. Het kerkhof werd gesloten en ontruimd.

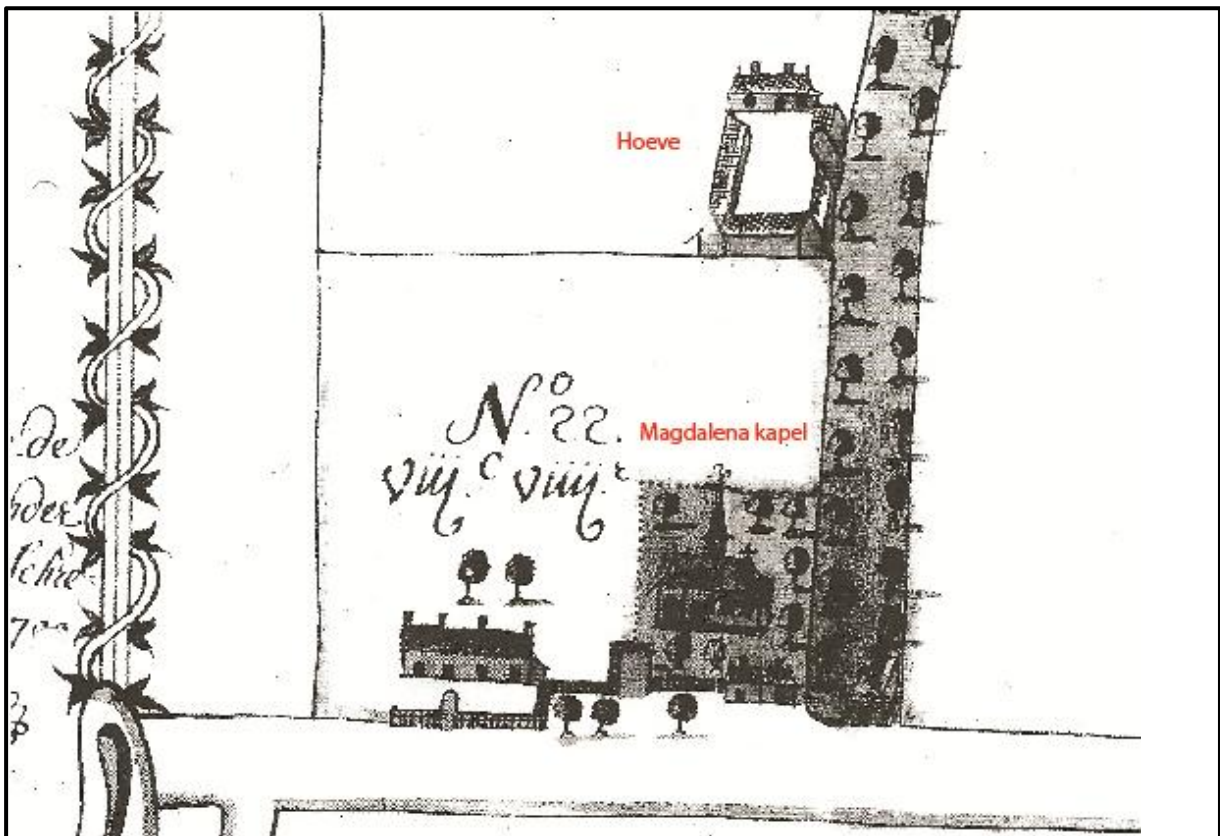
20^{ste}-21^{ste} eeuw

De funderingen van de Magdalenakapel zijn nog zichtbaar. Ten noorden ervan werd een speelplein ingericht.

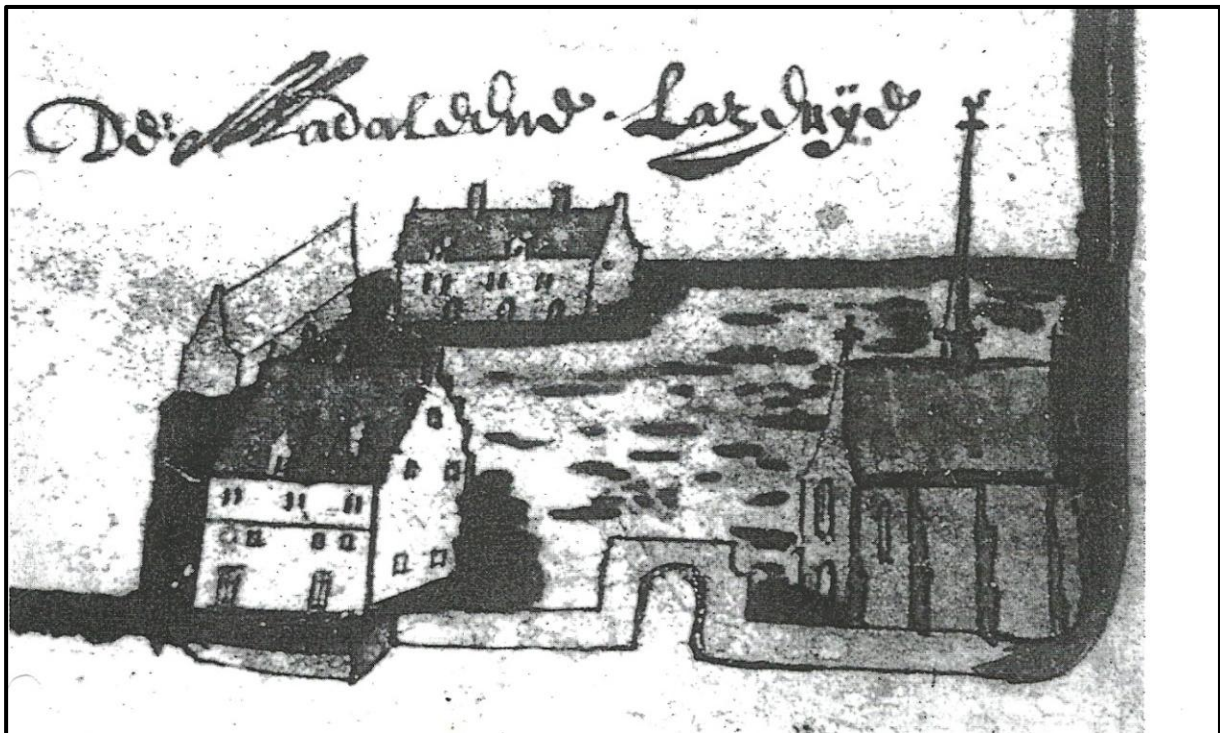
⁵ De gevechten om Kortrijk (1646-1648): de belegering van de stad door de Franse troepen tegen de Spanjaarden. Het gevecht werd beslecht in het voordeel van de Fransen. De Negenjarige oorlog (1688-1697): was een oorlog van de Liga van Augsburg tegen Lodewijk XIV (BLOM 2004, pp. 185-190).



Figuur 4: Situering van het pestkerkhof, circa 1755. De Graaf Karel de Goedelaan wordt afgebeeld als een dreef met hoge bomen (tussen A en B). Ook de hoeve en de Magdalenakapel worden afgebeeld (© Rijksarchief Kortrijk, Oud Stadsarchief).



Figuur 5: Toestand in 1755 (© Rijksarchief Kortrijk, Oud Stadsarchief, nr. 821).



Figuur 6: 17^{de} eeuw: De leprozerie, toegewijd aan de H. Magdalena, werd door de stad ingericht voor de opvang van poorters, besmet met lepra (© Rijksarchief, Catalogus 'Lepra in de Nederlanden').



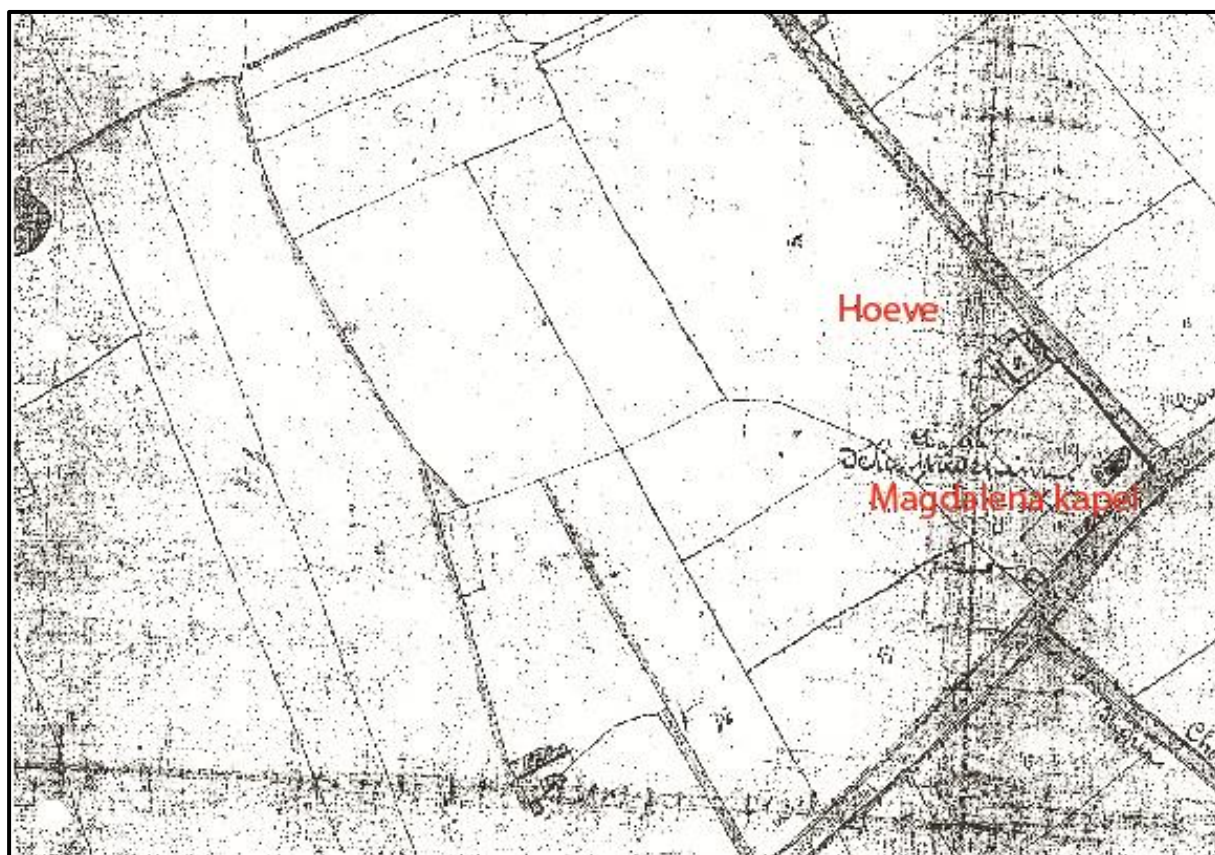
Figuur 7: Ferrariskaart (1771-1778): Situering van de hoeve (klein u-vormig gebouw), Magdalenakapel en de twee walgrachthoeves (voor de walgrachthoeves zie hoofdstuk 4.2.2.1. Archeologisch onderzoek) (© http://www.kbr.be/collections/cart_plan/ferraris/ferraris_nl.html).



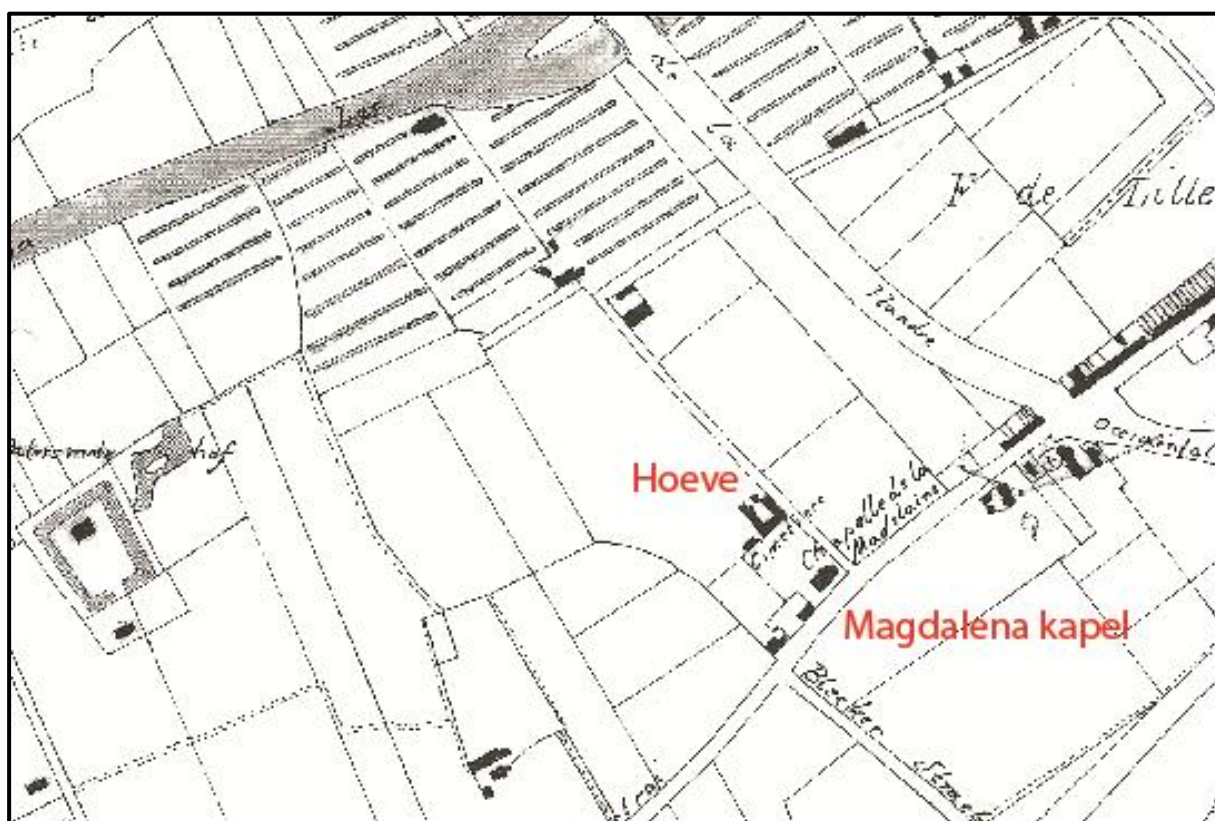
Figuur 8: De Magdalenakapel in het begin van de 19^{de} eeuw. (© Stadsbibliotheek Kortrijk (S.B.K.)).



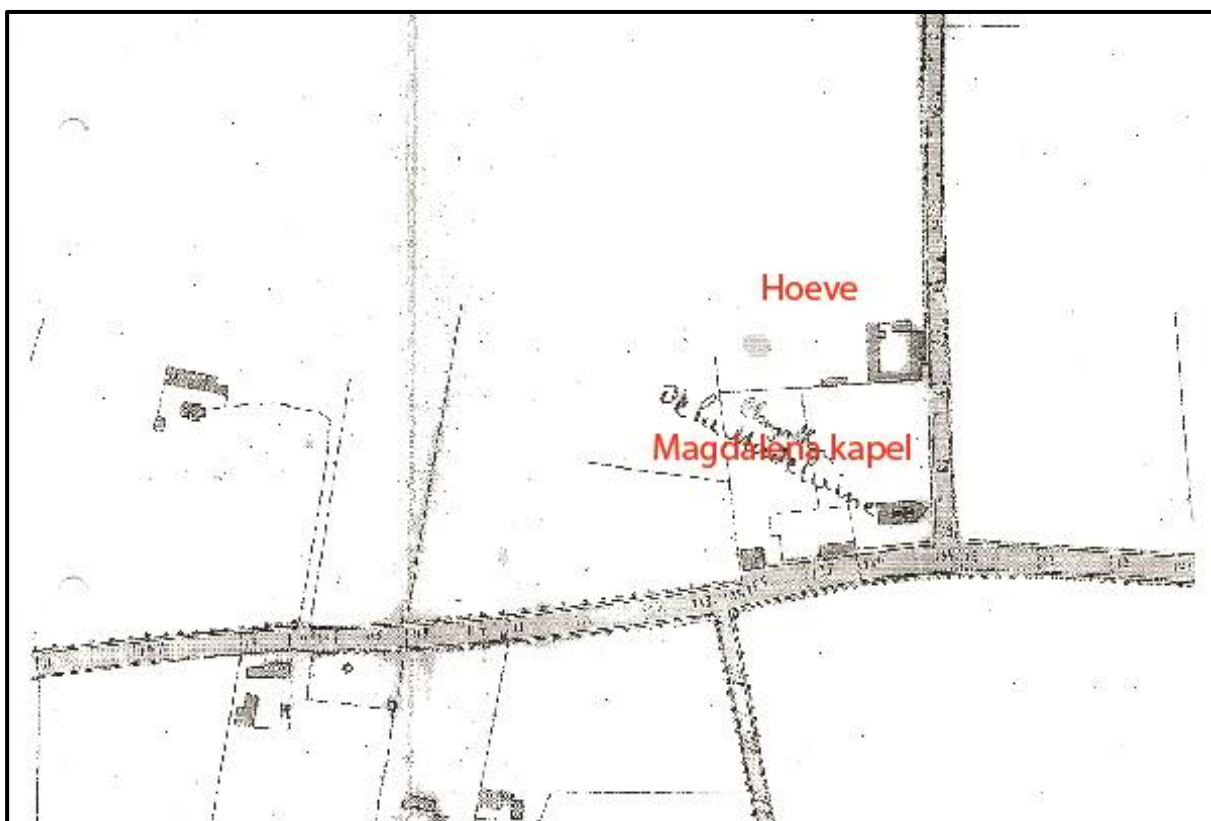
Figuur 9: 1813: Magdalenakapel en bijhorend domein. (WELLENS 1984).



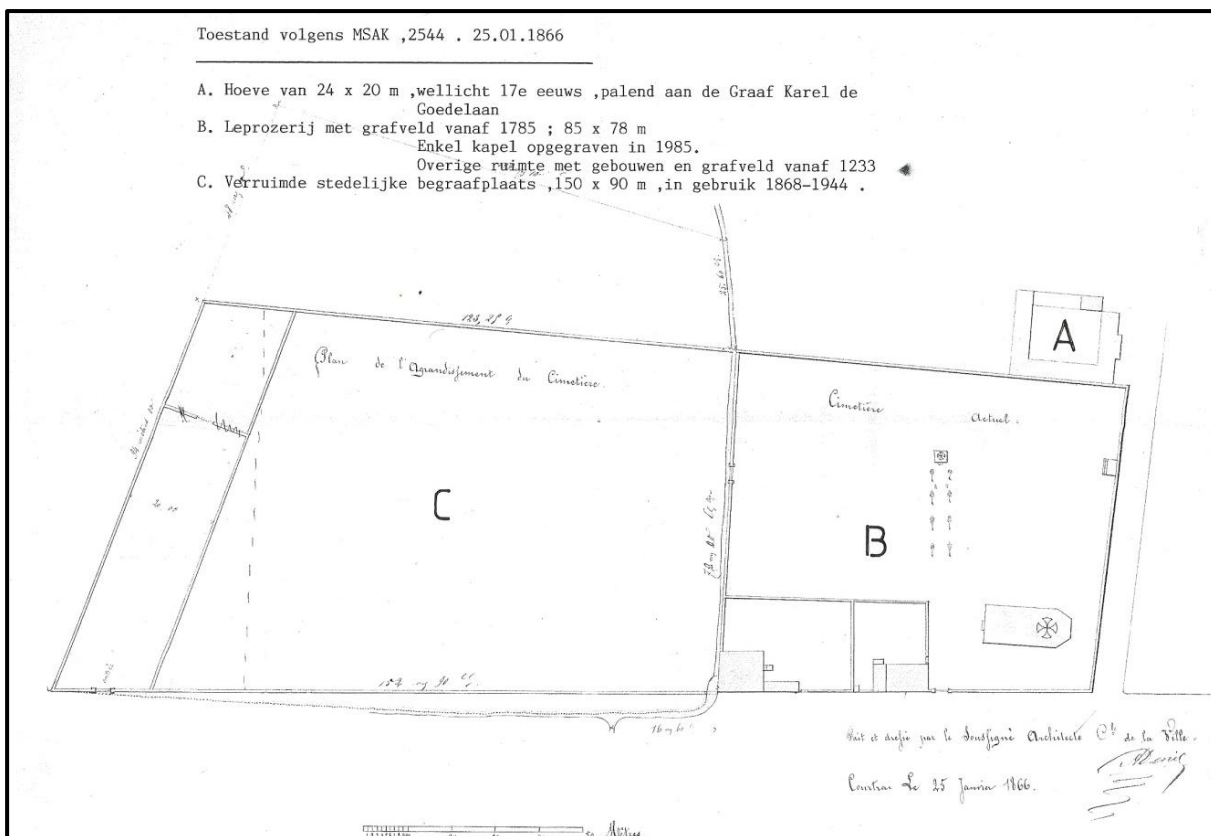
Figuur 10: 1850: Hoeve en Magdalenakapel. (© privaat archief)



Figuur 11: Popp-kaart (© http://www.kbr.be/collections/cart_plan/collections/collections_nl.html).



Figuur 12: Toestand tweede helft 19^{de} eeuw (© Stadsarchief Kortrijk, Modern Stadsarchief 298).



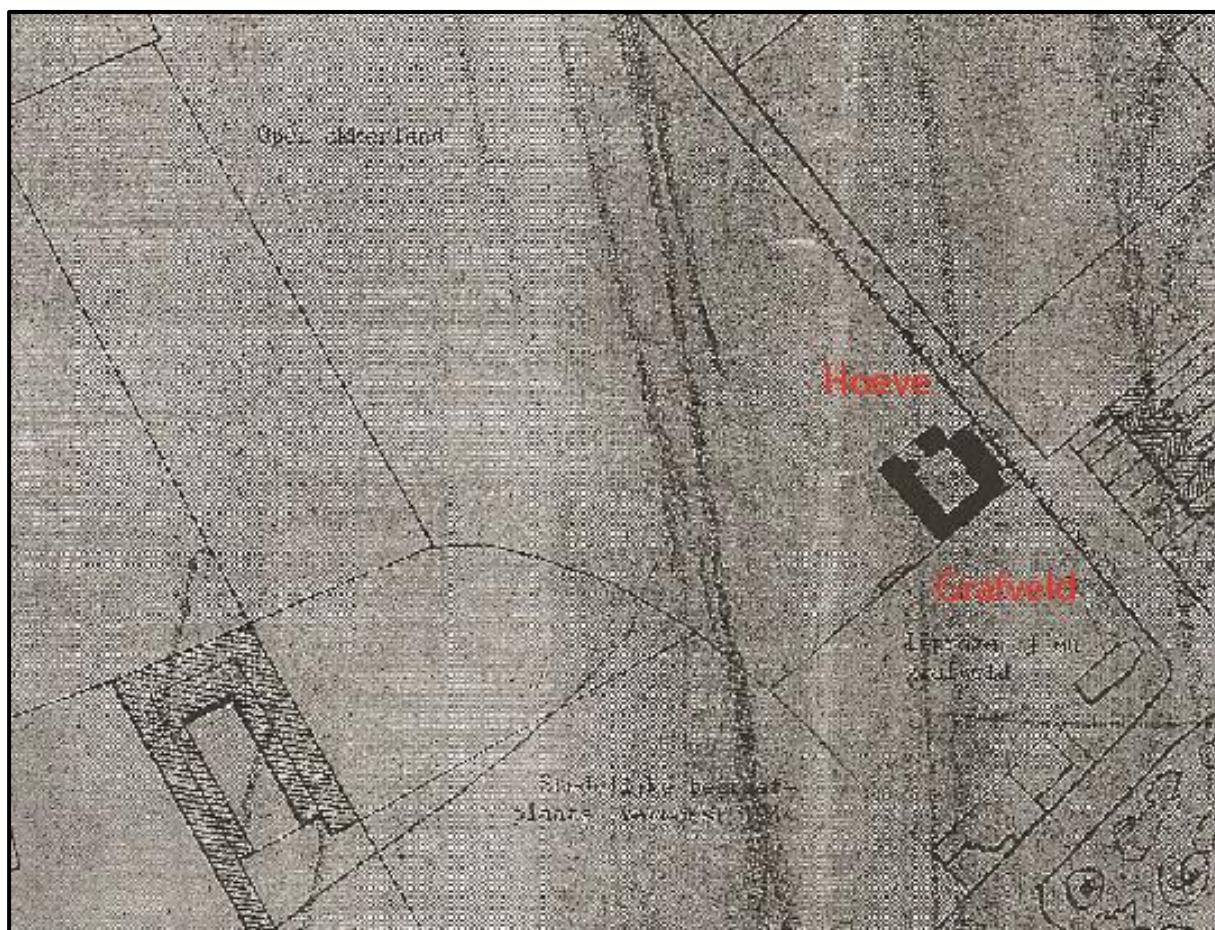
Figuur 13: Toestand volgens MSAK 25.01.1866 (© MSAK).



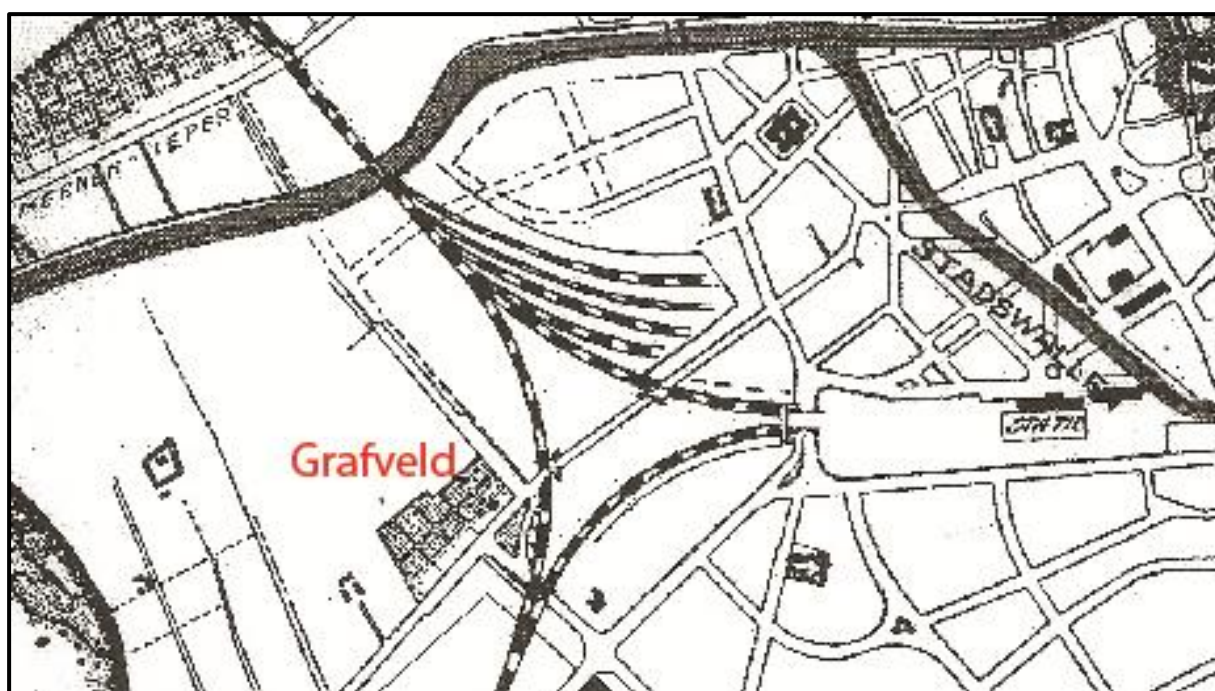
Figuur 14: Toestand in 1910 (© Blad Kortrijk 29/1).



Figuur 15: Toestand in 1921. Kerkhof en hoeve (© privaat archief).



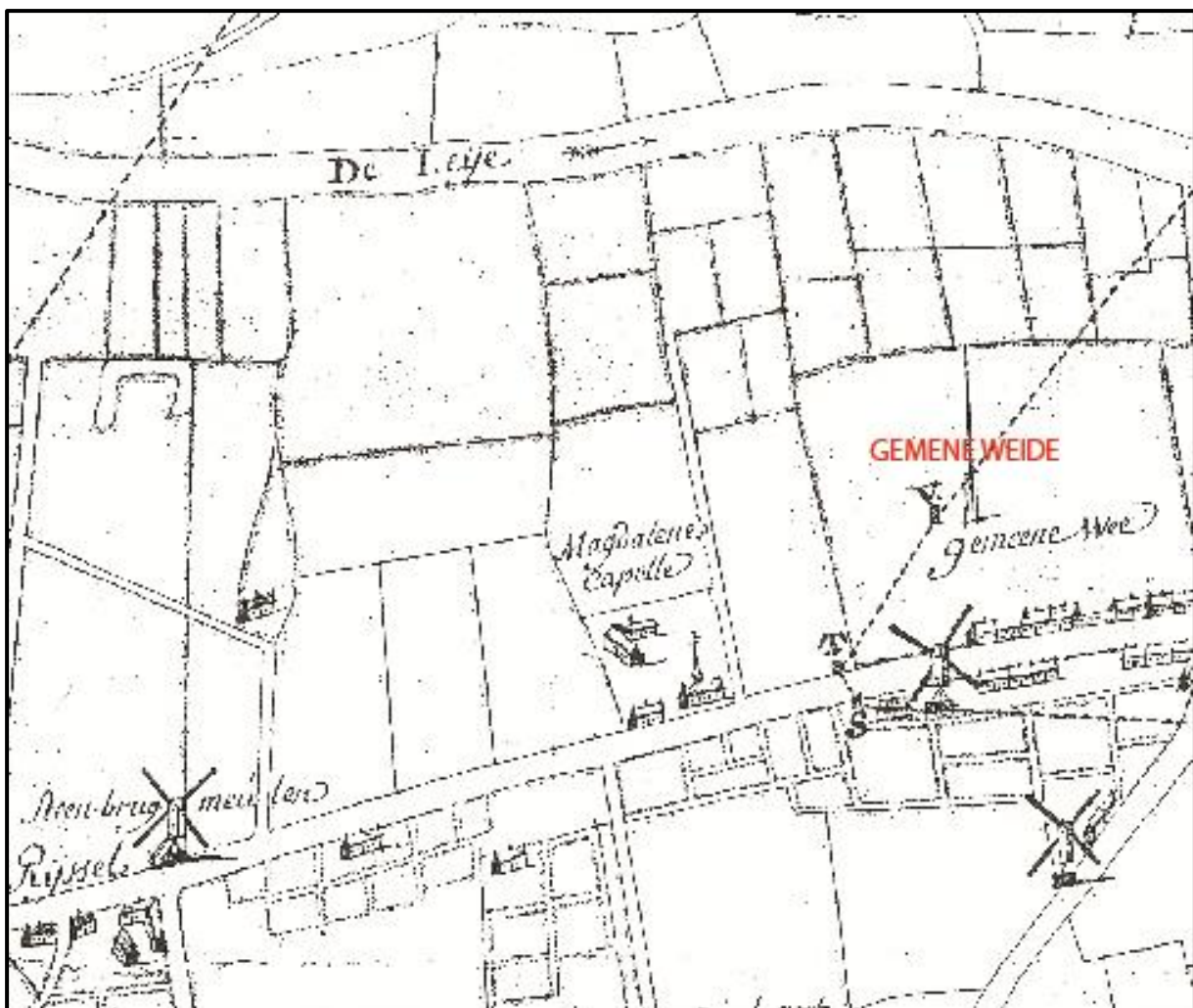
Figuur 16: Toestand in 1935-1950 (© privaat archief Kortrijk).



Figuur 17: Stadsplan, omstreeks 1960. De begraafplaats is nog steeds op het plan gesitueerd (© privaat archief Kortrijk).

4.2.1.3. De Gemeene Weide

Ten oosten van het onderzoeksgebied is er vanaf de 14^{de} eeuw sprake van een grote, open gemeenschappelijke ruimte. De Gemeene Weide (zie figuur 18) was een openbaar domein met uiteenlopende functies. In 1358 sprak men over de “Weede”. Elke inwoner mocht er één hoorndier drijven.⁶ In 1392 lag er een stapelplaats voor kalk en zavel en in 1393 had de stad er een steenoven in eigendom. In de 15^{de} eeuw werd het gebied als slachtplaats gebruikt en in de 16^{de} eeuw stond er een galg. Tussen 1621 en 1635 bouwde de stad er pesthutten. In 1865-1870 werd het gebied verkocht en verkaveld.



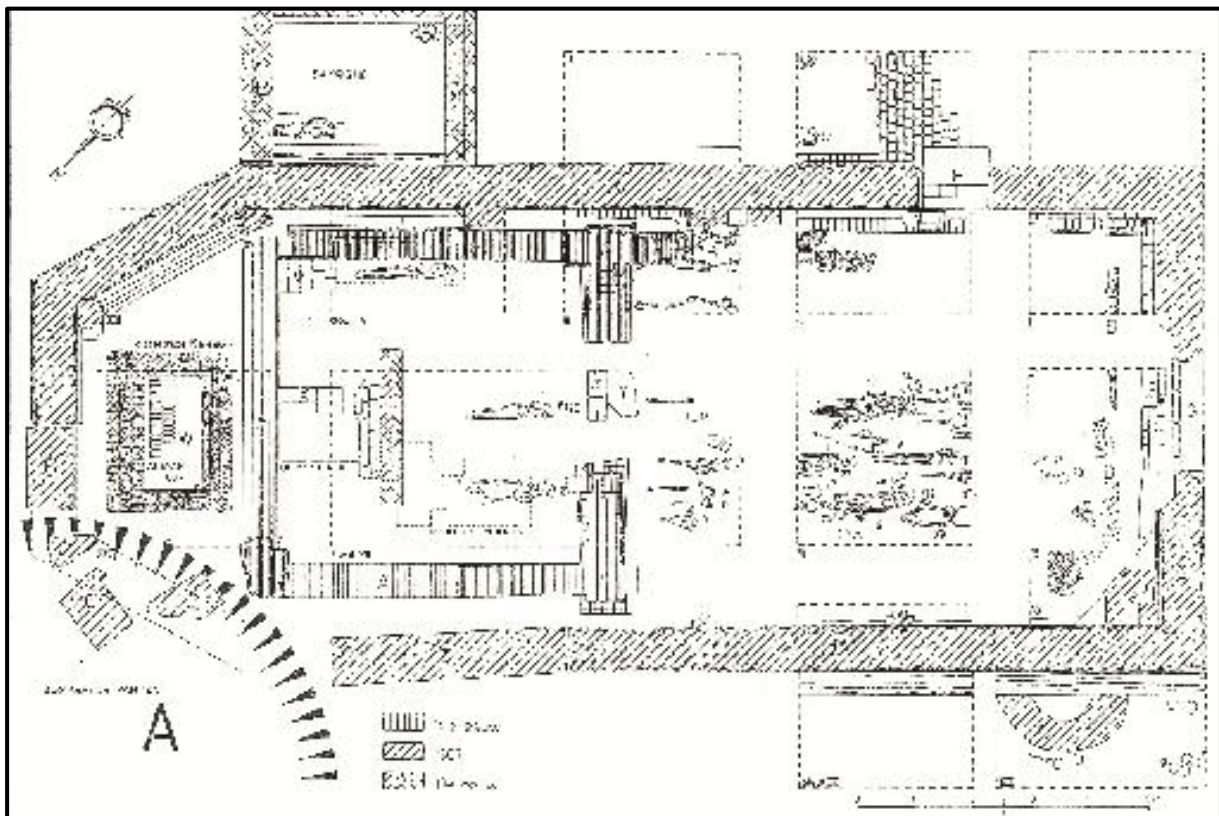
Figuur 18: Toestand in 1750. In het oosten de Gemeene Weide. Opvallend is dat de hoeve hier nog niet is weergegeven (© Stedelijke Musea, Kortrijk).

⁶ DESPRIET 1990, pp. 318-319.

4.2.2. Archeologische informatie

4.2.2.1. Archeologisch onderzoek

Op het zuidelijk perceel vond in 1985 een opgraving plaats. In twee sleuven werd aardewerk gevonden, daterend uit de ijzertijd (La-Tène: 5^{de} eeuw v Chr. tot het begin van de jaartelling). Het onderzoek werd vooral toegespitst op de funderingen van de kapel, toegewijd aan de H. Maria-Magdalena (zie figuur 19). Er werden twee bouwperiodes herkend. Het oudste gebouw was een eenbeukige zaalkerk van baksteen (27/8 x 13/14 x 5,5/6cm) en kan gedateerd worden in de 13^{de} eeuw. Dit oudste gebouw werd gesloopt in 1579.⁷ De tweede kapel sloot de oudere funderingen in en bestond van 1607 tot 1944.



Figuur 19: Plattegrond van de opgraving aan de kapel (DE BETHUNE 1985, zie bijlage 0).

Ten zuidoosten van het opgravingsterrein zou een walgrachthoeve 'Het Goed te Maalgeule' liggen (zie figuur 20). Ongeveer 200m westwaarts van de te onderzoeken zone ligt een walgrachthoeve 'Goed Ten Houtte' (zie figuur 21). Op de figuur is de

⁷ DESPRIET 1990, pp. 155-158.

This historical map depicts the Maagdeburger Ghetto, a Jewish quarter in Magdeburg, Germany. The ghetto is shown as a green-shaded area with various buildings and streets. A red line marks the boundary of the ghetto, which is labeled 'Walgrachthoeve / Het Goed te Maagdeule'. The map also shows surrounding areas, including fields and a church labeled 'Magdalena kapel'. The map is oriented with North at the top.

[illegible]

⁸ VAN HOONACKER 1986, pp. 309-311.

5. ONDERZOEKSMETHODE

5.1. Algemeen

5.1.1. Vraagstelling

In de Bijzondere Voorwaarden werden volgende vraagstellingen geformuleerd waarop in dit rapport antwoorden geformuleerd zullen worden:⁹

- Kunnen de resultaten van de bureaustudie fijngesteld worden?
- Wat was de invloed van de bestaande bebouwing/verhardingen op het archeologisch erfgoed?
- Op welke diepte bevindt zich de natuurlijke bodem?
- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.
- Bevinden de sporen zich in stratigrafisch verband?
- Hoeveel verschillende lagen/stratigrafie zijn er te onderscheiden in de verschillende proefsleuven? En hoe zijn die over de verschillende proefsleuven heen gelinkt?
- Bevatten deze lagen archeologische vondsten en uit welke periode dateren deze vondsten?
- Zijn de resultaten te koppelen aan de gekende historische informatie?
- Is er sprake van een grafveld? Zo ja, wat is de verspreiding, in 3 dimensies, van de graven? Wat is de bewaringstoestand van het botmateriaal? Zijn er verschillende perioden te onderscheiden?
- Kunnen er voor de andere sporen afbakeningen gemaakt worden naar chronologie, ruimte (omvang, verspreiding, indeling site, ruimtelijke relaties) en functie (incl. de argumentatie).
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet *in situ* bewaard kunnen blijven:
 1. Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?

⁹ S.n. 2015, pp. 4-5.

2. Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor vervolgonderzoek?

- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

5.1.2. Randvoorwaarden

Op de startvergadering van 20 januari 2015 werd beslist om tijdens het terreinwerk volgens inzicht en de terreinomstandigheden te bepalen waar met proefputten of sleuven zou worden gewerkt. Op het noordelijke perceel diende rekening gehouden te worden met een aardgasleiding die in een oost-west lijn over het terrein liep. Er werd dan ook voldoende afstand van de leiding gehouden. In het zuidelijke deel van hetzelfde perceel liep een verhard paadje. De sleuven werden dan ook op die plaats onderbroken. Op het zuidelijk perceel werd voor het dichten geo-textiel gelegd op de plaatsen waar begraving voorkwam (zie figuur 22).



Figuur 22: Geotextiel op de plaats waar begraving werd aangetroffen.

5.2. Beschrijving

5.2.1. Voorbereiding

De bureaustudie werd uitgevoerd door Philippe Despriet (Archeologie Zuid-West-Vlaanderen vzw). Deze studie (zie bijlage 0) werd zorgvuldig nagelezen en bestudeerd.

5.2.2. Veldwerk

Het te onderzoeken terrein werd onderverdeeld in 2 zones (zie bijlage 1). Zone I valt samen met het noordelijke perceel, zone II met het zuidelijke perceel. De totale oppervlakte van het terrein bedroeg 6600m². Hiervan werd er 773m² onderzocht door middel van proefsleuven, wat neerkomt op 12% van het terrein.

Voor het afgraven werd gebruik gemaakt van een rupskraan met een platte graafbak van 1,80m breed. De bodem werd afgegraven tot op het archeologisch relevante niveau, waar de sporen zichtbaar werden. Dit gebeurde steeds onder begeleiding van de leidinggevende archeoloog om te verzekeren dat de juiste diepte werd bekomen. Onmiddellijk na het uitgraven werden de sporen opgeschaafd, gefotografeerd en beschreven, waarna het grondplan kon worden opgemeten met GPS-toestel. Een aantal sporen werd gecoupeerd om een beter zicht te krijgen op hun opbouw. De profielen van de coupes werden eveneens gefotografeerd, beschreven en getekend op schaal 1:20. Teneinde een goed beeld te krijgen op de bodemopbouw werden in de sleuven ook wandprofielen schoongemaakt, gefotografeerd, beschreven en ingetekend op schaal 1:20. Alle vondsten werden gerecupereerd per context en in een vondstenzakje gestoken samen met een vondstenkaartje. Er werden geen bulkmonsters noch pollenmonsters of andere stalen genomen, gezien de sporen zich hier niet toe leenden.

5.2.3. Vondstverwerking en rapportage

Na het veldwerk werd van start gegaan met de vondstverwerking en de rapportage volgens de vastgelegde richtlijnen. Voor de registratie van de sporen en het benoemen van de foto's werd de code KOG15 (**K**ortrijk – **G**raaf Karel de Goedelaan 2015) gebruikt.

De foto's, de spoorformulieren, de vondsten en de tekeningen werden samengebracht en kunnen digitaal geraadpeegd worden op volgende internetlink: <https://apps.monument.be/web/monument/archeologie>. De vondsten werden gewassen, gedroogd

en verpakt volgens de regels van de kunst. Vervolgens werd overgegaan tot het opmaken van de grondplannen, de profielen en enkele coupetekeningen met behulp van de programma's Autocad en Illustrator. Als laatste werd het rapport geschreven.

6. RESULTATEN

6.1. Algemeen

In totaal werden 12 sleuven getrokken. In figuur 23 zijn enkele gegevens per sleuf gebundeld.

Sleuf	Lengte (m)	Opp. (m ²)	TAW natuurlijke bodem (+xm)	Aantal sporen
1	38,3	100,3	14,75	47
2	6,6	29,6	14,85	10
3	46,6	93,2	13,8	0
4	28,3	56,6	13,74	1
5	44,2	115,1	13,9	5
6	41,3	82,6	13,95	0
7	22,8	45,6	14,2	4
8	29,9	59,8	14,3	7
9	7,3	59,1	14,4	12
10	12,8	25,6	14,5	0
11	6,6	13,2	14,5	1
12	38,8	92,1	14,43	6

Figuur 23: Tabel met enkele gegevens per sleuf.

6.2. Zone I

Zoals reeds vermeld komt zone I overeen met het noordelijk perceel (zie bijlage 1). Op dit perceel werden 10 sleuven (sleuf 3 t.e.m. sleuf 12) aangelegd. De TAW-waarde schommelde van +14,77m in het noorden naar +15,20m in het zuidelijke deel.

6.2.1. Stratigrafie

Voor de technische tekeningen kan verwezen worden naar Bijlage 5. Op profiel 2 in sleuf 3 (zie figuur 24) is zichtbaar dat het noordwestelijke deel van het terrein werd opgehoogd. Het ophogingspakket had, samen met de doorwortelde bodem, een dikte van 70cm. Onder dit bovenste pakket kon een oudere ploeglaag herkend worden. Deze had een lichtgrijsere kleur en een dikte van 24cm. Onder deze oude ploeglaag zat een oude B-horizont (30cm) met nog zichtbare bioturbatie. De C-horizont was een weinig lemig zand en bevond zich op een hoogte van +13,90m TAW.



Figuur 24: Profiel 2 in sleuf 3.

In profiel 3 van sleuf 4 (zie figuur 25) kon een gelijkaardig beeld verkregen worden: een ophoging en doorwortelde bodem van 64cm dik met daaronder een oude ploeglaag (24cm), een B-horizont (22cm) en een C-horizont (+14,02m TAW, zandig).



Figuur 25: Profiel 3, sleuf 4.

Het oostelijke deel van het terrein is niet opgehoogd. In profiel 4 in sleuf 6 (zie figuur 26) is een Apb-horizont te zien met een dikte van 30cm. Daaronder zat een B-horizont, eveneens met een dikte van 30cm. De zandige C-horizont zat op een hoogte van +14,20m TAW.

Op het zuidelijke deel van het terrein werd, in sleuf 11, profiel 5 aangelegd (zie figuur 27). Op dit profiel kon een Apb-horizont van 42cm dik opgetekend worden. Onder deze laag zat een vrij dikke (50cm) doorwortelde B-horizont. De zandige C-horizont zat op een diepte van +14,92m TAW.



Figuur 26: Profiel 4 in sleuf 6.



Figuur 27: Profiel 5, sleuf 11.

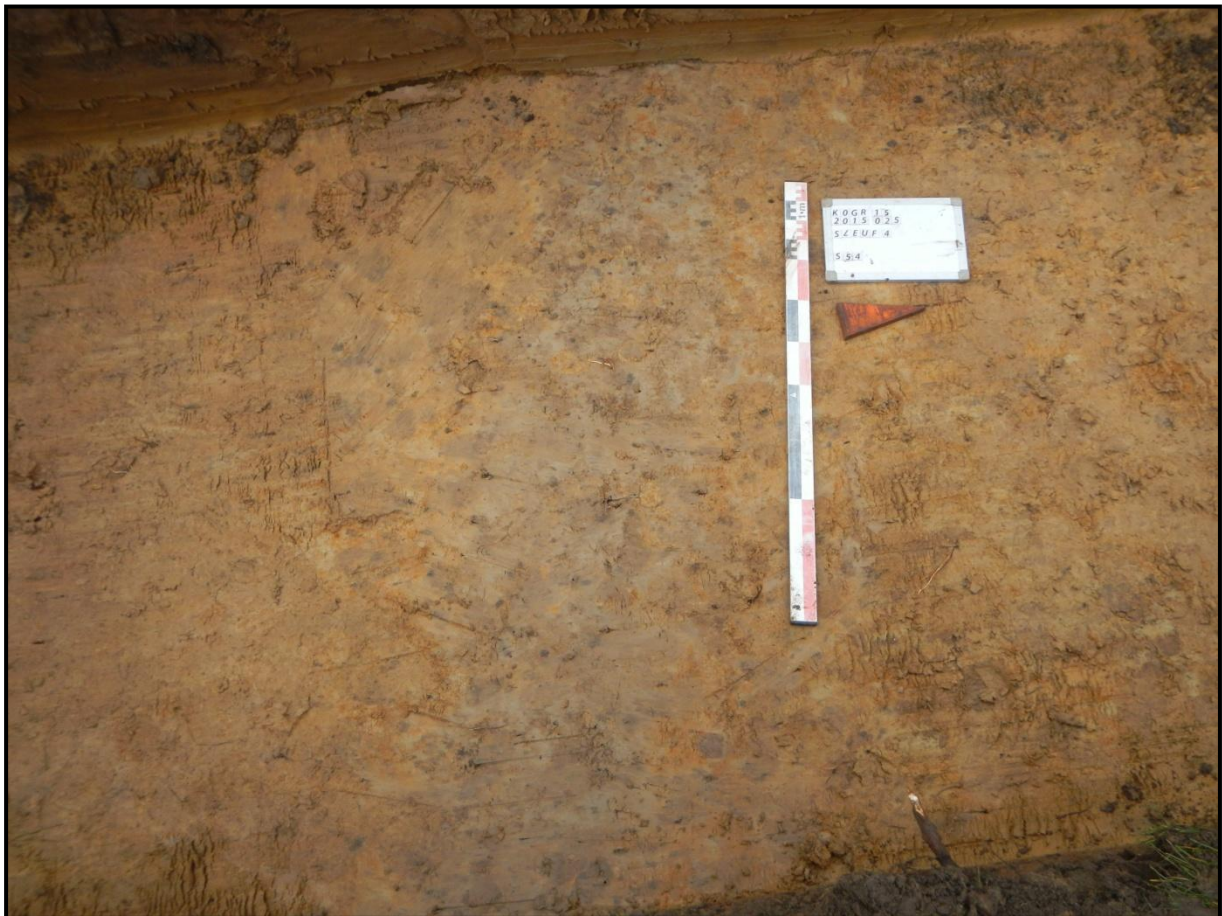
6.2.2. Sporen en structuren

De sporen uit zone 1 kunnen onderverdeeld worden in twee soorten: namelijk grondsporen en muurstructuren. Bijlage 2 is een detailplan van deze zone met de sporen en bijhorende spoornummers afgebeeld.

6.2.2.1. Grondsporen¹⁰

- Greppel

In sleuven 4 en 5 kon een greppel, S54 (+13,72m TAW) en S55 (+13,89m TAW), opgetekend worden met een oost-west oriëntatie (zie figuur 28). De greppel had aan het oppervlak een maximale breedte van 0,50m. De vulling bestond uit lichtgrijs zand met weinig inclusies houtskool.



Figuur 28: S54, sleuf 4.

¹⁰ Hoogtes, opgegeven bij het spoor, betreffen de hoogte op het archeologisch vlak.

- Kuilen

In sleuf 5 werd een klein kijkvenster aangelegd, dit om een vrij groot spoor vrij te leggen (zie figuur 29). Het ging om S56 (+14,09m TAW). Dit spoor had een min of meer ronde vorm met een maximale diameter van 2,56m. Tijdens het couperen (zie figuur 30) van het spoor bleek het om drie afzonderlijke kuilen te gaan met een lichtgrijze, zandige vulling met weinig inclusies houtskool. Deze kuilen hadden een maximale diepte van 77cm. Iets ten zuiden van S56 lag S57 (+14,13m TAW). Dit spoor was iets kleiner (1,46x1,10m), maar had een zelfde vulling als S56. Ten noorden lag in de profielwand een halfcirkelvormig spoor S58 met een diameter van 1,10m. Ook deze had eenzelfde grijze vulling met weinig houtskoolspikkels. Nog in sleuf 5 kon tegen de westelijke sleufwand een rechthoekige kuil opgetekend worden (zie figuur 31). Dit rechthoekige spoor S59 (+13,99m TAW) mat 1,83m bij 0,93m en had een grijsbruine vulling met inclusies van baksteen. In de vulling was ook wat dierlijk bot zichtbaar.



Figuur 29: S56, S57 en S58 in sleuf 5.

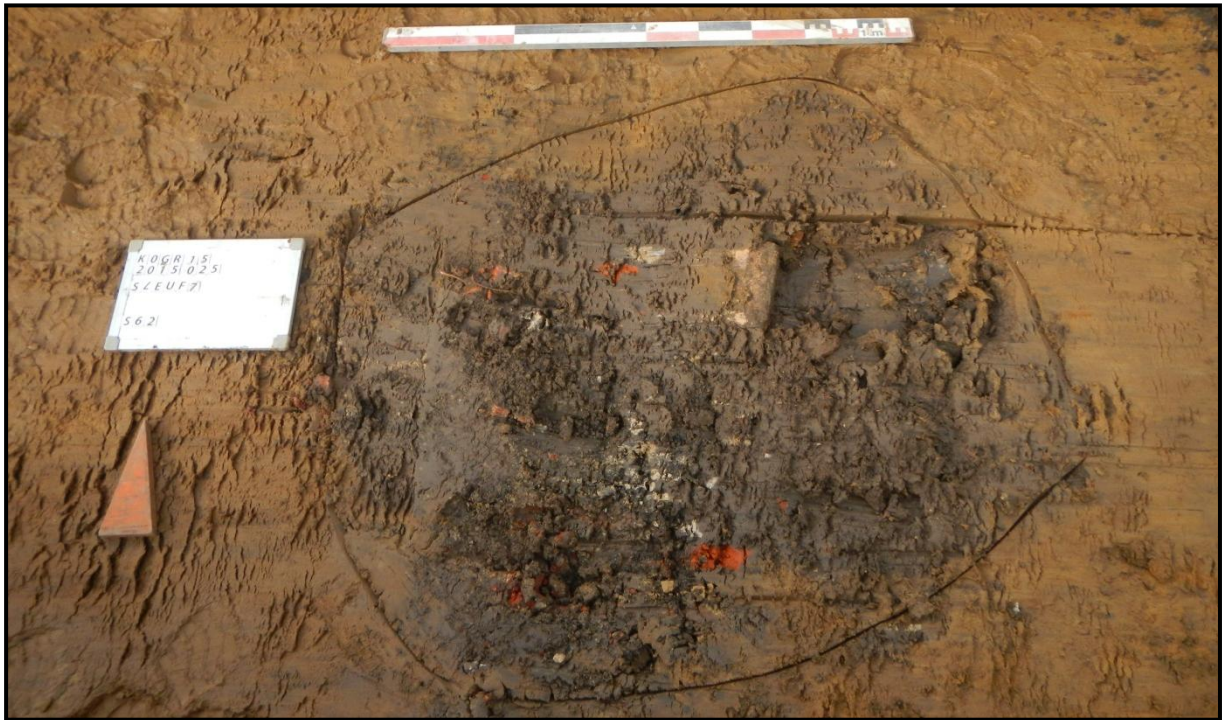


Figuur 30: Doorsnede op S56.



Figuur 31: S59 in sleuf 5.

In sleuf 7 konden een tweetal kuilen opgetekend worden. S62 (+14,18m TAW) was cirkelvormig met een diameter van 1,27m (zie figuur 32). De oppervlaktevulling bestond uit grijs/donkergrijs zand met brokken baksteen en cement. S63 (+14,22m TAW) lag tegen de noordelijk profielwand (zie figuur 33). Dit halfcirkelvormig spoor met een breedte van 1,45m had een grijze vulling met houtskoolspikkels.



Figuur 32: S62 in sleuf 7.



Figuur 33: S63 in sleuf 7.

Ook in sleuf 8 werden enkele kuilen opgetekend. S66 (+14,39m TAW) was cirkelvormig en had een diameter van 0,69m. De oppervlaktevulling bestond uit grijs zand met baksteenbrokken. S67 (+14,45m TAW) lag tegen de noordelijk profielwand en was halfcirkelvormig (diameter van 2,30m). In doorsnede (zie figuur 36) was een vrij diepe kuil te zien (70cm diepte) met steile wanden en een vlakke bodem. De vulling bestond uit bruin zand met brokjes baksteen en kalkmortel. Ook is er een oudere kuil S103 waarneembaar. Deze had een breedte van 50cm en een diepte van 20cm. De vulling van deze oudere kuil bestond eveneens uit bruin zand met baksteen- en kalkmortelspikkels. Aan de oostelijke zijde doorsneed S67 een andere kuil S104. Deze kuil had steile wanden en een heterogene vulling van grijzig en geelgrijs zand. S68 (+14,43m TAW) kreeg één spoornummer, maar vermoedelijk ging het om twee ronde kuilen. De vulling was grijs zand met baksteenbrokjes. S69 (+14,40m TAW) was cirkelvormig met een diameter van 1,16m. De vulling bestond uit grijs zand met brokjes baksteen en kalkmortel. S70 (+14,32m TAW) is vermoedelijk een rechthoekig spoor met een breedte van 3m. De oppervlaktevulling was een donkerbruin/grijs zand met baksteenbrokken (zie figuur 35). S71 was een L-vormig spoor met een gevlekte bruine en grijze vulling. Aan het oppervlak konden baksteeninclusies waargenomen worden. Als laatste in sleuf 8 kon een rechthoekig spoor S72 (+14,19m TAW) opgetekend worden. Het spoor mat 1,70 bij 0,85m en had een bruine zandige vulling met brokken baksteen.



Figuur 34 (links): S67-S69 in sleuf 8.



Figuur 35: S70-S72.



Figuur 36: Doorsnede op S67.

In sleuf 9 kon een vermoedelijk cirkelvormig spoor opgetekend worden (zie figuur 37). Het spoor S87/S88 (+15,06m TAW) was 1,60 bij 2,23m groot. De vulling bestond centraal uit geel zand met brokken baksteen (S87). Aan de rand (S88) was de vulling een bruin zand met baksteenbrokken en kalkmortel. Uit de vulling S88 konden enkele scherven gerecupereerd worden.

In sleuf 12 werden als laatste nog drie kuilen opgetekend. S73 (+14,43m TAW) was ellipsvormig met een lengte en breedte van respectievelijk 1,56 bij 0,63m. De vulling was een mengeling van geel zand met bruin zand. Ook S74 (+14,42m TAW) had een zelfde vulling. S74 lag tegen de noordelijk profielwand en had een breedte van 1,10m. S75 (+14,62m TAW) tenslotte was, net als S74, halfcirkelvormig maar lag tegen de zuidelijke profielwand. In doorsnede (zie figuur 38) is een kuil te zien met steile wanden en een vlakke bodem. De kuil was uitgegraven tot op een diepte van +14,50m TAW en was opgevuld met een bruin zand met weinig inclusies baksteen en kalkmortel.



Figuur 37: S87 en S88.



Figuur 38: Doorsnede op S75.

6.2.2.1. Muurstructuren

Muurstructuren werden waargenomen in sleuf 9, sleuf 11 en sleuf 12. De muurresten zullen ook in die volgorde besproken worden. Tijdens het afgraven van sleuf 9 (zie figuur 39) werd al vlug, een 20-tal cm onder de Apb-horizont, gestoten op muurresten. Deze sleuf werd dan ook uitgebreid in de breedte.



Figuur 39: Sleuf 9.

S80 was een bakstenen gootje dat gevolgd kon worden over een lengte van circa 5m. Het was opgebouwd uit gele bakstenen (20cm x 9,5cm x 5cm) en een vrij harde kalkmortel. Aan de noordelijk zijde waren de bakstenen gevoegd met cement.

Ten oosten van gootje S80 werd een fundering waargenomen. Dit spoor S82 (bovenzijde +15,24m TAW) had een lengte van 2,77m en een breedte van 0,44m. De fundering was opgebouwd uit rode en gele bakstenen (20cm x 9,5cm x 5cm) die gevoegd waren met harde cement. De muur was twee bakstenen diep bewaard.

S84 (+15,21m TAW) was een L-vormige muur opgebouwd uit gele en rode bakstenen (20cm x 9,5cm x 5cm) en gevoegd met kalkmortel.

S90 (+15,33m TAW) was een fundering, opgebouwd uit brokken rode bakstenen en gevoegd met harde kalkmortel en kon gevolgd worden over een lengte van 1,83m. De breedte van de fundering was 0,40m. Om de bewaringstoestand te controleren werd naast de fundering een putje gegraven (zie figuur 40). Hieruit bleek dat de fundering maar twee bakstenen diep was bewaard tot op een diepte van +15,12m TAW.



Figuur 40: Controleputje ter hoogte van S90.

S91 was een fundering opgebouwd uit brokken baksteen en kon gevolgd worden over een lengte van 1,76m. De breedte van de fundering was 0,41m.

In sleuf 11 kon aan de zuidelijke wand een oost-west georiënteerde fundering opgetekend worden. De muur S76 (zie figuur 41) had een breedte van 0,67m. De muur was opgebouwd uit paarsige bakstenen (21,5cm x 9,5cm x 5cm) gevoegd met een vrij harde kalkmortel. Aan de onderzijde was de fundering opgebouwd uit brokken rode en paarsige bakstenen.



Figuur 41: S76 in sleuf 11

In sleuf 12 werden een drie-tal funderingen waargenomen. S95 (+15,18m TAW) kon gevolgd worden over een lengte van 4,96m. De muur (zie figuur 42) had een breedte van 0,54m en was opgebouwd uit rode en gele bakstenen (20cm x 9cm x 5cm) en gevoegd met een vrij harde kalkmortel. Om de bewaringstoestand te controleren werd een controleputje aangelegd (zie figuur 43). Uit die controleput bleek dat de muur aan de westelijke zijde één baksteen breed bewaard was tot op een diepte van +14,63m TAW. Op figuur 43 is ook een zogenaamde wachtmuur zichtbaar. Het putje aan de oostelijke zijde van S95 (zie figuur 44) toonde aan dat de muur aan de binnenzijde maar gefundeerd was tot op een maximale diepte van +15,01m TAW.

S96 (zie figuur 45) was een oost-west georiënteerde fundering opgebouwd uit rode en paarse bakstenen (20,5cm x 9,5cm x 5cm) en gevoegd met een zeer harde kalkmortel. S96 kon gevolgd worden over een lengte van 2,97m en had een breedte van 0,36m. S96 is tegen S97 gebouwd. S97 bestond uit brokken rode baksteen en had een breedte van 0,39m. De fundering kon gevolgd worden over een lengte van 1,95m.



Figuur 42: S95 in sleuf 12.



Figuur 43: Putje aan de westelijke zijde van S95. Aan de rechterkant de wachtmuur.



Figuur 44: Putje aan de oostelijke zijde van S95. Hier was de fundering maar één baksteen diep bewaard.



Figuur 45: Links S96 en vooraan op de foto S97.

6.3. Zone II

Zone II kwam overeen met het zuidelijke perceel. Op dit perceel werden 2 sleuven aangelegd. Sleuf 1 liep parallel met de bomenrij. Sleuf 2 werd aangelegd aan de straatzijde (Graaf Karel de Goedelaan) en had een vierkante vorm.

6.3.1. Stratigrafie

Op bijlage 5 zijn de geregistreerde profielen en coupes terug te vinden. In sleuf 1 werd profiel 7 (zie figuur 46) aangelegd. De APb-horizont had hier een dikte van 50cm. Daaronder zat een B-horizont met een dikte van 40cm. De zandige moederbodem werd opgetekend op een hoogte van +14,90m TAW.

Profiel 6 werd in sleuf 2 aangelegd (zie figuur 47). In dit profiel kon een vrij dik pakket (80cm dik = S77) waargenomen worden, met een donkergrijze kleur en vele brokken baksteen, ijzer en een grafsteen uit arduin (zie figuur 48) erin. Onder S77 kon een 50cm dik zandig pakket S78 geregistreerd worden. Dit pakket bevatte verrommeld menselijk bot. Op een TAW-hoogte van +14,86m werden *in situ* begravingen aangetroffen.



Figuur 46: Profiel 7, sleuf 1.



Figuur 47: Profiel 6, sleuf 2.



Figuur 48: Grafsteen uit arduin met de tekst: 'A LA MEMOIRE DE MADemoiselle CANDIDE DEBRABANDERE, NEE A COURTRAI LE 27 9BRE 1785 Y DECEDEE LE 13 JUILLET 1869'.

6.3.2. Sporen en structuren

Ook hier, net als in zone 1, kunnen de sporen onderverdeeld worden in twee categorieën: grondsporen en muurstructuren. De grondsporen kunnen verder onderverdeeld worden in een gracht, kuilen en begravingen. Bijlage 3 is het bijhorende grondplan voor deze zone.

6.3.2.1. Grondsporen

- Begravingen

Onder de noemer begravingen konden twee soorten onderscheiden worden. Het gaat enerzijds om inhumaties en anderzijds om knekelputten.

In sleuven 1 en 2 werden in totaal 41 kuilen waargenomen die als begraving opgetekend werden. De begravingen tekenden zich af als grijze rechthoekige verkleuringen in de gele zandige moederbodem (zie figuur 49). De rechthoekige kuilen hadden een gemiddelde lengte en breedte van 1,90m bij 0,50m. Het gaat in 22 gevallen om noordwest-zuidoost georiënteerde graven, in 19 gevallen hadden de begravingen een noordoostelijke-zuidwestelijke oriëntatie. Bij vier sporen kon een oversnijding worden waargenomen. Dit was het geval bij S1 (+14,71m TAW) en S2 (zie figuur 51) en bij S19 en S20. Bij vier inhumaties in sleuf 1, S30 (+14,95m TAW), S31 en S32 en S44, kon een houten kist met een loden deksel waargenomen worden (zie figuur 52).

In totaal werden vijf knekelputten aangesneden. Het ging om S11, S13, S14, S18 en S25. De knekelputten waren op een minimale diepte onder de Apb-horizont waarneembaar (zie figuren 53 en 54) en bevonden zich allen aan de zuidelijke zijde van sleuf 1. De kuilen varieerden qua grootte; de grootste (S18) had een breedte van 1,96m, de kleinere waren 1m breed.

- (Afval)kuilen

In de westelijke zijde van sleuf 1 kon een grote kuil S8 (+14,67m TAW) worden opgetekend. Het spoor had een maximale lengte van 4,10m en de vulling bestond uit bruin zand met veel brokken baksteen en beige kalkmortel. In het noordelijk profiel van sleuf 1 werd een rechthoekige, scherp afgetekende kuil opgetekend. Het spoor S9 (zie figuur 55) had een maximale breedte van 0,87m en de oppervlaktevulling was grijs zand met brokken baksteen en kalkmortel. S10 (+14,74m TAW) was een halfcirkelvormig

spoor met een maximale lengte van 1,20m. De kuil (zie figuur 56) was opgevuld met een mengeling van beige en grijs zand waarin weinig brokken baksteen zaten.

- Gracht

S12 (+14,83m TAW) kon als gracht opgetekend worden. Het spoor (zie figuur 57) had aan het oppervlak een maximale breedte van 1,66m en een noorwest-zuidoost oriëntatie. De vulling betrof grijsbruin zand.



Figuur 49: Sleuf 1, begravingen tekenen zich af tegen de gele zandige moederbodem.



Figuur 50: Sleuf 2, minder goed zichtbaar maar toch ook rechthoekige begravingskuilen.



Figuur 51: Westelijke zijde van sleuf 1. Oversnijding van S1 en S2.



Figuur 52: Houten kisten met loden deksel.



Figuur 53: S11: knekelput.



Figuur 54: S13: knekelput.



Figuur 55: S9 in sleuf 1.



Figuur 56: S10 in sleuf 1.



Figuur 57: S12 in sleuf 1.

6.3.2.2. Muurstructuren

In sleuf 1 konden drie muurstructuren opgetekend worden. De eerste structuur S94 had een breedte van 1,67m en kon over de lengte 1,62m gevolgd worden. Op figuur 58 is een boog te zien. De structuur is opgebouwd uit rode bakstenen (21cm x 9,5cm x 5cm) en gevoegd met een harde grijze cement. De structuur was gefundeerd tot op een diepte van +14,96m TAW.

Aan de noordelijke zijde van sleuf 1 (zie figuur 59) konden nog twee muurstructuren blootgelegd worden. S93 was opgebouwd uit rode bakstenen (21cm x 9,5cm x 5cm). De structuur had een rechthoekige vorm en een maximale breedte van 1,50m. S92 betrof eenzelfde soort structuur. De afmeting was 1,51 x 2,20m buitenwerks en 0,85 x 1,89m binnenwerks. De structuur had dezelfde bakstenen als S93 en was gevoegd met een vrij harde kalkmortel.



Figuur 58: S94 in sleuf 1.



Figuur 59: Rechts aan de voorkant S92, achteraan S93.

7. BASISANALYSE VAN DE VONDSTEN

Op de site werd voornamelijk aardewerk aangetroffen. Het betreft grijs en rood aardewerk en steengoed.

Grijs aardewerk

Dit aardewerk is gebakken in een zuurstofarme omgeving waardoor het aardewerk een grijze kleur bekommt. In het algemeen kan deze aardewerksoort voorkomen tot in de eerste helft van de 16^{de} eeuw.¹¹ De dominantie¹² van het grijs aardewerk (zowel lokale makelij als import) blijft tot in de 14^{de} eeuw.¹³ Vanaf dan wordt het vrij snel overvleugeld door het rode aardewerk.

Het grijs aardewerk wordt op de site Kortrijk Graaf Karel de Goedelaan vertegenwoordigd door volgende vormen: kogelpot en kom. Uit S57 konden drie scherfjes grijs aardewerk gerecupereerd worden die niet aan een bepaalde vorm konden worden toegewezen.

- Kogelpot

De kogelpot is een min of meer bolvormige, gesloten vorm met een korte, meestal uitstaande hals en een afgeronde of licht lensvormige bodem. De functie van deze pot valt niet altijd te achterhalen. Om een functie toe te wijzen dienen de gebruikssporen onderzocht te worden. Soms kunnen de potten bijvoorbeeld sporen van kookvocht bevatten. Het recipiënt werd vooral gebruikt als kookpot of voorraadpot, maar ook als drinkbeker (voor de kleinere volumes) of kamerpot.¹⁴ De kogelpot kent zijn vroegste voorkomen vanaf de 8^{ste} eeuw.¹⁵ Rond het begin de 14^{de} eeuw wordt de kogelpot vervangen door andere vormen zoals de grape en de kookkan. Als voorraadpot bleef de vorm wel nog enige tijd voortleven. In context S56 werd een randscherfje van een kogelpot gevonden.

¹¹ DE GROOTE 2008, p. 295.

¹² Het procentueel voorkomen van aardewerk ten opzicht van een andere soort aardewerk in een bepaalde context.

¹³ DE GROOTE 2008, p. 295.

¹⁴ DE GROOTE 2008, p. 196.

¹⁵ VERHOEVEN 1998, p. 251.

- Kom

De kom heeft een open vorm, met een halfbolvormig lichaam en komt al voor vanaf de laat-Karolingische periode. Vanaf de 13^{de} eeuw en zeker vanaf de 14^{de} eeuw komt de vorm frequent voor. Uit context S56 kon een randscherf van een kom type L110A¹⁶ herkend worden.

Rood aardewerk

De term rood aardewerk beslaat in principe al het aardewerk dat gebakken is in een oxiderende atmosfeer, hetgeen de oorzaak is van de kenmerkende rode kleur. Een ander kenmerk van het rode aardewerk dat werd aangetroffen tijdens de prospectie is dat het geglaazuurd is.

- Grape

De grape is een gesloten potvorm op drie pootjes bedoeld als kookpot. Uit S71 kon een bodem van een grape herkend worden.

- Bloempot

Uit context S88 kon een randscherf herkend worden die afkomstig is van een bloempot-achtige vorm.

- Kom

Uit context S72 kon een randscherfje van een kom gerecupereerd worden.

Steengoed

Het steengoed is het enige importaardewerk dat werd aangetroffen op de site. Het steengoed is een reducerend gebakken zeer fijn verschaald baksel, dat zo hard gebakken is dat het compleet versinterd is. De herkomst van het materiaal kan gevonden worden in het Rijnland. Het aardewerk is altijd klinkend hard gebakken. Binnen het steengoed kan een onderscheid gemaakt worden tussen de verschillende productiecentra, zoals Siegburg, Raeren en Westerwald.

¹⁶ DE GROOTE 2008, p. 224.

- Raeren

Het productiecentrum Raeren is bekend om haar producten uit de periode tussen het einde van de 15^{de} eeuw en het begin van de 17^{de} eeuw.¹⁷ Raeren steengoed heeft meestal een bruine tot donkerpaarse glazuur of engobe. Uit context S65 en S71 kon een wandscherfje Raeren aardewerk gerecupereerd worden.

- Westerwald

Steengoed uit Westerwald wordt gekenmerkt door een grijze glazuurlaag met kobaltblauwe versiering. Ze kent haar oorsprong in de late middeleeuwen maar kent haar grootschalige productie pas in de late 16^{de} eeuw. Dit soort aardewerk wordt regelmatig aangetroffen in contexten uit de 17^{de} – 18^{de} eeuw. Uit S59 en S88 kon een randscherfje van Westerwald steengoed verzameld worden.

¹⁷ BARTELS 1999, p. 59.

8. DATERING EN INTERPRETATIE VAN DE VINDPLAATS

De sporen aangetroffen tijdens de prospectie kunnen ingedeeld worden in drie tijdsvakken: late middeleeuwen, 18^{de} – 19^{de} eeuw, en 19^{de} – 20^{ste} eeuw. Ondanks het grote potentieel (Romeinse diverticulum en de Leie in het noorden) werden geen oudere sporen aangetroffen (Romeinse periode, ijzertijd).

Late middeleeuwen

Enkele kuilen konden op basis van het aardewerk in de late middeleeuwen geplaatst worden. Het ging om S56, S57 en S58. Wat de functie van deze kuilen was blijft nog onduidelijk. Waarschijnlijk werden de kuilen gegraven om zand te winnen.

18^{de} -19^{de}-eeuwse hoeve en afvalkuilen

Een groot deel van de sporen kunnen in de 18^{de} - 19^{de} eeuw ondergebracht worden. Het gaat om zowel muurstructuren als grondsporen, allen in zone 1.

De muurstructuren kunnen toegeschreven worden aan de hoeve die op kaartmateriaal voorkomt vanaf 1755 (zie figuren 4 en 5). Meer concreet gaat het om de sporen S80, S82, S84, S90, S91, S95, S96 en S97. De baksteengrootte was 21/20cm x 9,5cm x 5cm. Op basis van het mortelgebruik konden enkele recentere funderingen herkend worden. Het ging om S82 en S96. De bewaringstoestand van de muurstructuren was niet goed. Op sommige plaatsen waren de funderingen maar 2 bakstenen diep bewaard. Vermoedelijk werden de funderingen van de hoeve in de Tweede Wereldoorlog in puin geschoten. Ook konden geen intacte vloeren of vloerniveaus teruggevonden worden.

Rond de funderingen van de hoeve werden enkele kuilen waargenomen. Het ging om S59, S62, S63, S64, S66, S67, S68, S69, S70, S71, S72, S73, S74, S75. Deze kuilen kunnen als afvalkuilen geïnterpreteerd worden.

19^{de} – 20^{ste}-eeuwse begraafplaats

Op zone 2 kon een overvloed aan begravingen waargenomen worden. Het ging voor het overgrote deel om inhumaties die zich aftekenden tegen de bleke moederbodem. Bij de beschrijving (zie hoofdstuk 6.3.2.1) werd al vermeld dat sommige begravingen een verschillende oriëntatie hebben. Daar waar de meeste inhumaties een noorwest-zuidoost oriëntatie hebben, blijken sommige begravingen eerder een noordoost-

zuidwest oriëntatie aan te nemen. Welke datering deze inhumaties hebben is vooralsnog niet duidelijk. Wel valt er op te merken dat het menselijk botmateriaal vrij goed bewaard is. Vier inhumaties bevatten zeker een houten kist. Het ging om S30, S31, S32 en S44. Bovendien waren deze kisten afgesloten met een loden deksel.

Drie muurstructuren kunnen geïnterpreteerd worden als grafkelders. Het ging om S92, S93 en S94. Gezien de baksteengrootte en het mortelgebruik kunnen deze grafkelders rond het eind van de 19^{de} eeuw gedateerd worden.

Aan de noordwestelijke zijde van zone 2, op de plaats waar een bomenrij staat, kon een muurstructuur waargenomen worden. Het ging om een noordoost-zuidwest georiënteerde structuur, S76 (in sleuf 11), die heel waarschijnlijk als kerkhofmuur diende. De muur werd bovendien ook tussen de bomen aan het oppervlak waargenomen (zie figuur 60).



Figuur 60: Kerkhofmuur aan het oppervlak.

9. Beantwoording onderzoeksvragen

- *Kunnen de resultaten van de bureaustudie fijngesteld worden?*

Op het noordelijke perceel werd de hoeve aangetroffen, zoals weergegeven op het kaartmateriaal. De hoeve kon preciezer op het perceel gelokaliseerd worden. Op het zuidelijke perceel kon de omvang van het kerkhof preciezer worden vastgesteld.

- *Wat was de invloed van de bestaande bebouwing/verhardingen op het archeologisch erfgoed?*

Op het zuidelijke perceel staan enkele speeltoestellen. Deze zullen een minieme invloed hebben op de bewaring van het oude kerkhof. Wel werd aan straatzijde (Graaf Karel De Goedelaan) en parallel ermee, een grote verstoring aangetroffen die waarschijnlijk te maken heeft met de inplanting van een riolering.

- *Op welke diepte bevindt zich de natuurlijke bodem?*

Op het noordelijke perceel bevond de natuurlijke bodem zich gemiddeld op een diepte van +14,00m TAW. Op het zuidelijk perceel bevond de natuurlijke bodem zich voor sleuf 1 op +14,80m TAW, en voor sleuf 2 op +14,85m TAW.

- *Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.*

Er zijn archeologische sporen aanwezig. Deze kunnen in twee categorieën onderverdeeld worden. De grondsporen (verkleuringen in de grond) enerzijds en muurstructuren anderzijds. De grondsporen bestaan voor het overgrote deel uit begravingen. De andere sporen zijn kuilen, greppels en grachten. De muurstructuren kunnen nog verder onderverdeeld worden in funderingen/muren en grafkelders.

- *Bevinden de sporen zich in stratigrafisch verband?*

De meeste grondsporen bevinden zich in de natuurlijke bodem. In sommige gevallen konden oversnijdingen worden waargenomen, hetzij in het vlak, hetzij in doorsnede. Bij de muurstructuren konden eveneens verbouwingen/aanbouwingen worden waargenomen.

- *Hoeveel verschillende lagen/stratigrafieën zijn er te onderscheiden in de verschillende proefsleuven? En hoe zijn die over de verschillende proefsleuven heen gelinkt?*

Meestal konden drie lagen onderscheiden worden: aan de bovenzijde de ploeglaag (Apb-horizont), daaronder de B-horizont en onderaan de C-horizont (natuurlijke bodem). In zone I, het noordelijke perceel, kon onder de ploeglaag een oude ploeglaag herkend worden. In zone II, het zuidelijke perceel, kon in sleuf 2 een dik ophogingspakket S77 waargenomen worden.

- *Bevatten deze lagen archeologische vondsten en uit welke periode dateren deze vondsten?*

Uit S77 kon een grafsteen gerecupereerd worden, daterend uit het derde kwart van de 19^{de} eeuw.

- *Zijn de resultaten te koppelen aan de gekende historische informatie?*

In de noordelijke zone I werd de hoeve gelokaliseerd waarvan sprake is in de historische bronnen. De hoeve dateert uit 1755. Dit komt overeen met de gevonden restanten. Uit de prospectie bleek dat er naast restanten uit de 18^{de} eeuw ook nog recentere verbouwingsfasen aanwezig waren. Dit klopt met de gegevens gezien de hoeve op het kaartmateriaal voorkomt tot na de Tweede Wereldoorlog.

Het voorkomen van begravingen in de zuidelijke zone is ook gekend via historische informatie. Zo is geweten dat er vanaf de 13^{de} eeuw op het domein van de leproserie mensen werden begraven. In de 17^{de} eeuw werd het als pestkerkhof gebruikt en vanaf de 18^{de} eeuw werd er een stedelijke begraafplaats aangelegd. Het kerkhof is te zien op kaartmateriaal tot na de Tweede Wereldoorlog. Het kerkhof was tot WOII in gebruik.

- *Is er sprake van een grafveld? Zo ja, wat is de verspreiding, in 3 dimensies, van de graven? Wat is de bewaringstoestand van het botmateriaal? Zijn er verschillende perioden te onderscheiden?*

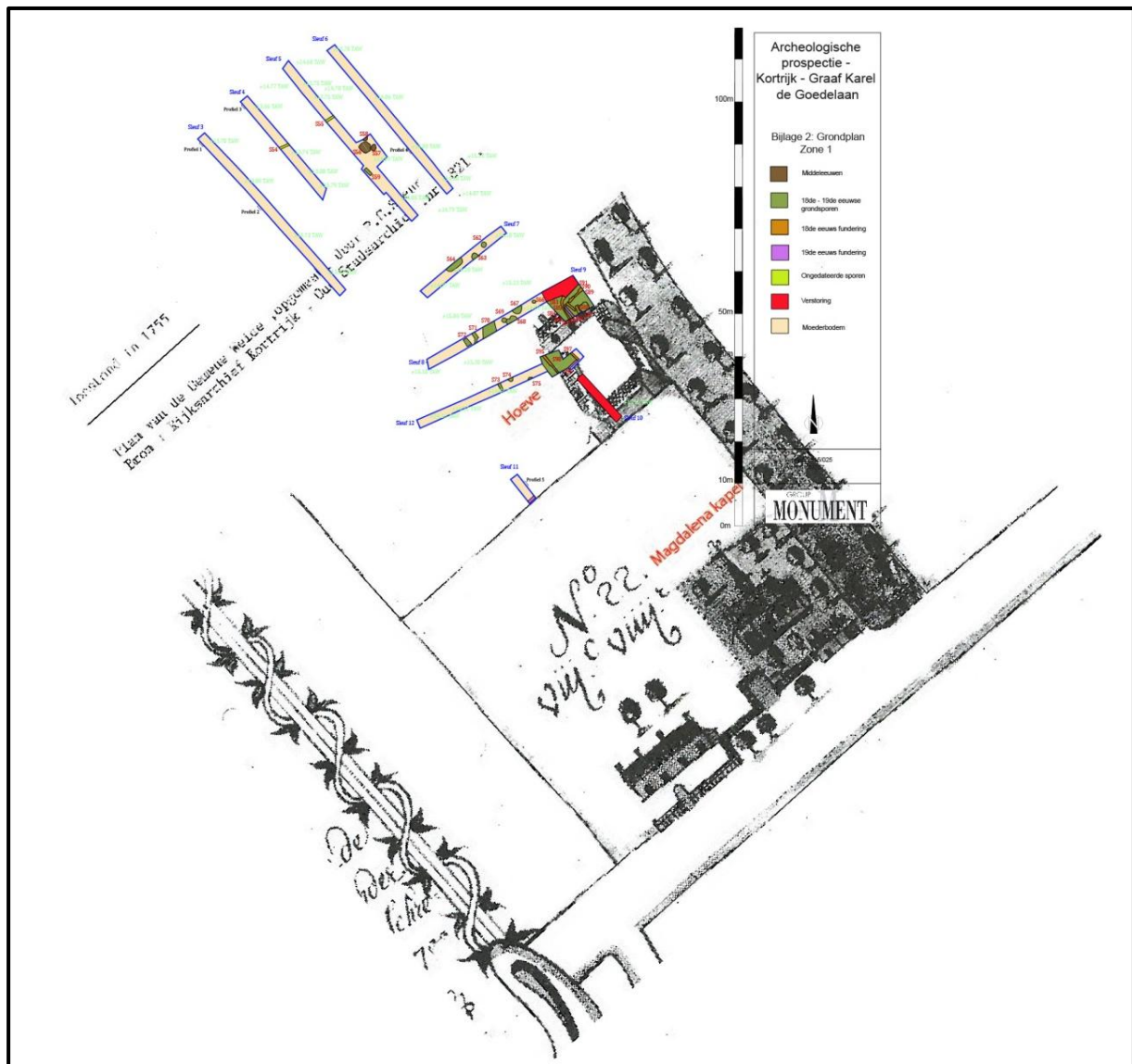
Er is sprake van een grafveld op het zuidelijke perceel (zone 2). Het grafveld kan goed afgebakend worden. Zo wordt de noordelijke grens van het grafveld gevormd door S76, de muur van het kerkhof. Er kan worden aangenomen dat binnen de verstorende werken in zone 2 altijd op begraving gestoten kan worden. De meest recente begravingen (S30, S31, S32 en S44) liggen op een TAW-hoogte van +15,00m. Een tweede niveau bevindt zich op circa +14,80m TAW. Het is mogelijk dat er op sommige plaatsen nog een derde niveau is (zie oversnijdingen bij de beschrijving).

Het botmateriaal is vrij goed bewaard en niet al te broos. De begravingen op het hoogste niveau zijn vermoedelijk in de 19^{de} – 20^{ste} eeuw te dateren (S30 – S32 en S44, ook grafkelders S92, S93 en S94). De begravingen in de moederbodem kunnen niet specifiek gedateerd worden. Het is mogelijk dat het verschil in oriëntatie te maken heeft met een andere datering. Men moet er dus rekening mee houden dat de datering voor deze begravingen kan liggen tussen de 13^{de} en de 20^{ste} eeuw.

- *Kunnen er voor de andere sporen afbakeningen gemaakt worden naar chronologie, ruimte (omvang, verspreiding, indeling site, ruimtelijke relaties) en functie (incl. de argumentatie).*

Enkele kuilen (S56, S57 en S58) konden in de middeleeuwen gedateerd worden. Het betreft eerder off-site fenomenen die niet met concreet vastgestelde bewoningssporen kunnen gelinkt worden.

De andere sporen hebben te maken met de 18^{de} – 19^{de}-eeuwse hoeve op zone 1. Het betreft zowel muurstructuren als grondsporen die met deze bewoningsoccupatie gerelateerd kunnen worden. De muurstructuren vertonen enkele verbouwingen. Deze konden herkend worden aan de soort mortel die werd gebruikt. Er werden geen funderingen aangetroffen die een oudere kern doen vermoeden. De datum 1755, of liever de 18^{de} eeuw, als stichtingsdatum van de hoeve lijkt dus aannemelijk. Op figuur 61 is het grondplan van zone 1 geprojecteerd op een kaart uit 1755. De funderingen komen relatief goed overeen met de muren op de kaart.



Figuur 61: Projectie van het grondplan zone 1 op een kaart uit 1755.

- *Wat is de verwachte en vastgestelde bewaringstoestand van de sporen/ van de verschillende afbakeningen/ van de vindplaats in zijn geheel?*

- Zone 1:

De funderingsresten van de hoeve zijn matig bewaard. Op de meeste plaatsen waren de funderingen maar twee bakstenen diep bewaard. Het is echter wel nog mogelijk de contouren van het gebouw volledig bloot te leggen. De grondsporen die bij de bewoningsfase van de hoeve behoren zijn vrij goed bewaard. Ze bevinden zich meestal op een minieme diepte onder het oppervlak.

- Zone 2:

Deze zone heeft een uitstekende bewaringstoestand. Voor wat betreft het skeletmateriaal in het bijzonder geldt een goede bewaringstoestand.

- *Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?*

- Zone 1:

Zoals hierboven vermeld is het mogelijk om de contouren van de hoeve verder bloot te leggen. Er zijn echter geen bewijzen gevonden van een oudere kern. De funderingen zijn ook niet zo goed bewaard. De meerwaarde lijkt hier niet groot genoeg om een vervolgonderzoek te adviseren.

- Zone 2:

De waarde van deze zone is groter. Hier gaat het om begravingen, waarvan er in de proefsleuven al zeker een 40-tal werden waargenomen. Deze begravingen bevatten heel veel informatie (demografie, pathologie, ...) en gaan mogelijk deels terug tot de 13^{de} eeuw.

- *Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?*

De werken gaan gepaard met een verstoring van de ondergrond. Op zone 2 wordt daarom ook een vervolgonderzoek geadviseerd.

- *Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven. Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?*

Bijlage 4 betreft het plan met de advieszone voor het vervolgonderzoek. Het gebied in de groene kader heeft een lengte en breedte van respectievelijk 59m en 10m, een totaal van 590m².

- *Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor vervolgonderzoek? Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek*

relevant? Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

Menselijk skeletmateriaal kan in verschillende vormen worden aangetroffen. In inhumatiegraven ligt het skelet meestal in anatomisch verband in een graf. De houding in het graf kan sterk variëren. Er kan onderscheid gemaakt worden tussen primaire en secundaire begraving. Enkele aspecten die bijzondere aandacht verdienen vanuit methodologie en aanpak bij het vervolgonderzoek:

- De relatie tussen grondspoor en skelet moet goed worden vastgelegd. Zijn er grafgiften en waar liggen die ten opzichte van het skelet? Wat is de relatie tussen de diverse vondsten in het spoor?
- Het graf, de grafkuil en het skelet dienen zorgvuldig opgegraven en gedocumenteerd te worden (spoornummers, vondstnummers, associatie vondsten in het graf en in grafveld, hoogtemetingen, ...) zodat de ligging achteraf te reconstrueren valt.
- Het graftype wordt beschreven, inclusief eventuele verstoringen/oversnijdingen.
- Er wordt een tekening van het graf en het skelet gemaakt op schaal 1:10 of via foto.
- Er worden voldoende foto's gemaakt (uit de vier windrichtingen en details).
- De ligging, de houding, bewaring, ... van het skelet wordt beschreven via het skeletformulier
- Er worden diverse grondmonsters (in overleg met een fysisch antropoloog) genomen uit de grafkuilen en uit de omgeving van de graven (controlemonsters). Deze dienen achteraf gezeefd om mogelijke bijvondsten te kunnen recupereren.
- De eventuele aanwezige nier-/galstenen, haar-/nagelresten, hersenresten worden gedocumenteerd en geborgen.

- Er wordt een velddeterminatie gedaan door de fysisch antropoloog met betrekking tot conservering, inventarisatie, geslacht, leeftijd, lengte en pathologie.
- Linker- en rechterskeletonderdelen worden apart verpakt.

Door onderzoek op het skeletmateriaal kunnen gegevens over geslacht, leeftijd, lichaamslengte en pathologie afgeleid worden. Daardoor geeft het skeletmateriaal, indien in voldoende hoeveelheden aanwezig, informatie over de demografie en gezondheid van vroegere populaties. Relaties met de voedsel economie en levenswijze zijn daarbij van belang. In samenhang met de archeologische context, zoals graftype en bijgaven, kunnen tradities in de behandeling van de dode belicht worden. Gegevens aangaande geslacht en leeftijd zijn van belang voor het onderzoek van de sociale en culturele aspecten van het grafritueel binnen een populatie en/of tussen verschillende populaties in ruimte en tijd.

In het licht van voorgaande is het zinvol om bulkstalen te nemen ter hoogte van de buikzone van het skelet en bulkstalen van buiten de begraafing ter referentie. Op die manier kunnen indicaties naar maaginhoud worden achterhaald. Hiervoor dienen deze stalen macro- en microbotanisch onderzocht.

Naar datering is het tevens zinvol om het verschil in oriëntatie te kunnen duiden in de tijd. Daartoe dienen dan een aantal C14-dateringen te worden uitgevoerd op het beschikbaar botmateriaal.

10. SYNTHESE

In het kader van de geplande bouw van een nieuwe campus aan de Graaf Karel de Goedelaan te Kortrijk (provincie West-Vlaanderen) voerde een archeologisch team van Monument Vandekerckhove nv op 23 februari t.e.m. 25 februari 2015 een prospectie uit op het terrein. Opdrachtgever voor het onderzoek was de Hogeschool West-Vlaanderen. Het projectgebied was ca. 2ha groot en bestond uit een parkzone en speeltoestellen. Aangezien de bouw van de campus gepaard zal gaan met een verstoring van de bodem adviseerde Onroerend Erfgoed voorafgaand aan de werken een archeologische evaluatie door middel van proefsleuven en proefputten, teneinde te vermijden dat waardevol archeologische informatie verloren zou gaan. Het onderzoek werd uitgevoerd volgens de bijzondere voorschriften opgesteld door Onroerend Erfgoed. In totaal werd 772m² onderzocht door middel van proefsleuven.

Het archeologisch onderzoek leverde een aantal sporen op. Deze sporen kunnen in drie periodes onderverdeeld worden: late middeleeuwen, 18^{de} – 19^{de} eeuw en 19^{de} – 20^{ste} eeuw. Enkele kuilen, waarschijnlijk off-site fenomenen kunnen in de late middeleeuwen geplaatst worden. Vermoedelijk ging het hier om zandwinningskuilen. Uit de 18^{de} – 19^{de} eeuw dateren de resten van een hoeve. Het gaat om grondsporen (afvalkuilen) en muurstructuren (funderingen van de eigenlijke hoeve). De muurstructuren kenden een matige bewaring. Er werden geen bewijzen aangetroffen voor een oudere kern. Als laatste werd een 19^{de} – 20^{ste}-eeuws grafveld aangetroffen. De inhumaties tekenden zich af tegen de gele natuurlijke bodem. Er werden twee verschillende soorten oriëntaties waargenomen. Een viertal inhumaties bevatte een houten kist met een loden deksel. Er werden eveneens drie grafkelders aangetroffen en enkele knekelputten.

Gezien de hoge sporendensiteit in zone 2 en de grote informatiewaarde van de sporen, wordt het noodzakelijk geacht om een archeologisch vervolgonderzoek te adviseren voor de site. Het vervolgonderzoek heeft een oppervlak van 590m². Deze aanbeveling heeft geen enkele bindende kracht, maar dient als advies voor de bevoegde overheid die het uiteindelijke beslissingsrecht heeft over het vervolgtraject.

11. LITERATUUR

• Uitgegeven bronnen

- BARTELS M. 1999, *Steden in Scherven 1. Vondsten uit beerputten in Deventer, Dordrecht, Nijmegen en Tiel (1200-1900)*, Amersfoort.
- BETHUNE DE E. 1985, De Kortrijkse leprozerij (1233-1944), in: *Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen 11*, Kortrijk.
- BLOM J.C.H. & LAMBERTS E. 2004, *Geschiedenis van de Nederlanden*, Baarn.
- DE GROOTE K. 2008, Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen: Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10^{de}-16^{de} eeuw), *Relicta Monografieën I*, Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed, Brussel, 2 delen.
- DESPRIET P. 1990, *2000 jaar Kortrijk. Topografische atlas van ambachtelijke Romeinse nederzetting tot moderne stad*, Kortrijk.
- ERVYNCK A., DEGRYSE P., VANDEABEELE P. & VERSTRAETEN G. 2009, *Natuurwetenschappen en Archeologie. Methode en interpretatie*, Leuven.
- VAN HOONACKER E. 1986, *1000 Kortrijkse straten*, Kortrijk.
- VERHOEVEN A.A.A. 1998, *Middeleeuws gebruiksaardewerk in Nederland: 8^{ste} – 13^{de} eeuw*, Amsterdam.
- WELLENS M. 1984, *Serafijn Vermote. De streek van Kortrijk 1813*, Tielt.

• Onuitgegeven bronnen

- S.n. 2015, Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Kortrijk, Karel De Goedelaan (Magdalenapark).

- **Internetbronnen**

- <https://inventaris.onroenderfgoed.be/dibe/geheel/21715>.
- <http://nl.wikipedia.org/wiki/Kortrijk>
- <https://www.google.be/maps/@50.8245723,3.2591427,16z>
- <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal>
- http://www.kbr.be/collections/cart_plan/ferraris/ferraris_nl.html
- http://www.kbr.be/collections/cart_plan/collections/collections_nl.html

- **Archieven**

- Rijksarchief Kortrijk, Oud Stadsarchief
- Stadsarchief Kortrijk, Modern Stadsarchief
- Stadsbibliotheek Kortrijk (S.B.K.)
- Blad Kortrijk 29/1
- Stedelijke Musea, Kortrijk
- Archief O.C.M.W.

12. BIJLAGEN

- Bijlage 0: Bureauhistorische studie (Philippe Despriet)
- Bijlage 1: Situeringsplan
- Bijlage 2: Grondplan zone 1
- Bijlage 3: Grondplan zone 2
- Bijlage 4: Advieszone vervolgonderzoek
- Bijlage 5: Profielen en coupe
- USB-kaart met daarop een overzichtsplan, een fotolijst, dit rapport en de bijlagen

De database met alle foto's, tekeningen en inventarissen is te raadplegen via:
<http://www.monarcheo.be/databank>. Bij vragen hieromtrent: neem contact via
info@monument.be.



Gegevens m.b.t. project Karel de Goedelaan -Kortrijk

Omkaderende straten : nrs. 1-5

Nabijgelegen archeologische sites (buiten studiezaal) :

- Gemene Weide : nr.6
- Pesthuizen XVIIe eeuw : 7-9
- Te Maalgeule ,walgrachthoeve : 10
- Ten Houtte ,walgrachthoeve : 11

Leprozerij (1233-1944) : 12-17

BUITEN DE KAPEL NOG VOLLEDIG OP TE GRAVEN

IJzertijd (opgraving 1985 kapel) : 17

GROTE KANS OP BODEMSPOREN UIT DIE PERIODE

MOGELIJK OOK ROMEINSE RESTEN (gezien nabijgelegen sites)

Kapel van de Leprozerij (1233-1944) : nr. 17. Geheel opgegraven

Leprozerijdomein met bijgebouwen en omheining (NOG VOLLEDIG OP TE GRAVEN):
nrs. 18-36

Hoeve (grenzend aan noordelijke muur leprozerij en huidige Graaf Karel de
Goedelaan , complex van 24 x 20 m ,oudste melding 1755,
verdwenen 1944 : nrs. 25,27,28,32,34
NOG VOLLEDIG OP TE GRAVEN

Open akkerland tot ca.1960 (tussen leprozerij en Sint-Martens-Latemlaan):
geen enkel gebouw uit archief bekend
wijngaard ,boomgaard tijdens de late-middeleeuwen :
nrs. 21,30,32,37

Stedelijk kerkhof op voormalig leprozerijdomein (1785-1944): 25,26,32
OP TE GRAVEN ?? Door bommen doorwoeld 1944 .

Stedelijk kerkhof (uitbreiding aan westzijde)(1866-1944): 28,29,30,31

Bombardementen 1944 : 38-41

ERNSTIG GEVAAR OP HET AANTREFFEN VAN 250 POND BOMMEN R.A.F. !!

Te Kortrijk , 10 februari 2015

PH.DESPRIET

MARKSESTEENWEG, K. Van de Magdalenestraat tot de Markebekestraat. Buurtweg met groot verkeer nr. 149. 157 won. 383 bew. Pl. E7-D8.

De Marksesteenweg maakte eertijds deel uit van het Romeinse diverticulum Kortrijk-Rijsel. Tot aan de openstelling van de autoweg E 17 was het, via de Dronkaard, de korste weg van Kortrijk naar Rijsel. In 1640 was de naam *Heirstrate van Rijsel*. In BW was de Marktstraat, later Marksesteenweg en vanaf 14.6.1968 Marksesteenweg.

In 1805 bedroeg de breedte van de weg 10-11 m en op sommige plaatsen 7 m. Ter hoogte van de molen van Gernay was de weg maar 5 m breed door de molenwal, die een gedeelte van de weg innam. Het midden van de weg was geplaveid met aan weerskanten een aarden zijberm van 3 m. Doornhagen groeiden toen aan de rand van de weg¹. In 1851 werden over een lengte van 2 km nieuwe straatkeien gelegd. In 1876 werd de straat ter hoogte van het kerkhof verbreed. Wegens de hoge onderhoudskosten voor de stad, werd de Marksesteenweg op 30.4.1900 door de staat overgenomen. De twee tolplaatsen, die de weg moesten onderhouden, werden toen ook afgeschaft. Een van die tolplaatsen lag aan de Markebeek. Door de GR van 2.10.1922 werden de rooilijnen op 12 m afstand gebracht. In 1955 bedroeg de verkeersdrukte tussen 6 en 22 uur 2.200 wagens per dag en in 1983, tussen 7 en 19 uur, 7.525 wagens.

Het begin van de Marksesteenweg werd in 1847 gedwarsd door de nieuwe spoorlijn Kortrijk-Brugge. Wat later werd een nieuwe overweg aangelegd op de spoorlijn Brugge-Rijsel. Zo kon tot in de jaren 1930 de „Rapide” Parijs-Oostende via Rijsel naar Brugge doorrijden zonder het station van Kortrijk aan te doen, wat hem zou verplicht hebben om van richting te veranderen. De twee overwegen werden na W.O. II afgeschaft. De spoorwegbrug aan het einde van de Magdalenestraat werd op 8.7.1957 opengesteld. De tweede brug, die meer naar het westen ligt, werd in september 1955 opengesteld. Voor de aanleg van die bruggen werd ook het straatpeil verlaagd.

De Marksesteenweg werd op 23.4.1918 gebombardeerd. Tijdens het bombardement van 26.3.1944 werden 33 huizen vernield en kwamen 22 mensen om. Op 21 juli waren er nog 5 dodelijke slachtoffers. Tot de vernielde huizen behoorden twee rijen oude huisjes aan de noordkant van de straat die met hun drempel 1 m onder het straatpeil lagen.

Aan de zuidkant van de straat vlak ten westen van de eerste spoorwegbrug, stond van in de 17de tot in de tweede helft van de 19de eeuw de Weidemolen. Aan de overkant van de molen stond in de 18de eeuw de herberg De Catte. Een tweede molen was de Steenbruggemolen, net voorbij de Steenbakkersstraat. Deze molen komt al voor in 1523 en verdween in de tweede helft van de 19de eeuw².

Op de zuidkant van de straat was het voorlaatste huis vóór de tweede spoorwegbrug een lagere meisjesschool van de zusters van Sint-Niklaas. Deze school werd opgericht in 1898 en verdween door de bombardementen van 1944.

Op de westelijke hoek van de Graaf Karel de Goedelaan staat, omringd door struiken, nog een stuk muur van 3 m hoogte overeind. Het is een overblijfsel van de Magdalenakapel. De Magdalenakapel werd in 1607 gebouwd op dezelfde plaats als de kapel die door de Geuzen vernield was in de nabijheid van de leprozerij. De kapel was 14 m lang en 8 m breed. Zij werd vernield door het bombardement van 21.7.1944. De H. Magdalena werd er aangeroepen tegen hoofdpijn. Om de afschaffing van het Sint-Maartenskerkhof werd in 1783 ten westen van de Magdalenakapel het Magdalenakerkhof aangelegd. Het kerkhof was in twee delen verdeeld. Het gedeelte rond de kapel was eigendom van de kerkbesturen van Sint-Maartens en O.-L.-Vrouw. Daar stonden de grafmonumenten van de oude Kortrijkse families. Het westelijke gedeelte was eigendom van de stad. Tot aan W.O.II werden er enkel nog de doden begraven in begraafplaatsen met eeuwige vergunnig. De eerste zondag na de feestdag van de H. Magdalena, 22 juli werd het kerkhof bezocht en werden bloemen op de graven gezet zoals op Allerzielen. Voor de talrijke bezoekers stonden er in de Magdalenestraat talrijke kramen, waar komfoortjes en spaarpotjes van geglazuurd aardewerk verkocht werden; vandaar de benaming „Potje Madeleene”, een gewoonte, die volgens Filleul al bestond in 1809. In het begin van de 19de eeuw onttaardde „Potje Madeleene” tot een kermis. Er draaiden toen orgels en er werd gedanst tot grote ergernis van hen die de doden kwamen groeten (3). Tijdens de bombardementen van 1944 werd het kerkhof verwoest. Op 6.11.1944 besloot de GR het kerkhof af te schaffen. Op het westelijke gedeelte werd het Magdalenapark aangelegd en in mei 1955 voor het publiek opengesteld. In het midden van het park werd op 2.6.1955 het beeld De eerste Stap,

Marksesteenweg

een werk van A. Taeckens, onthuld. Op 6.9.1963 werd op de zuidwestelijke hoek een geprefabriceerd kaartershuisje van de firma De Coene opengesteld. Het park is 3 ha groot. Tien prachtige beuken zijn meer dan 100 jaar oud. Ook groeien er ceders, platanen, beuken en Italiaanse populieren. Op het nr. 52 woont sedert einde 1967 de deken van Kortrijk. Vóór de oorlog woonde er de kapelaan van de Magdalenakapel. Er stond daar ook een school, gesticht door deken Degryse en bestuurd door de zusters Paulinen.

Het land aan het einde van de Marksesteenweg en op de noordkant was het leen Ten Houtte. Hiertoe behoorde het Goed ten Houtte, dat in 1618 eigendom werd van de paters jezuïeten. Aan de zuidkant, tegen de grens van Marke, lag in de 17de eeuw het Goed te Steenbrugge.

Verdwenen herbergen uit 1898 met de nummers van toen zijn: nr. 5 Bij Tippo-tip, nr. 15 In de Koning Makoko (de negervorst met wie Brazza in 1886 een verdrag sloot), nr. 17 In Prins Frederic (de tweede zoon van koning Willem I), nr. 21 In Keizer Karel, nr. 37 In de Madeleene, nr. 18 In de Leute, nr. 36 Aux Bons Amis, nr. 62 A la Gare de Formation en nr. 70 In het Molenhuis. In 1945 waren er nog op de noordkant nr. 118 Tyrol, nr. 152 De Mote en op de zuidkant nr. 21 A l'Assurance contre la Soif, nadien Bar Rimini, dat het laatste café van de straat was. Twee kleine flatgebouwen in de Magdalenastraat zijn nr. 68 A Caroline en nr. 122 Res. Madonna.

1. MS, 324 partim. - 2. AK, 1523-24, fo. 23. - 3. TH. SEVENS, *De Kapel der H. Maria Magdalena*, HGOKK, IX, 47-49. - BOEDTS, *Het Magdalena Park*, Curtricke, 64, p. 28. - J. HUYSENTRUYT, *Herinneringen...*, 61-63. - E. DE BETHUNE e.a., *De Kortrijkse Leprozerij (1233-1944)*, Kortrijk, 1985.

Graaf Karel de Goedelaan

GRAAF KAREL DE GOEDELAAN, K. Van de Marksesteenweg tot de Leie. 14 won. 38 bew. Pl. E7.

Deze straat behoorde vroeger tot de Blekersstraat, in de 17de-18de eeuw genoemd de DREVE. Aan dit gedeelte van de Dreve stonden in 1755 166 bomen. Aan de noordwesthoek lag het *Pestekerckhof*. Tegenover dit kerkhof liep een andere dreef naar het westen tot aan de Plaats van Sint-Rochus, waar de *pesthuizekens* stonden. Op 30.5.1947 besloot het SK de naam Karel de Goedelaan te geven aan het gedeelte van de Blekersstraat tussen de Leie en de Marksesteenweg. Sedert 16.4.1968 is het de Graaf Karel de Goedelaan. De gelukzalige Karel de Goede werd ca. 1083 geboren als zoon van de heilige Kanut V, koning van Denemarken. Karel de Goede was van 1119 tot 1127 graaf van Vlaanderen en werd op 2 maart 1127 in de Sint-Donatiuskerk in Brugge vermoord.

In 1936 werd de breedte van de straat van 8 op 32 m gebracht. In 1950 werden 2.371 m² grond aangevoerd, afkomstig van het graafwerk aan de tunnel in de Zandstraat. In 1960 werd een rijweg van monolietbeton aangelegd. Na het opbreken van het wegdek voor de aanleg van de collector van de Klakkaarsbeek werd de straat in 1980 heraangelegd en werden het jaar daarop 53 linden geplant.

Aan de oostkant van de straat is het nr. 34 de houthandel Lagae. Op het nr. 36, tegenover de Sint-Martens-Latemlaan, ligt de firma Vande-meulebroucke, een groothandel van kleurstoffen, opgericht in 1929. Aan het einde van de straat ligt een stapelplaats van de Boerenbond. In de 17de eeuw lag ongeveer op die plaats het *Pestekerckhof*.

Leprozerij en begraafplaats :algemene gegevens

Volgens : Inventaris Bouwkundig Erfgoed -Kortrijk,deel IB ,35-36.

Marksesteenweg

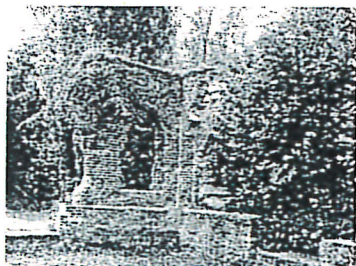
Westelijke uitvalsweg naar Marke. Licht gebogen tracé. Maakte in oorsprong deel uit van het Romeinse diverticulum Kortrijk-Rijsel. Het begin van de straat wordt doorsneden door de spoorweg Brugge-Rijsel, via ijzeren bruggen respectievelijk van 1955 en 1957. Twee molens tot tweede helft van de 19de eeuw: Weidemolen en Steenbruggemolen. Van 1607 tot 1944 vestigingsplaats van de Magdalenakapel, thans enkel funderingen. Met de afschaffing van het Sint-Maartenskerkhof in 1783 werd ten westen van de Magdalenakapel, het Magdalenakerkhof aangelegd, eveneens in 1944 verwoest en afgeschaft en vervangen door het Magdalanapark dat in 1955 werd opengesteld voor het publiek. Centraal beeld genaamd De Eerste stap naar ontwerp van A. Taeckens. Bomen: beuken, ceders, platanen en Italiaanse populieren.

DEBRABANDERE P., Historische parken en tuinen, Kortrijk, 1992, p. 147-149.

VAN HOONACKER E., duizend Kortrijkse straten, Kortrijk, 1986, p. 309-312.



Marksesteenweg nr. 7-19. Eenheidsbebouwing van zeven enkelhuizen uit het laatste kwart van de 19de eeuw. Opvallend bordes voor de woningen.



Marksesteenweg z.nr. Magdalenakapel. Funderingen en muur van de voormalige Magdalenakapel die in 1944 verwoest werd bij geallieerde bombardementen.

Vanaf 1233 bezat Kortrijk een leprozerie langs de weg van Kortrijk naar Rijsel. Zeker vanaf 1331 was er een kapel verbonden aan de leprozerij, die gewijd was aan de H. Magdalena. De oorspronkelijke kapel werd vermoedelijk gebouwd eind 13de eeuw. Tot het laatste kwart van de 16de eeuw gelegen in ommuurd en omgracht domein met reeks andere gebouwen (o.m. ziekenwoningen), boomgaard, groentetuin en wijngaard.

1501: waarschijnlijk ingrijpende herstellingswerken n.a.v. brandschade.

Juni en juli 1579: sloop van de kapel in opdracht van het stadsbestuur om vrij schootsveld te verkrijgen.

1606: bouw van nieuwe, ruimere kapel op zelfde plaats in opdracht van stadsbestuur, mogelijk naar ontwerp van Jan Persijn de oude.

1635: inrichten begraafplaats slachtoffers pestepidemie.

1636: bouw van zes dubbelwoningen voor pestzieken ten westen van kapel, naar ontwerp van Robert Persijn.

Tijdens de 17de en 18de eeuw worden geleidelijk de overige gebouwen op het terrein gesloopt.

1674: ontruiming meubilair.

1761: plaatsen nieuwe toren.

1773: opfrissen interieur.

1784: terrein leprozerie omgevormd tot stedelijke begraafplaats, kapel ingericht als dodenkapel.

1806: heropening van de kapel op initiatief van omwonenden na herstelling van vervallen en geplunderd interieur.

9 mei 1827: weigering om kapel wettelijk te erkennen.

1867-1868: uitbreiding kerkhof in westelijke richting.

1898: bouw kleine sacristie.

1904: vervanging vermoedelijk origineel brandglasraam met afbeelding H. Rochus in westgevel door nieuw venster naar ontwerp van J. Carette (Kortrijk).

Kort vóór 1914 alle kruisen en zerken door stadsbestuur verkocht.

20 februari 1939: bescherming als monument.

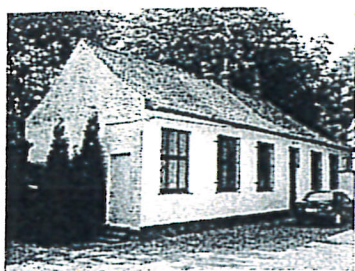
1944: het grafveld wordt zwaar beschadigd door geallieerd bombardement; het kerkhof wordt gesloten en afgeschaft. In de nacht van 20 op 21 juli 1944 wordt de kapel grotendeels verwoest, met uitzondering van voorgevel en een gedeelte van de dakconstructie. Enkele kerkelijke attributen worden naar de Sint-Maartenskerk overgebracht. Veel van het roerend patrimonium wordt gestolen vóór de aanvang van het ruimen van het puin. Na het ruimen wordt slechts een klein gedeelte van een zijmuur behouden.

1955: openstelling als stadspark van het heringerichte terrein.

1958: het voorstel om de kapel weder op te bouwen wordt afgewezen.

1961: declassering van de kapel als monument.

1985: opgravingen op de plaats van de kapelruïne, gevolgd door heraanleg als archeologisch park.



Marksesteenweg nr. 50. Voormalige school, gesticht door deken Degryse en bestuurd door de zusters Paulinnen. School bestaande uit twee parallelle vleugels waartussen gekasseide koer. Lage baksteenbouw onder pannen zadeldak; grote vensteropeningen eigen aan de functie als school. Toegang gemarkeerd door twee pijlers.



Marksesteenweg nr. 52. Dekenij. Tot W.O. II woonplaats van de kapelaan van de Magdalenakapel. Bakstenen breedhuis uit het begin van de 20ste eeuw, geïnspireerd door de Engelse cottage-architectuur. Bepleisterde en beschilderde lijstgevel centraal gemarkeerd door muurnis met Heiligenbeeld. Portaal onder afdak rustend op korbelen. In 1935 links uitgebreid met elektriciteitscabine.

STADSARCHIEF KORTRIJK 146, nr. 11606.

Sint-Martens-Houtemlaan , aangelegd 1964-1965

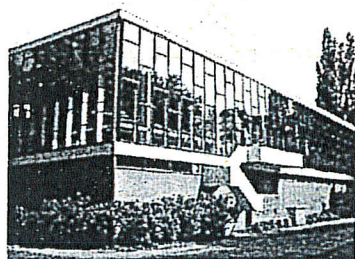
Onderdeel van een complex van 10 straten ,aangelegd in voormalig agrarisch gebied .

Zie E.VAN HOONACKER ,1000 Kortrijkse straten ,Kortrijk 1986,blz.452.
Inventaris Bouwkundig Erfgoed - Kortrijk ,deel I B ,blz. 197 (Brussel 2005).

Sint-Martens-Latemlaan

Van de Graaf Karel de Goedelaan tot de Konstant Permekelaan. Straat maakt deel uit van het B.P.A. Paters Mote waarbij tien nieuwe straten werden aangelegd. Naast woonfunctie ook onderwijs- en dienstenfunctie met de aanwezigheid van het Provinciaal Technisch Instituut en het provinciaal zwembad. De noordzijde van de straat maakt deel uit van de wijk Skatchkoff (zie aldaar). De huizen werden opgetrokken tussen 1964 en 1976 naar ontwerp van J. De Jaegere.

VAN HOONACKER E., duizend Kortrijkse straten, Kortrijk, 1986, p. 452.



Sint-Martens-Latemlaan nr. 1. Z.g. "Magdalena zwembad". Provinciaal zwembad opgetrokken in 1960 naar ontwerp van P. Felix, J. De Jaegere, J. Tanghe en C. Vander Plaetse. Opvallend ontwerp gekenmerkt door de tegenstelling tussen de gesloten muur-plaat-architectuur van het dienstenblok en de open constructie van de zwemhal. De wanden van de hal zijn rondom om van glas, waardoor het zwemmen zoveel mogelijk op de natuur wordt betrokken.

Konfrontaties in Moderne Architectuur. Een "promenade" in en rond Kortrijk, Kortrijk, 1990, p. 62.

Le bassin de natation de Courtrai. Architectes: Chr. Van der Plaetse, P. Felix, J. Tanghe, J. De Jaegere, in La Maison, 22/9, 1966, p. 284-286.

NOVGORODSKY L., Le bassin de natation provincial de Courtrai. Architectes: Chr. Van der Plaetse, P. Félix, J. Tanghe, J. De Jaegere, in La Technique des Travaux, 42/1-2, 1966, p. 2-10.

SINT-MARTENS-LATEMLAAN, K. Van de Graaf Karel de Goedelaan tot de Konstant Permekelaan. 19 won. 73 bew. Pl. E7.

In het kader van het B.P.A. Paters Mote gaf het SK van 23.7.1965 aan tien nieuwe straten de naam van een kunstenaar uit de Latemse school. Sint-Martens-Latem ligt aan de Leie en op 9 km van Gent. Deze gemeente is internationaal bekend voor de Vlaamse schilders en beeldhouwers.

Begrip : de Gemene Weide

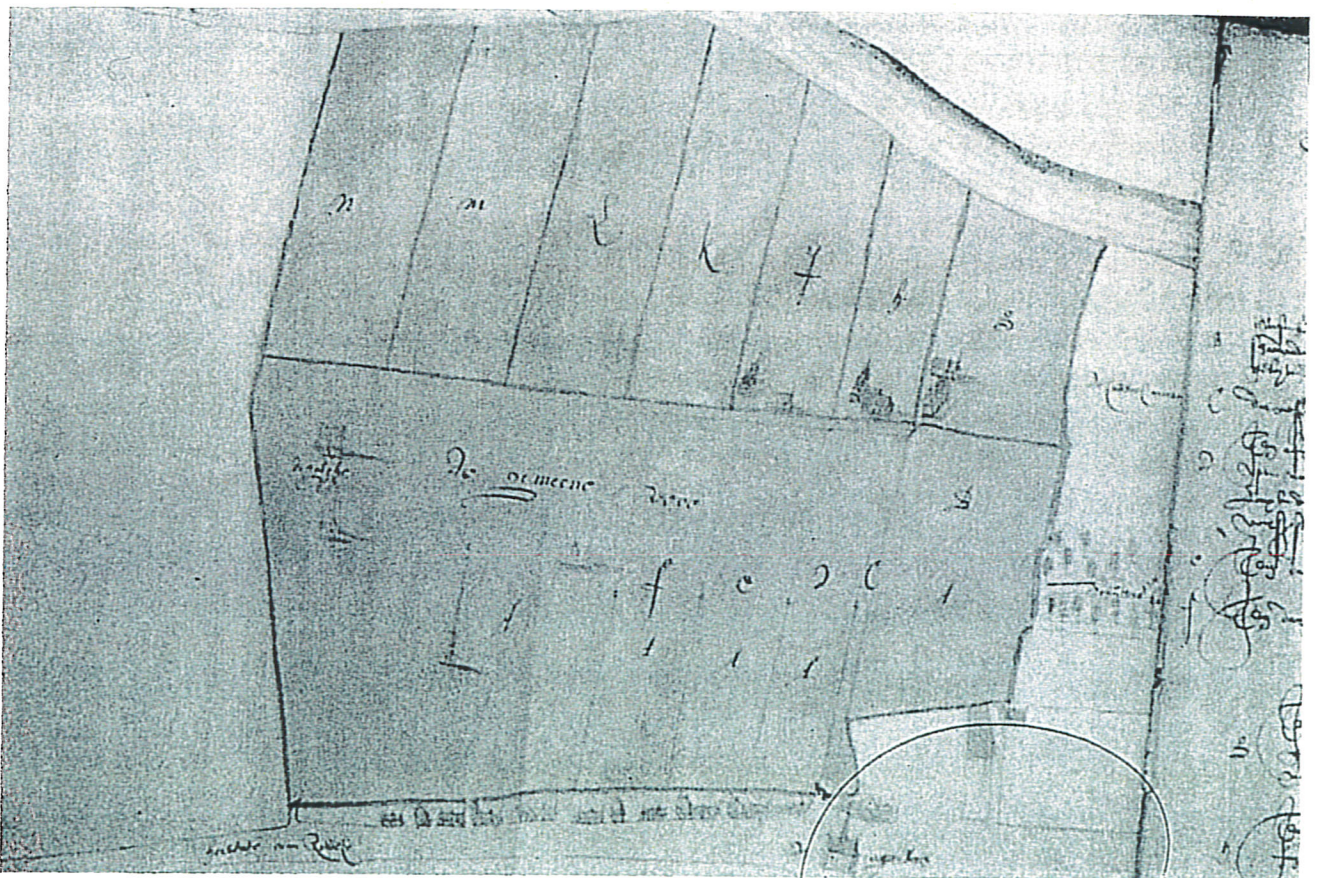
Een grote ,open gemeenschappelijke ruimte tussen de Leie en de huidige Magdalenastraat ,oostwaarts van de te bestuderen zone gelegen .

Zie DESPRIET 1990 ,blz. 318-319 en Fig.137 .

De **Gemene Weide** was een openbaar domein met uiteenlopende functies. Het was een zone buiten de Rijselsepoort, ten westen van de stad, tussen de stadsgracht, de Leie, de Leprozerij en de weg van Kortrijk naar Rijsel. De oppervlakte bedroeg bijna 2 ha en lag gedeeltelijk binnen het schependom (35).

In 1358 sprak men over de "Weede". De keure bepaalde dat elke inwoner er één hoorndier mocht drijven. In 1392 lag er een stapelplaats voor kalk en zavel. De stad had er een steenoven in eigendom in 1393. In 1397 groef men er een gracht naar het Nieuw Kasteel. De nering van de slagers gebruikte de wei als slachtplaats. Daarom plantte een timmerman er in 1456 houten staken "up de weede bewijssende den vleeschauweren plaetse ome tbloet ende verval vanden beesten te legghene". Ze huurden hun perceel voor 100 lb. per jaar (36).

In 1569-1572 stond daar een galg. De beul begroef er zijn slachtoffers in 1568. De stad liet de wei in 1574 in kaart brengen, sloopte er in 1578-1580 talrijke huizen en bouwde er in 1621 en 1635 pesthutten. De schutters hadden er een vogelmast opgezet. In 1865-1870 verdween deze plaats, verkocht en verkaveld, door bebouwing en de aanleg van een goederenstation (37).



137. De Gemene Weide ten westen van de stadskern; 17de eeuw.

Betekenis : eventuele aanwezigheid van massagraven !

Samenvattend : DESPRIET 1990 ,blz. 276-277 .

Pesthuizen

Regelmatig werd Kortrijk door de pest geteisterd. De "smettelicke ziekte vander peste", de "haesteghe ziekte", de "contagieuse ziekte" of de "pestelentie" sloeg tussen 1516 en 1668 minstens 11 maal toe, d.w.z. éénmaal om de 13 jaar (103).

Erge epidemieën deden zich voor in 1580-1583, toen elke maand gemiddeld 108 personen overleden; in 1603 en 1604 droegen twee dragers gedurende 177 dagen de lijken naar de kerkhoven en in 1635-1637 stierven 1542 personen aan de ziekte (104).

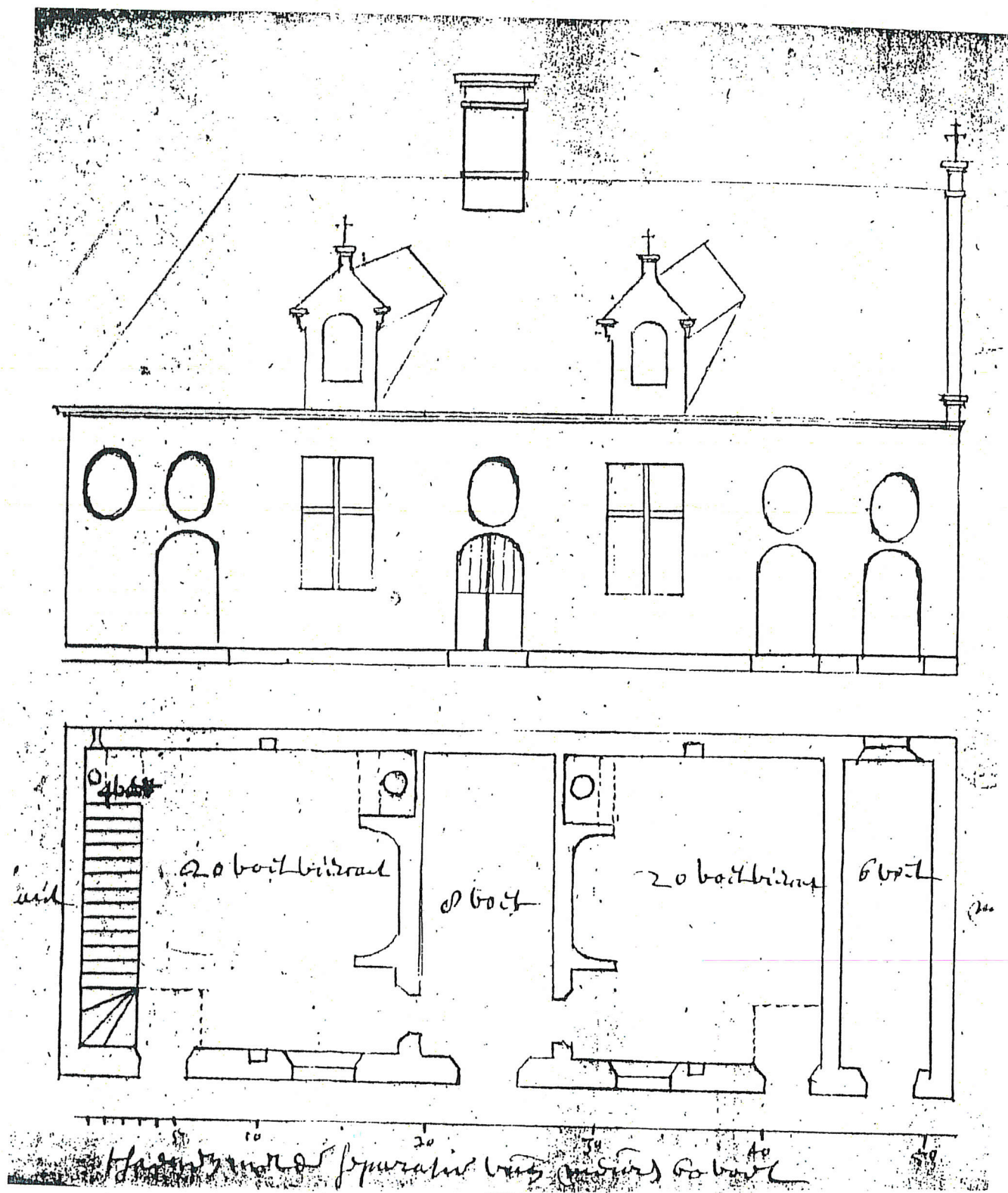
Mensen uit alle stand werden erdoor aangetast en alle wijken besmet, o.m. Overleie, dat in 1582 bijzonder zwaar getroffen werd (105).

Het ging zover dat in augustus-september 1584 mensen in de schepenzaal van het stadhuis overleden en bij de Brugsepoort op straat lijken opgeraapt dienden te worden. Talrijke lieden uit de plattelandsdorpen vonden de dood rondom het voormalige gasthuis van de H. Magdalena (106).

Tegen de ziekte kon de overheid niet veel ondernemen. In 1547 hield men elke nacht in de Rijselsewijk de wacht "om tdangier vander peste", deelde in 1573 steun uit aan besmette personen en droeg in de Sint-Maartenskerk in 1603 missen op "omme god te bidden dat hij zijne straffe van dese stede zoude willen keeren" (107).

Of dit alles veel hielp, blijft zeer de vraag! Telkens als er een beleg was of een economische crisis, daagde de gevreesde pest weer op en moest de stad de zieken afzonderen in vestingstorens, de hutten op de Gemene Weide, de Broel of het Sint-Arnoldusgasthuis bij de Sint-Maartenskerk (108). Men deed een beroep op de Grauwe Zusters uit Hondschote of hun kloostergenoten in eigen stad en betaalde ze een vergoeding "over dat zij begaen ende bestaen ende visiteren de persoonen vande peste". Men nam verplegend personeel in dienst "om te gane inde huusen vande peste ende contagieuse siecten" en stelde lijkendragers aan (109).

Wie het niet overleefde vond, indien hij bemiddeld was, een laatste rustplaats in de parochiekerk of in een van de noodkerkhoven, die de stad aangelegd had: het Boerenkerkhof van 1582, het Magdalenakerkhof in 1636, het Sint-Rochusplein...enz. (110).



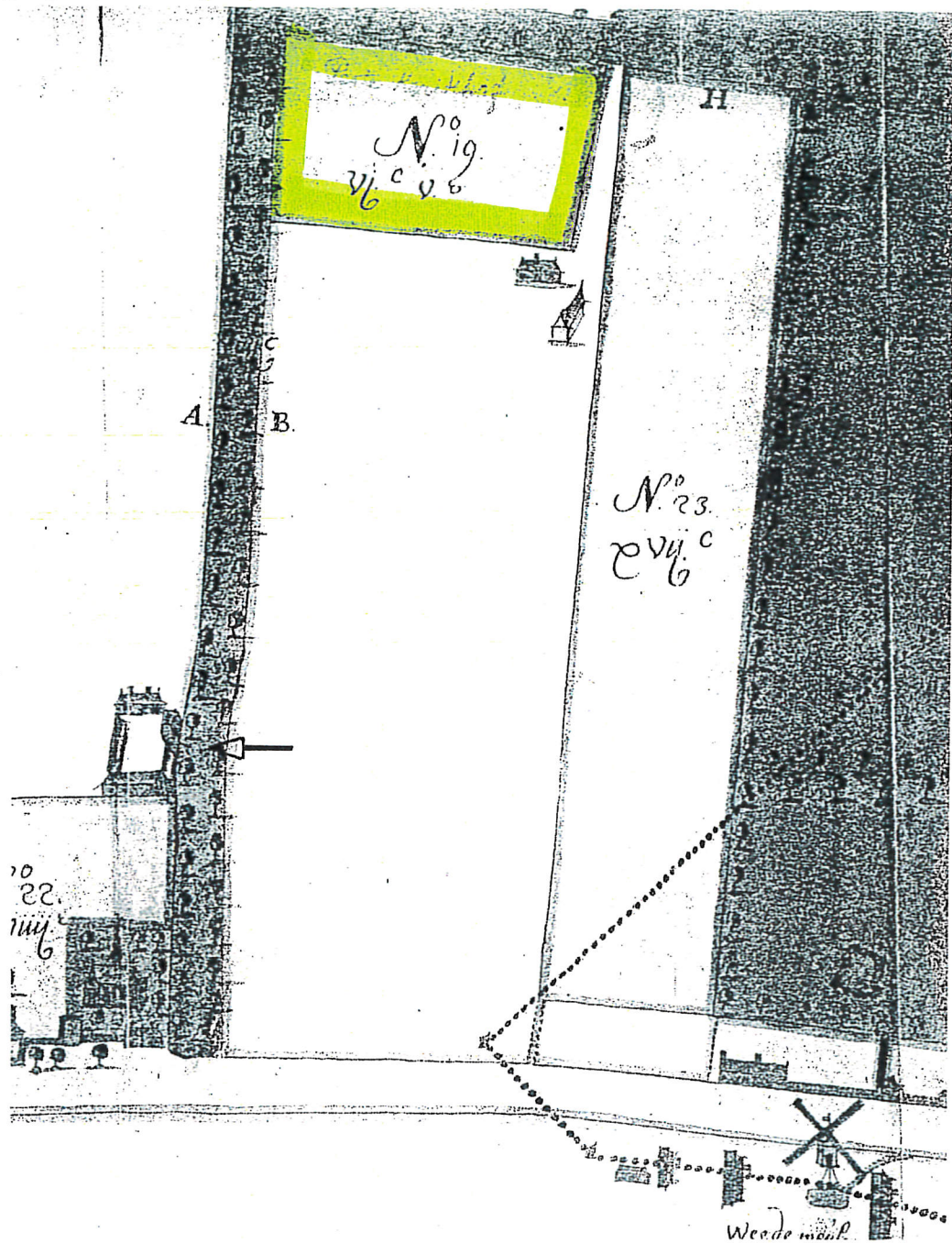
Opmeting van pesthuisjes, 1636.

Situering : met de westzijde grenzend aan de Karel de Goedelaan .

Bewaarplaats : S.B.K., Fonds Goethals-Vercruysse, Codex 259 .

Situering van het PESTKERKHOF

Rijksarchief Kortrijk ,Oud Stadsarchief821 , toestand 1755 .
Nr. 19 = Pestkerkhof ,ten noorden van de Karel de Goedelaan .
A B = dreef met hoge bomen ,thans Graaf Karel de Goedelaan
Pijltje : hoevetje



Walgrachthoeve "Het Goed Te Maalgeule"

Ligging : kruispunt van de Felix de Bethunelaan en de Minister Vanden Peereboomlaan .

Domein even ten zuidoosten van de Magdalenakapel, dus buiten de onderzoekszone .

Bewaarplaats : Archief O.C.M.W.



141. Het goed te Maalgeule in Kortrijk-buiten, gelegen tussen de huidige Aalbeeksesteenweg en Magdalenastraat. Op de plattegrond, getekend door Lodewijk de Bersaques.

Putkapel, de Magdalenakapel en de Waaienberghkapel. De kaart maakt deel uit van een landboek van de goederen van de dis van de Sint-Maartenskerk, opgemaakt in 1641

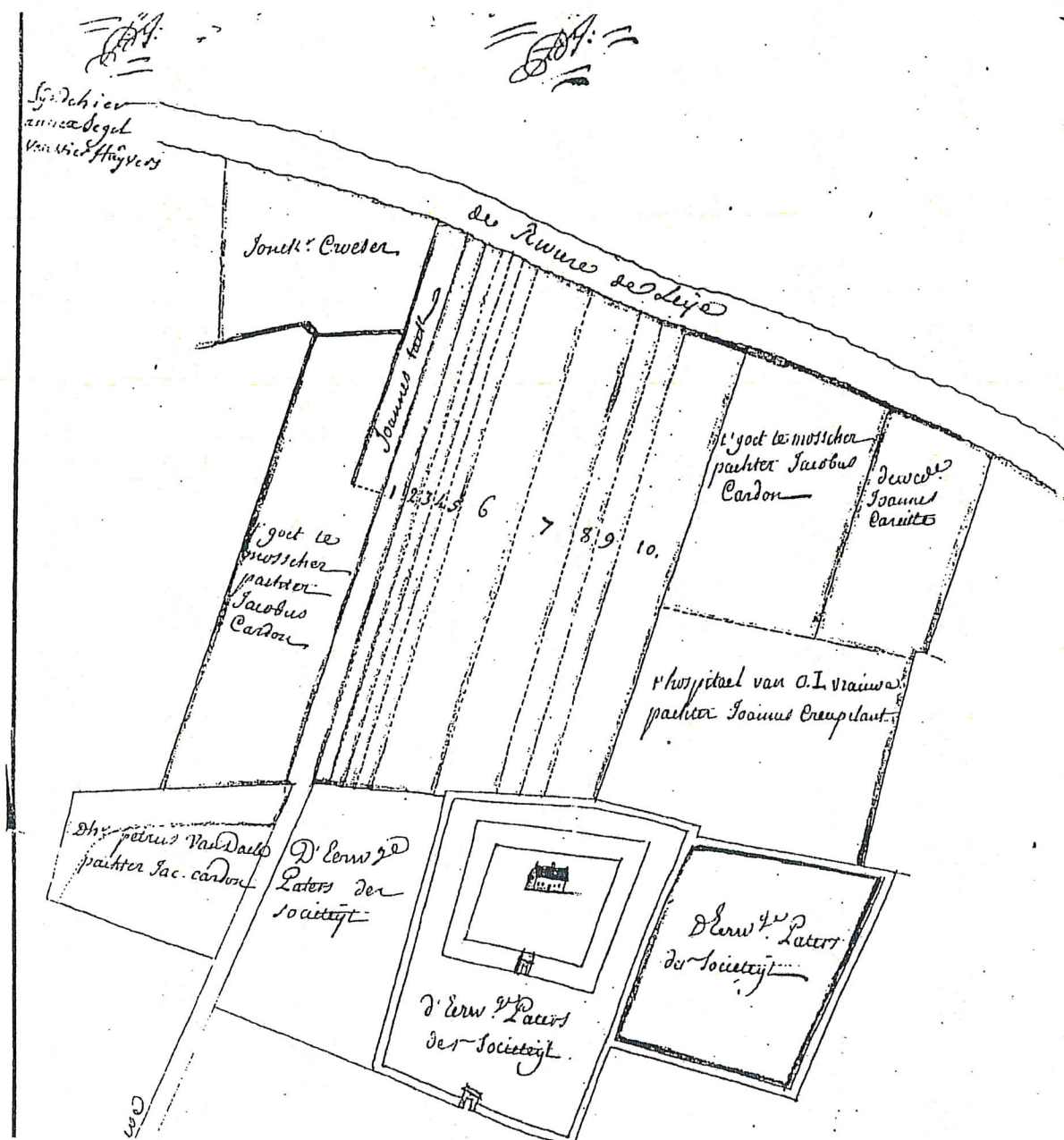
Walgrachthoeve "Goed Ten Houtte"

Ligging : ca. 200 m westwaarts van de te onderzoeken zone .

Ronksdreef en Paters Motedreef .

Prospectieresultaten : meerperiodensite .

Bewaarplaats kaart : Rijksarchief Kortrijk ,Oud Stadsarchief ,9578 ,gedateerd 1767 .



Verschenen in : DESPRIET 1990 ,blz. 155-158 en Fig. 65-66.

Totaalstudie met opgravingsverslag : E.DE BETHUNE ,R.OOGHE ,PH.DESPRIET,
R.DE PAEPE ,A.SEYS en R.CALMEYN ,
De Kortrijkse leprozerij (1233-1944) , Archeologische en
Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen ,11 ,Kortrijk 1985 .

De leprozerij (1233-1944)

Ten westen van de stad, langs de weg van Kortrijk naar Rijsel, werd al in 1233 een grond, gelegen "iuxta terram leprosorum" genoemd. In 1272 was er sprake van het leprozenhuis, waar in 1331 een kapelanie aan gehecht was (52).

Over het ontstaan van de leprozerij is niets bekend; wie waren de stichters, welke waren de statuten en hoe was het geheel opgebouwd? Later bleek dat het een stedelijke instelling was, waar poorters, besmet met lepra, afgezonderd werden (53).

In 1482-1487 gingen bomen en inkomsten door de oorlog verloren. Onder het bewind van de XVIII mannen (1578-1580) hakte men de bomen om, verkocht het klokje en sloopte de kapel omdat ze het schootsveld van de kanonnen belemmerde. Op dat ogenblik was ook de lepra verdwenen, zodat men uitkeek naar een andere bestemming; dat had op 9 januari 1586 de overdracht van de inkomsten aan de Jezuïeten tot gevolg (54).

Men herbouwde de kapel in 1607 en gebruikte de leprozerij als noodbegraafplaats tijdens de pestepidemie van 1635-1637; op haar grond liet de stad een in 1636 gewijde noodbegraafplaats aanleggen (55).

Tijdens de gevechten om Kortrijk (1646-1648) besloot men de kapel op 22 april 1647 te ontruimen. In 1655-1657 moesten wachters soldatenbaldadigheden voorkomen; in juli 1667 bracht men de inboedel in veiligheid en moest zich tijdens de Negenjarige oorlog (1688-1697) beveiligen tegen bomenroof (56).

Met de oprichting van de Sint-Michielsparochie in 1785 verloor de leprozerij haar inkomsten; de kapel kreeg een nieuwe functie als dodenkapel van het pas geopende Magdalenakerkhof en overleefde als stadseigendom de Franse tijd.

Vrome omwonenden herstelden nadien het vervallen gebouw. Een poging om de kapel wettelijk te erkennen mislukte in 1827 (57).

Na beschietingen in 1918 herstelde men het gebouw, dat op 15 oktober 1923 tot officiële kapel, afhankelijk van de Sint-Maartenskerk, verheven werd. Ze werd in 1939 beschermd monument, werd op 21 juli 1944 door bommen vernield en in 1946 gesloopt. Wat ervan overbleef werd na een oudheidkundig bodemonderzoek in 1988-1989 als archeologisch park opnieuw aangelegd (58).

Tot het einde van de 16de eeuw omvatte de leprozerij een hele reeks gebouwen. Het domein was met een muur en een gracht omgeven en bezat een boomgaard, een groententuin en een wijngaard. Een poort gaf toegang tot de kapel, de woningen, de gastenkamer en andere constructies. Van dit alles bleef alleen de kapel behouden (59).

De kapel, toegewijd aan de H. Maria-Magdalena, kende twee bouwperiodes. Tijdens de opgravingen van 1985 vond men het oudste gebouw gedeeltelijk terug; het was een eenbeukige zaalkerk van baksteen, voorzien van een vlakgesloten koorsluiting. Ze had een tweeledige plattegrond en was binnenwerks ca. 13,7 m lang. De baksteenformaten (27/28 x 13/14 x 5,5/6cm) wijzen op een datering aan het eind van de 13de eeuw; men sloopte het gebouw in 1579 (60).

De tweede kapel sloot de oudere funderingen in. Ze bestond van 1607 tot 1944, werd opgetrokken door Jan en Robert Persyn en had een eenbeukige plattegrond met driezijdig gesloten koor. Ze had een torentje, vernieuwd in 1761. Een herinrichting vond plaats in 1773 en in 1806. In 1896 bouwde men een sacristie en belastte architect J. Carette in 1904 met het plaatsen van een westvenster (61).

In de kapel werden fundatiemissen opgedragen; ter gelegenheid van kerkelijke feestdagen waren er devoties en plaatselijke gebruiken ontstaan. Tot 21 juli 1944 was de kapel dé blikvanger in een origineel feestelijk-folkloristisch gebruik, bekend als "Potje Madeleene" (62).

Het beheer was op bestuurlijk vlak in handen van de stadsoverheid, die een ontvanger en drie "bereckers" aanwees. Voor het dagelijks bestuur deden ze een beroep op de "zieckman" of het "ziecwijf". Op het kerkelijk vlak bezat het O.-L.-Vrouwekapittel het patronaatsrecht. De kapelaan had een koster in dienst en kreeg af en toe een gastpredikant op bezoek (63).

Op het vlak van de gezondheidszorg was de stedelijke leprozerij van Kortrijk onderworpen aan het controlerecht van de hoofdinstelling van leper en of van Gent. Van lepra verdachte zieken moesten zich daar melden voor opname of verwijdering (64).

Aan de instelling waren goederen en inkomsten verbonden, te halen uit de huuropbrengst van gronden, huizen, renten en erfdienstbaarheden. Er waren ook toevallige inkomsten, w.o. de opbrengst van gras- en bomenverkoop, giften en testamentaire schenkingen (65).

Door het edikt van Jozef II (1780-1790), uitgevaardigd op 26 juni 1784, werd de aanleg van kerkhoven buiten de stadskern verplicht en was het ter aarde bestellen van afgestorvenen in kerken en kapellen verboden. Alleen het Sint-Maartenskerkhof bleef nog open tot de nieuwe begraafplaats klaar zou zijn (4).

Op 29 mei 1785 kwam deken F.J. Cooreman het Magdalenakerkhof aan de Marksesteenweg inwijden.

Situering van de leprozerij en omliggende landen t.o.v. de hoogtelijnen en de omgrachte stad tijdens de 2e helft van de 15e eeuw (studie Ph.D.).



(Onvolledig) overzicht door E. VAN HOONACKER, Ikonografie van Kortrijk 1280-1900, Kortrijk 1977, blz. 277-279 en Afb. 184.

11. MAGDALENAKAPEL

ca. 1700

712 *Afteekeninge der pesthuijses.*

Plattegrond en opstand van het pesthuis. De vier kamers zijn elk voorzien van een ingang. Op de keerzijde, dwarsdoorsnede van het huis. Gesigneerd noch gedateerd.

Pentekening, recto, 196 x 200 mm; verso, 82 x 65 mm.

Fonds GV, codex 259.

1784

713 *Plan / d'une fourbouterie appartenante / à la chapelle dela Madeleine / près la ville de Courtraij / contenant 729 1/2 petites / verges mesure de Courtraij.*

Plattegrond van de gewezen leprozerij en aanpalende tuin, dienend als ontwerp voor het aanleggen van een kerkhof. Schaal van 10 voet voor een roede.

Gekleurde pentekening, 300 x 370 mm.

ARA, KP 1228.

ca. 1784

714 *Plan / dela chapelle et fourbouterie / dela Madeleine près la / ville de Courtraij contenant 729 1/2 verges / compri le terrain occupé par la chapelle / qui contient 18 1/2 verges.*

Plattegrond van de Magdalenakapel, gewezen leprozerij en aanpalende tuin, dienend als ontwerp voor het aanleggen van een kerkhof. Ongesigneerd en

zonder datum.

Gekleurde pentekening, 470 x 617 mm.

SAK, KP.

ca. 1800

715 *De Magdaleene Capelle buyten Cortryk.*

De Magdalenakapel en aanpalende huisjes, gedeeltelijk door een dreef verborgen, van het zuiden uit gezien. Op de achtergrond links de kerk van Heule. Gesigneerd noch gedateerd.

Lavistekening, 128 x 179 mm.

Fonds GV.

1813

S. Vermote

716* *La Chapelle dela Madeleine, ou le cimetièrre de la porte de Lille à Courtraij — Ser Ver / 1813.*

De Magdalenakapel en de twee aanpalende huisjes van het oosten uit gezien. Op de voorgrond twee mannen met een stootkar.

Foto van lavistekening.

MOSK; SBK.

1866

717 *Ontwerp tot uitbreiding van het Magdalenakerkhof.*

Ikonografie (vervolg)

Gekleurde pentekening, 450 x 596 mm.

SAK, KP.

1869

- 718 *Plan des deux cimetières / de la ville de / Courtrai.*

Plattegrond van het Magdalenakerkhof en kapel. Naamaanduiding van de begraafplaatsen, die genummerd zijn.

Pentekening, 535 x 875 mm.

SAK, KP.

1880

- 719 *Plan d'une partie du cimetière communal.*

Hoek van het Magdalenakerkhof. Schaal 4/1000.

Pentekening, 270 x 317 mm.

SAK, KP.

1896

A. Carette

- 720 *Chapelle de la Sainte Madeleine / Etat actuel.*

Plattegrond, langs- en dwarsdoorsnede van de Magdalenakapel. Opgemaakt bij gelegenheid van restauratiewerken. Schaal 1/50.

Gekleurde pentekening, 720 x 780 mm.

Mod. SAK, 384 (partim).

1896

A. Carette

- 721 *Chapelle de la Sainte Madeleine / Projet pour la restauration de la voûte.*

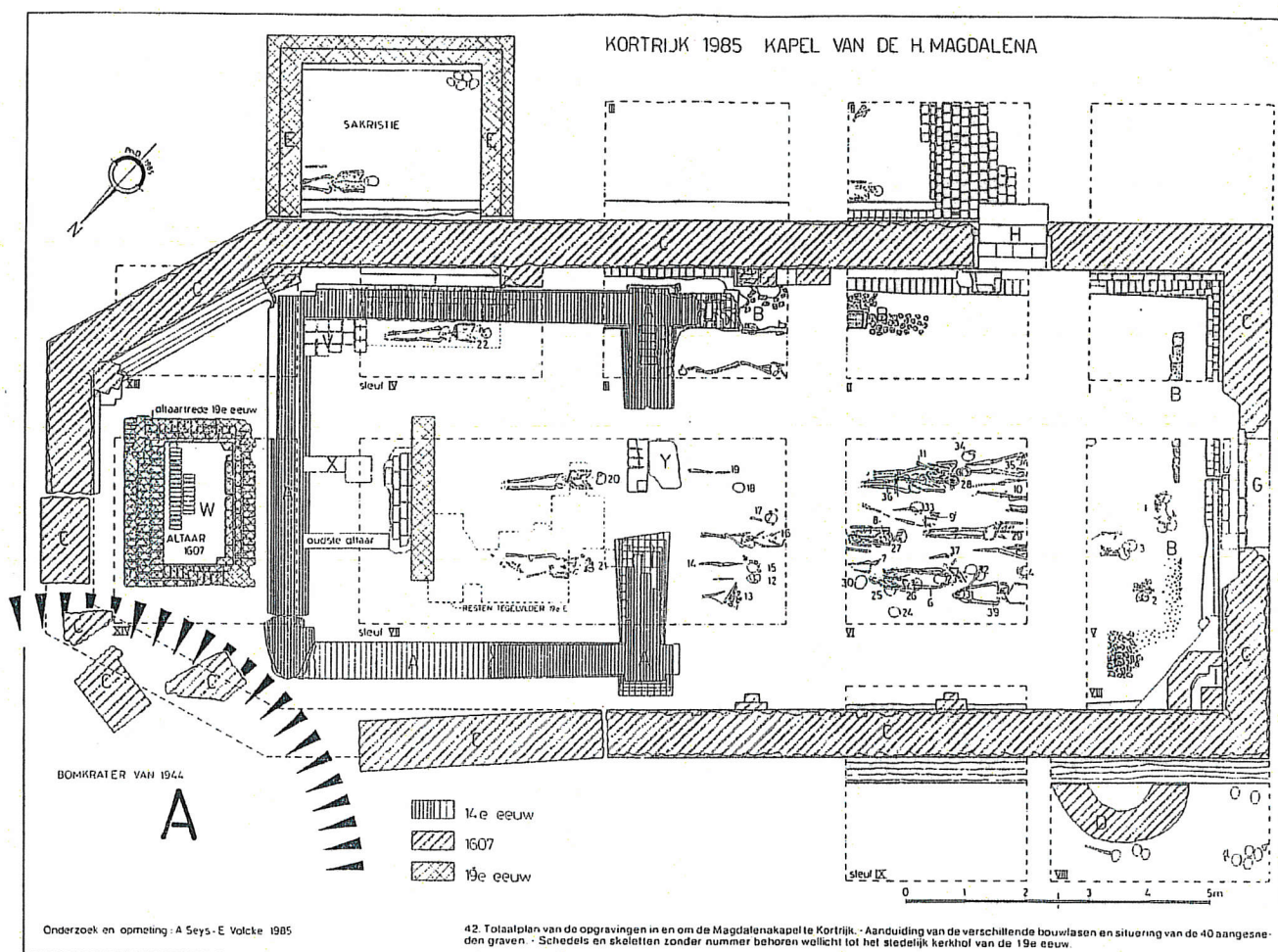
Langsdoorsnede, dwarsdoorsnede en detailtekeningen van de Magdalenakapel, opgemaakt n.a.v. restauratiewerk.

Gekleurde pentekening, 690 x 730 mm.

Mod. SAK, 384 (partim).

Opgraving Leprozerijkapel 1985

Plattegrond met aanduiding van de drie bouwfases ;
 Uitgegeven door E.DE BETHUNE e.a., De Kortrijkse leprozerij (1233-1944),
 Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-
 Vlaanderen , 11 ,Kortrijk 1985 , plan in bijlage .



Op blz. 71 : oudste gegevens m.b.t. de IJzertijd

In de sleuven V (massagraf 1) en VII werden twee fragmenten gevonden van prehistorisch aardewerk, meer bepaald van de La-Ténétijd (5e eeuw voor Chr. tot het begin van de jaartelling).

De ruwe, grof verschaalde scherf uit sleuf V is vervaardigd van zachtgebakken, onzuivere klei; ze vertoont een besmeten buitenwand (niet getekend).

Verwijzen deze stukken naar een La-Téne-nederzetting aan de oevers van de Leie?

In de omgeving : Ronksdreef/Markebeke : Romeinse site (prospectievondsten)

Magdalenakapel en bijhorend domein ,toestand midden 17e eeuw

Bron : Stedelijke Musea Kortrijk .

Uitgegeven door : DESPRIET 1990 , Fig.65

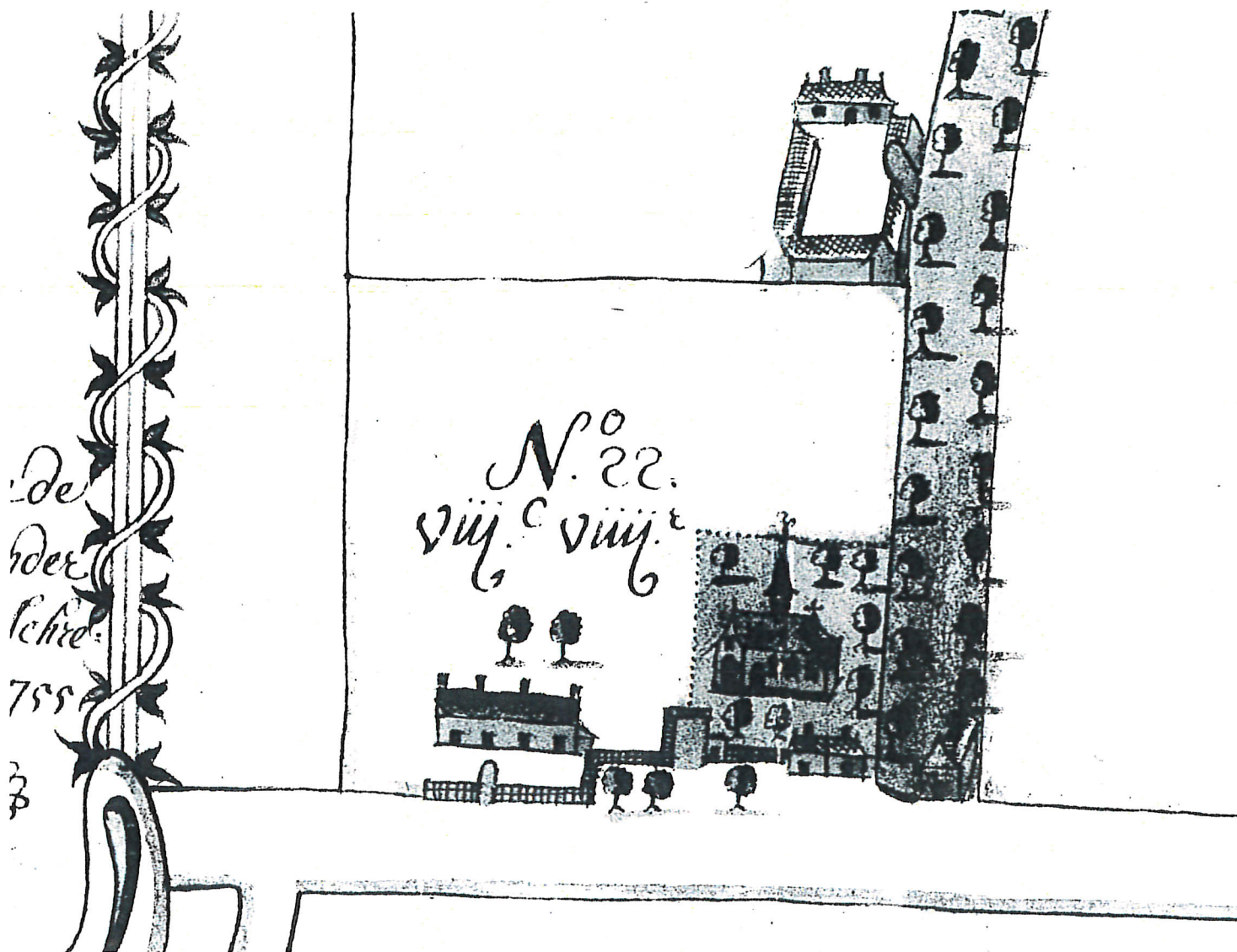
Catalogus "Lepra in de Nederlanden" (Rijksarchief).



De leprozerij, toegewijd aan de H. Magdalena, werd door de stad ingericht voor de opvang van poorters, besmet met lepra. Toestand 17de eeuw.

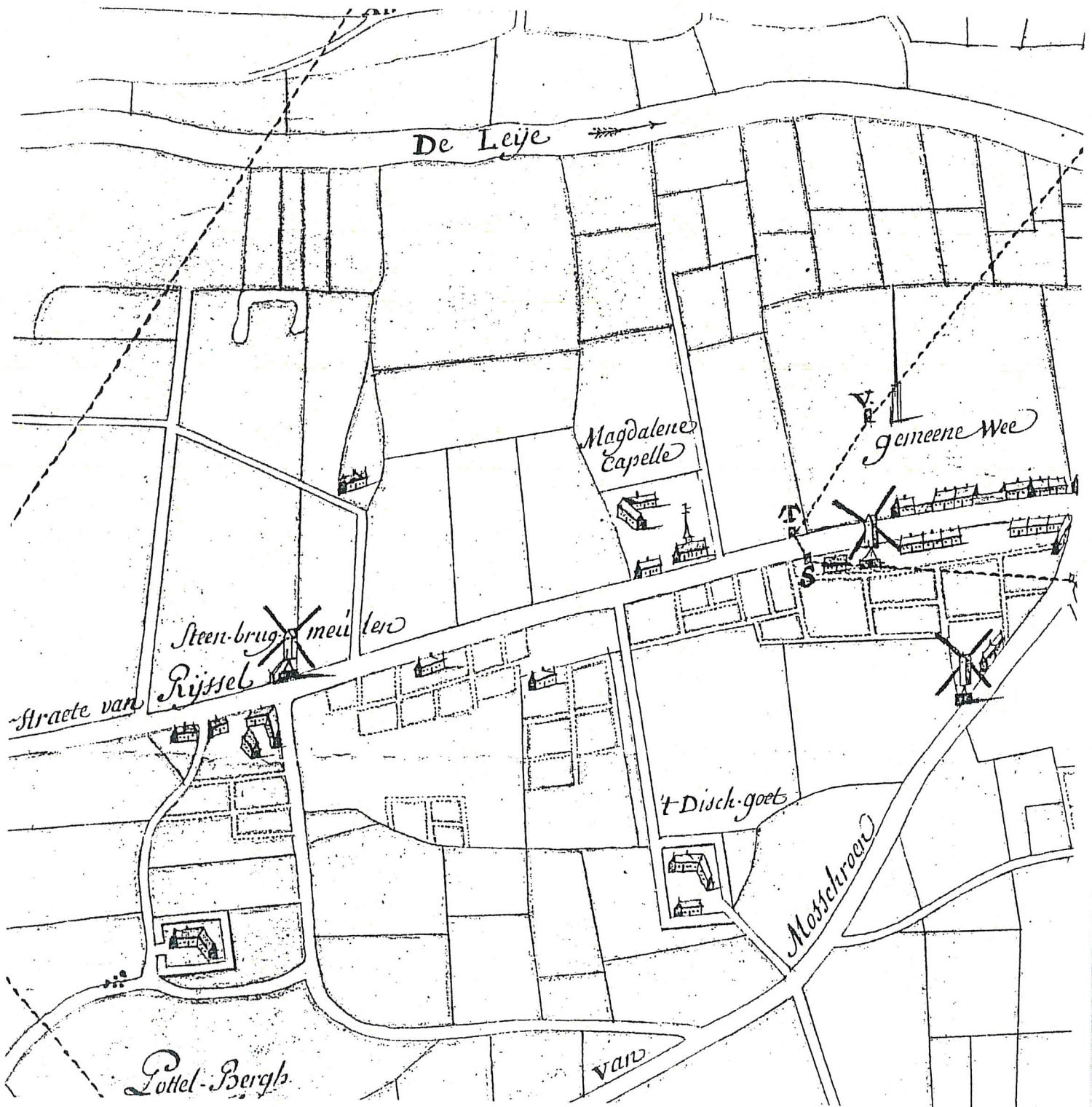
Toestand in 1755

Plan van de Gemene Weide ,opgemaakt door P.C.Steur .
Bron : Rijksarchief Kortrijk , Oud Stadsarchief ,nr. 821 .



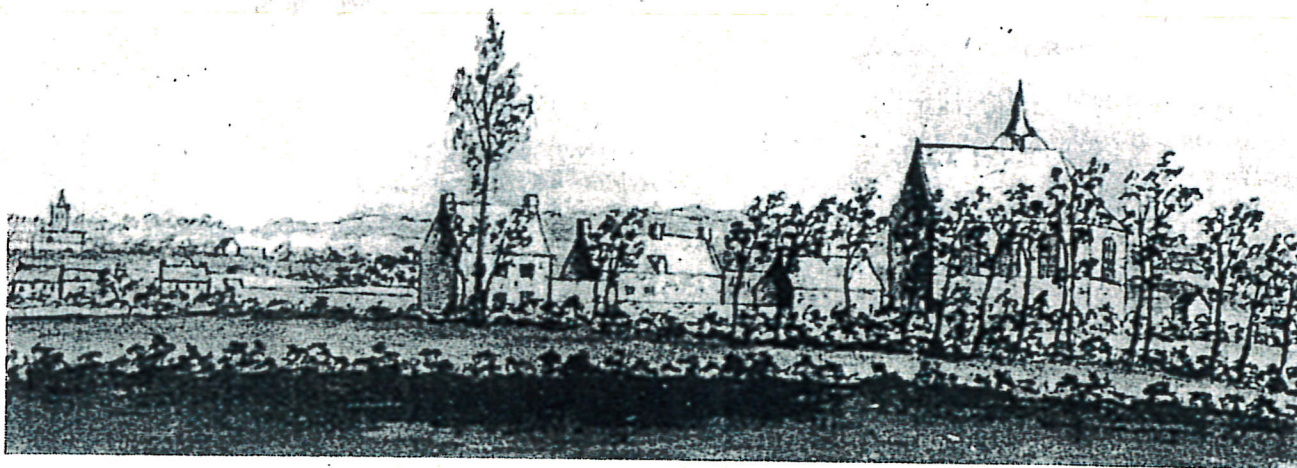
Toestand in 1750

Plattegrond opgemaakt door P.C.Steur .
Bewaarplaats : Stedelijke Musea , Kortrijk .



Magdalenakapel en bijhorend domein ,toestand begin XIXe eeuw

Bron : Stadsbibliotheek Kortrijk (S.B.K.).
Uitgegeven door : DESPRIET 1990 , Fig.66 .



. De Magdalenakapel in het begin van de 19de eeuw.

Magdalenakapel en bijhorend domein ,toestand in 1813

Bron : M.WELLENS , Serafijn Vermote . De streek van Kortrijk 1813 , Tielt



DE MAGDALENAKAPEL IN KORTRIJK,
 le Rijselsepoort, gebouwd in 1607 naar de plannen van de Kortrijkse architect Jan Persijn ter vervanging van een kapel die in 1578, tijdens de godsdienstberoerten,
 . Tijdens een luchtaanval in de nacht van 21 op 22 juli 1944 werd de kapel vernield. De kapel was eeuwenlang verbonden aan een leprozerij die in 1233 opgericht

Toestand in 1826

Uitgegeven door R.TANGHE en P.VANCOLEN , Gedenkboek stad Kortrijk 1930-1976,
Kortrijk 1978 ,blz. 16.

Bewaarplaats : Rijksarchief Kortrijk ,kaarten en Plannen nr.54 (niet meer
teruggevonden in de nieuwe inventaris van E.Huys ,Brussel
2003 .



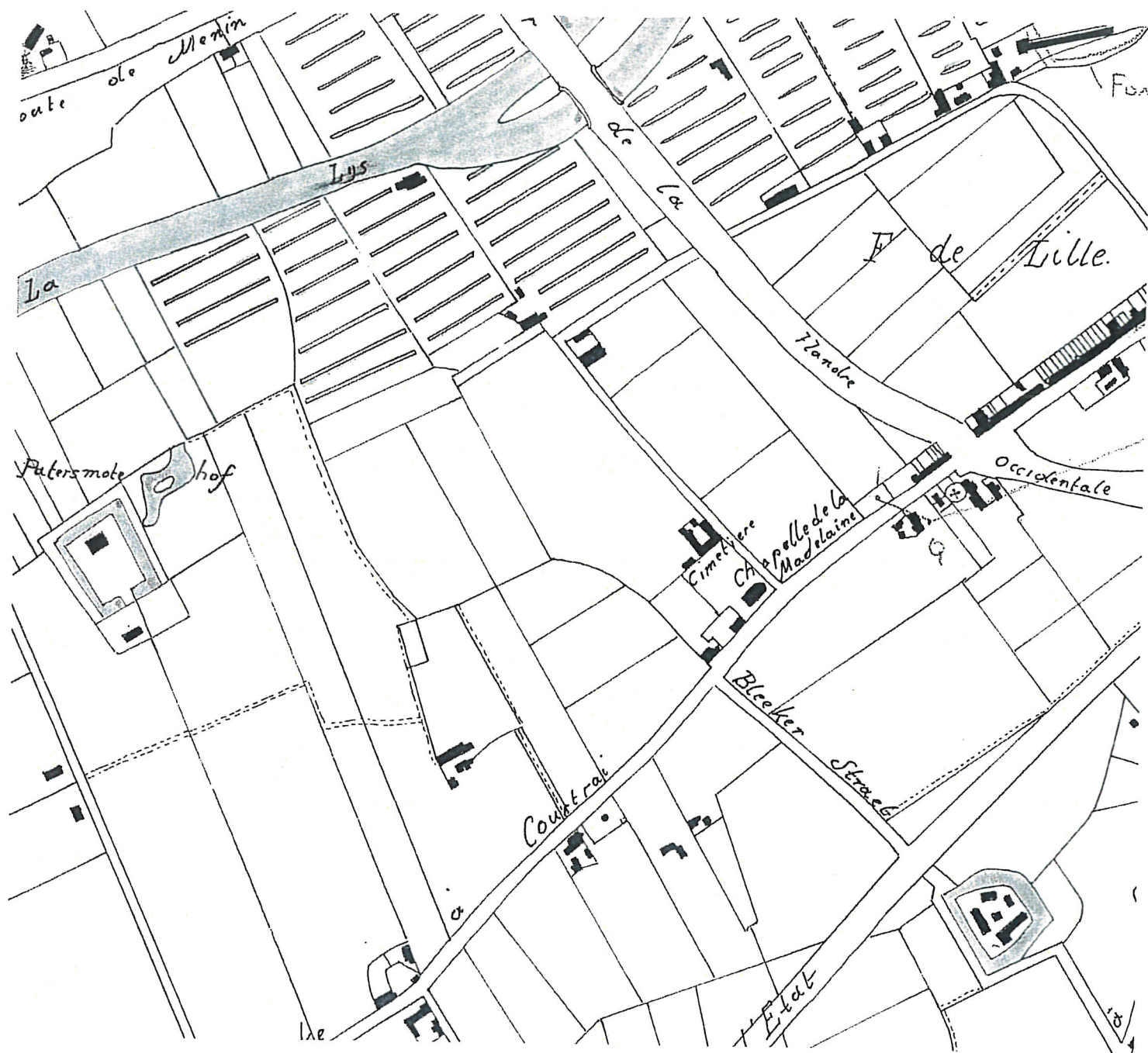
Toestand 1850

Schaal 1/2500 - privaat archief .



Toestand kort na midden 19e eeuw

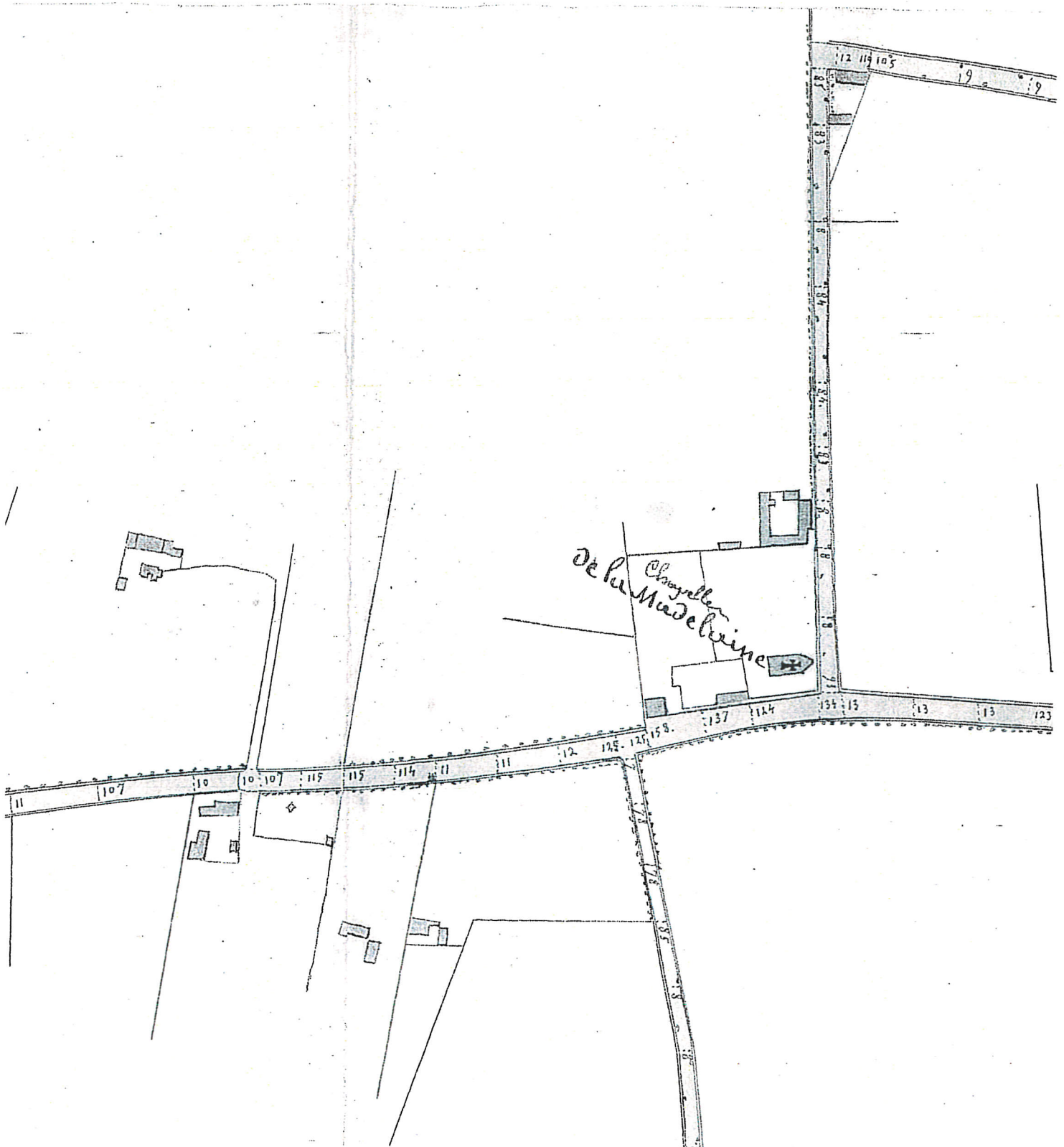
Volgens P.C.POPP .



Toestand tweede helft 19e eeuw

Ten noorden van de kapel en bijhorend perceel staat een hoeve ,teruggaand tot de 17e eeuw .

Bewaarplaats : Stadsarchief Kortrijk ,Modern Stadsarchief,bundel 298 .



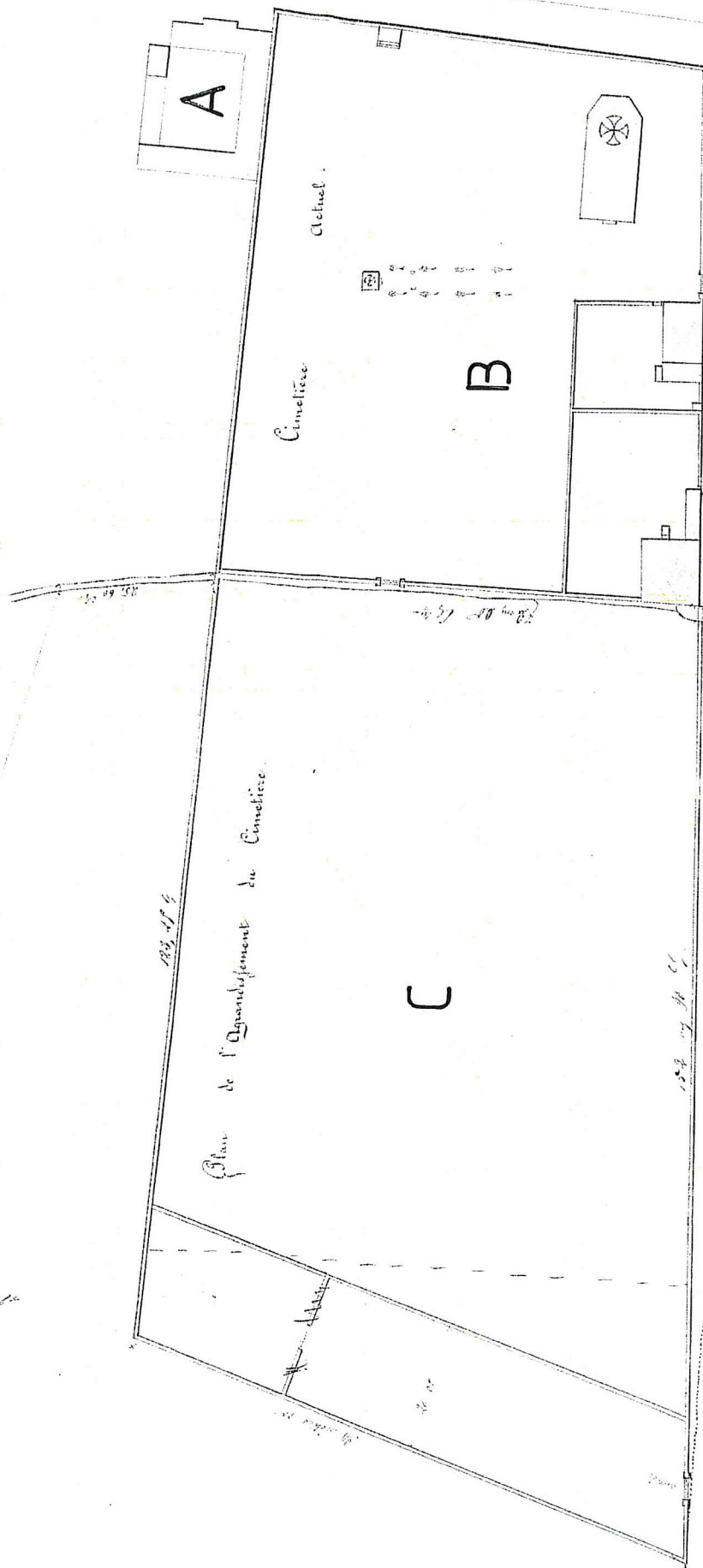
Toestand volgens MSAK ,2544 . 25.01.1866

A. Hoeve van 24 x 20 m ,wellicht 17e eeuws ,palend aan de Graaf Karel de Goedelaan

B. Leprozerij met grafveld vanaf 1785 ; 85 x 78 m

Enkel kapel opgegraven in 1985.

C. Verruimde stedelijke begraafplaats ,150 x 90 m ,in gebruik 1868-1944 .



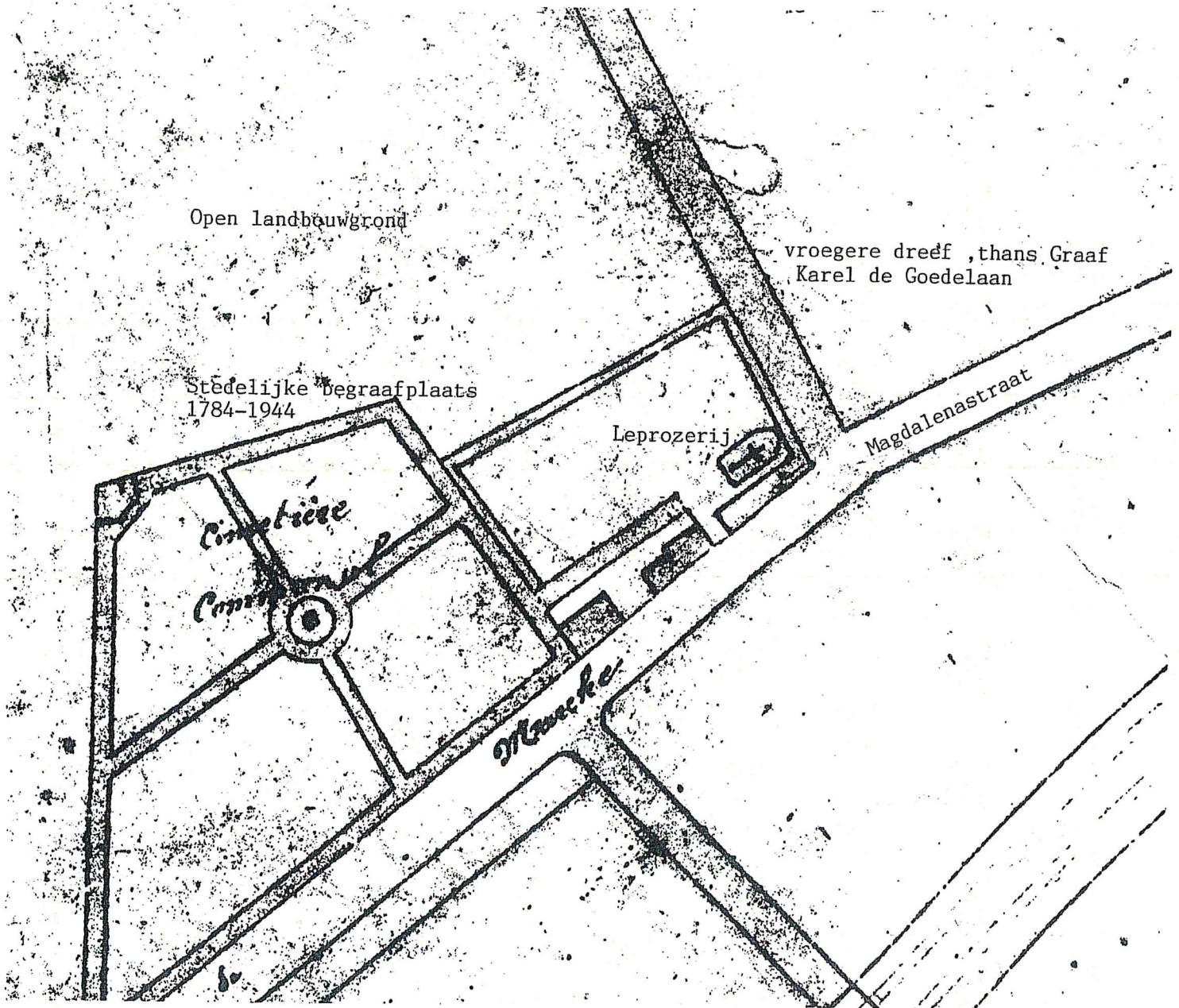
Dessiné par le dessiné Architecte P. de la Ville.

Construit le 25 janvier 1866.



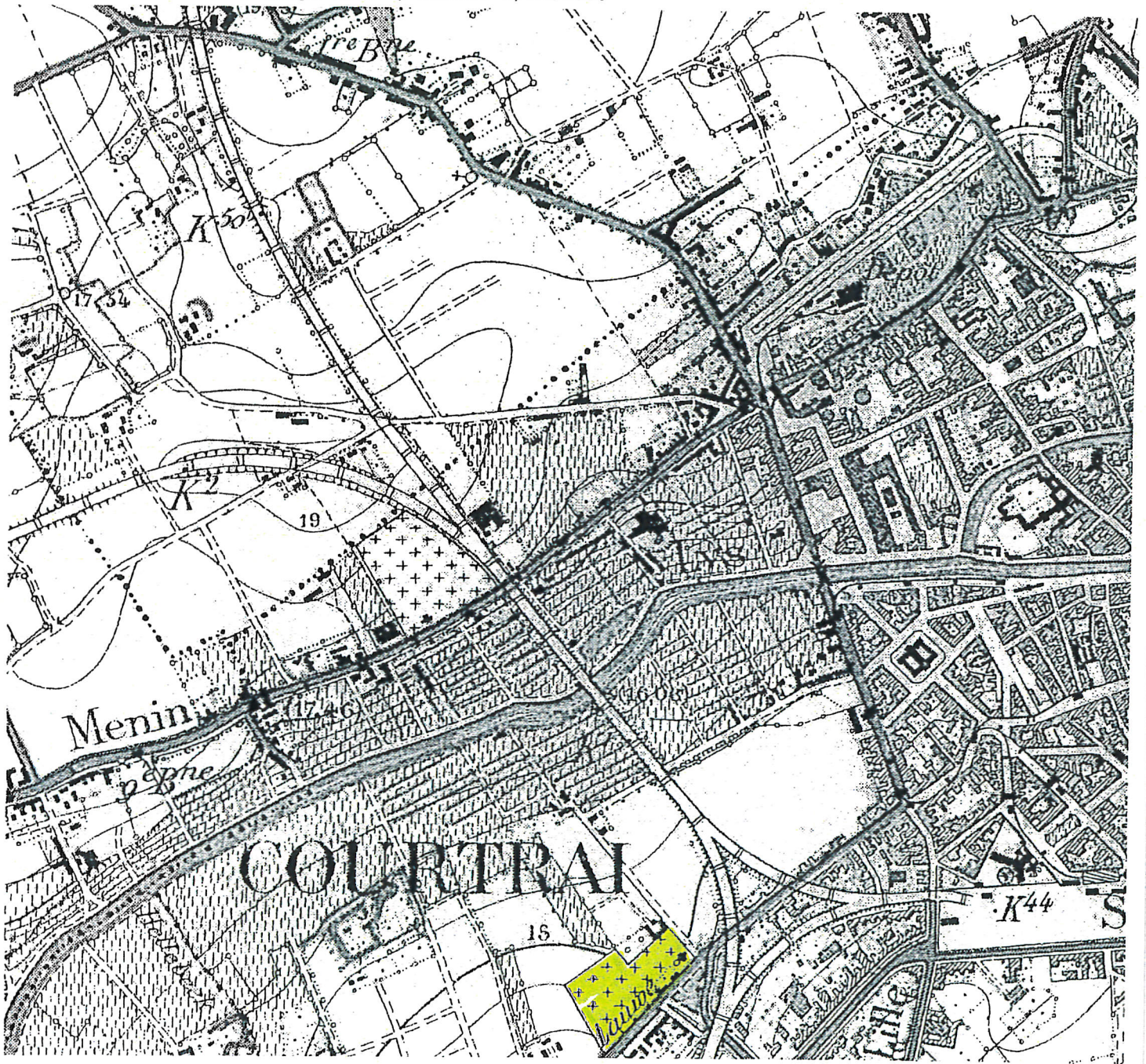
Toestand op 17 juli 1883

Onuitgegeven archief Stedelijke Dienst Facility .



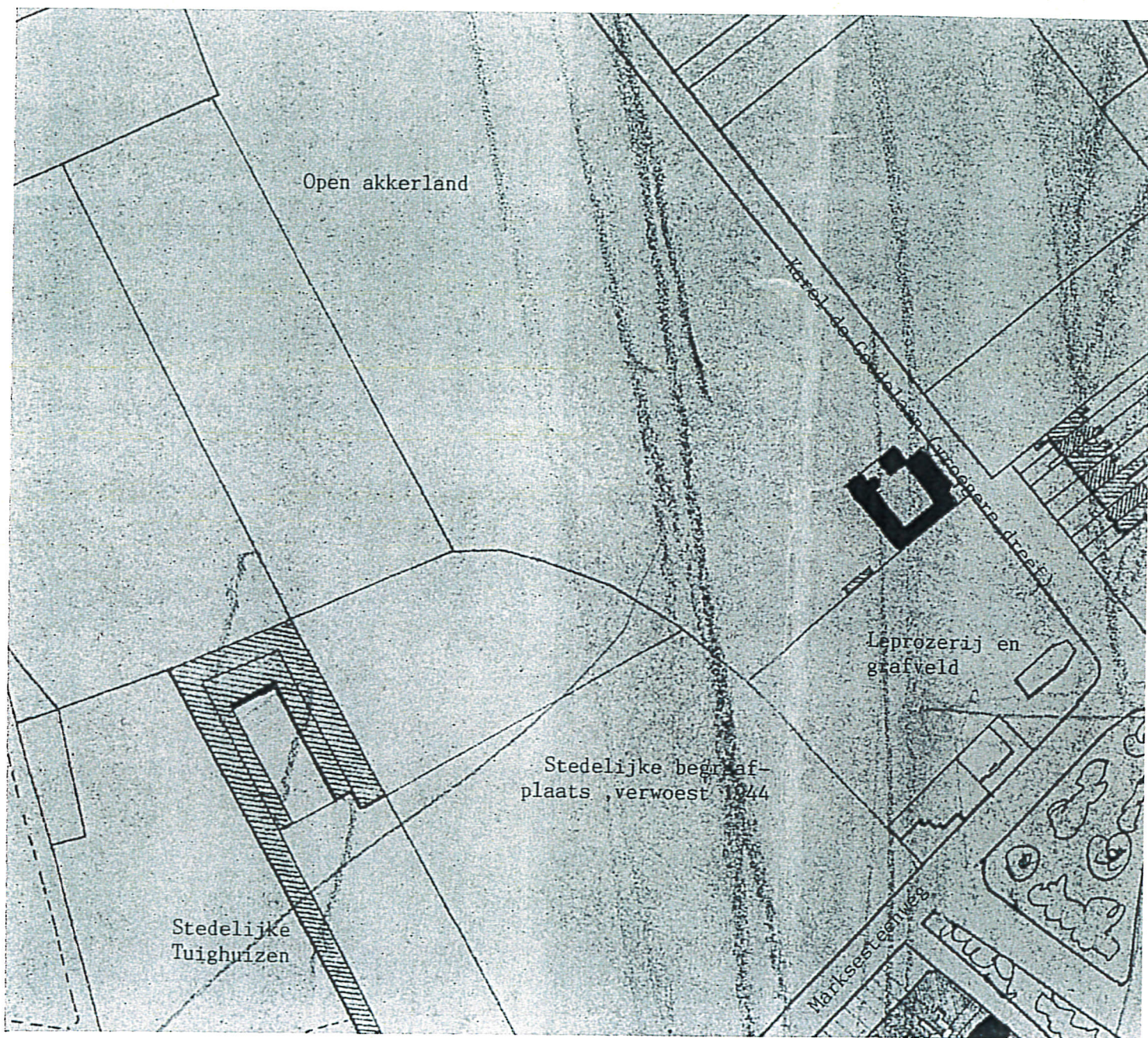
Toestand in 1910 .

Blad Kortrijk 29/1 ; schaal 1/10.000.



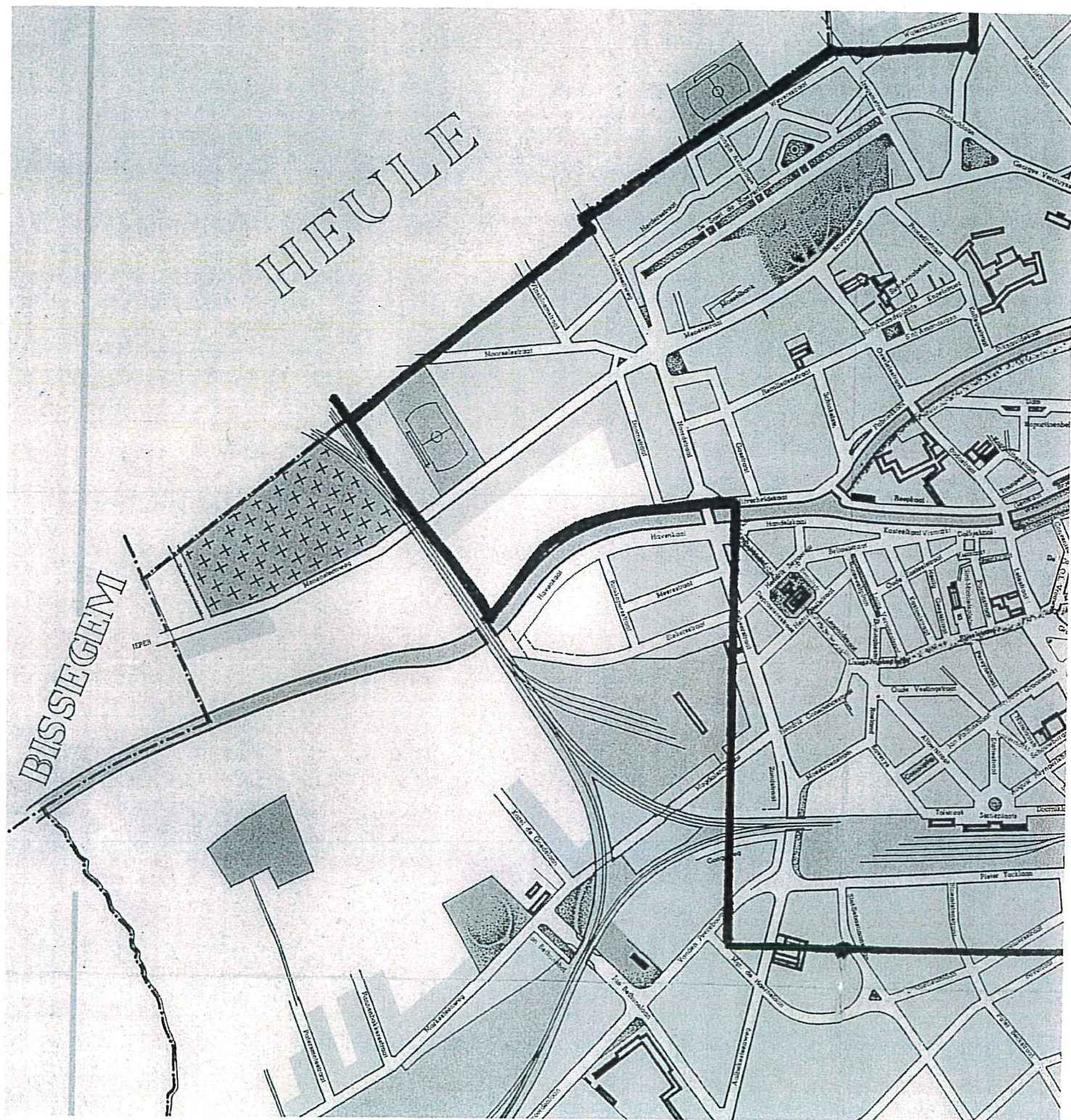
Toestand 1935-1950

Kadastraal plan ,privaatarchief Kortrijk .



Toestand in 1950

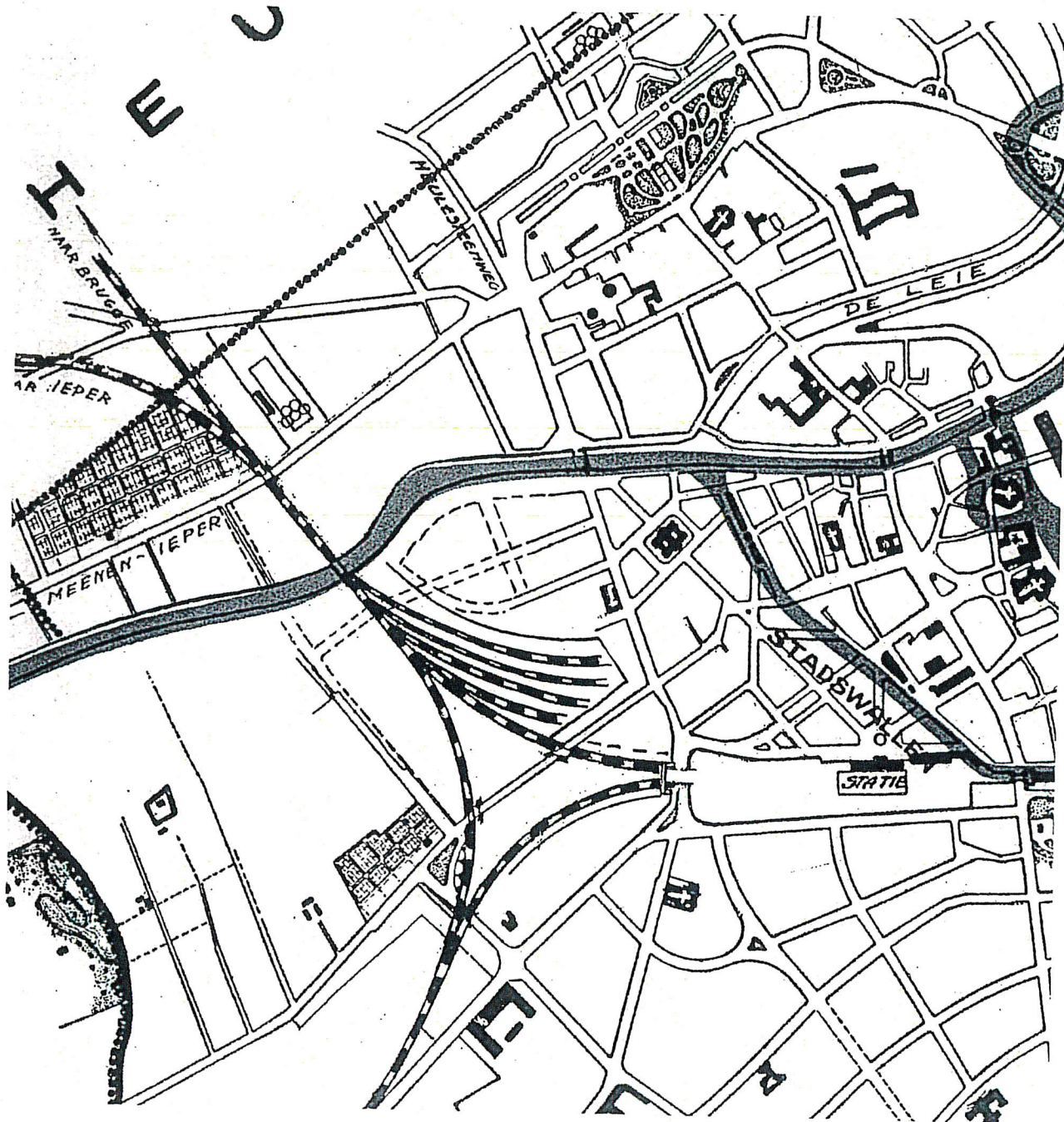
Plan gerealiseerd door de Stedelijke Technische diensten ;stadsbibliotheek.



Stadsplan ,toestand omstreeks 1960

De door bommen verwoeste stedelijke begraafplaats is nog steeds op plan gesitueerd .

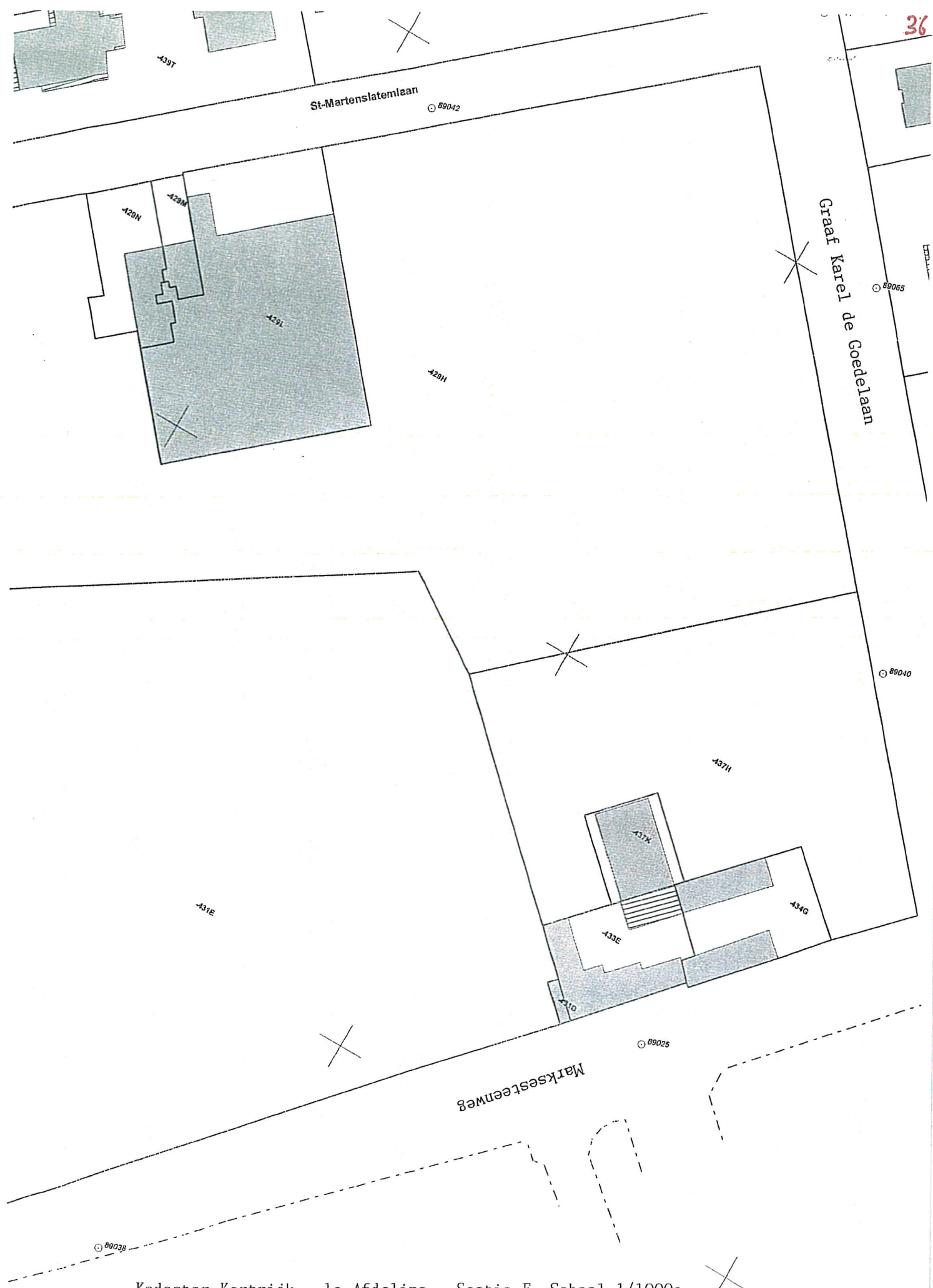
Straten en verkavelingen zijn nog niet gerealiseerd .



St-Martenslatemlaan

Graaf Karel de Goedelaan

Marksesteenweg



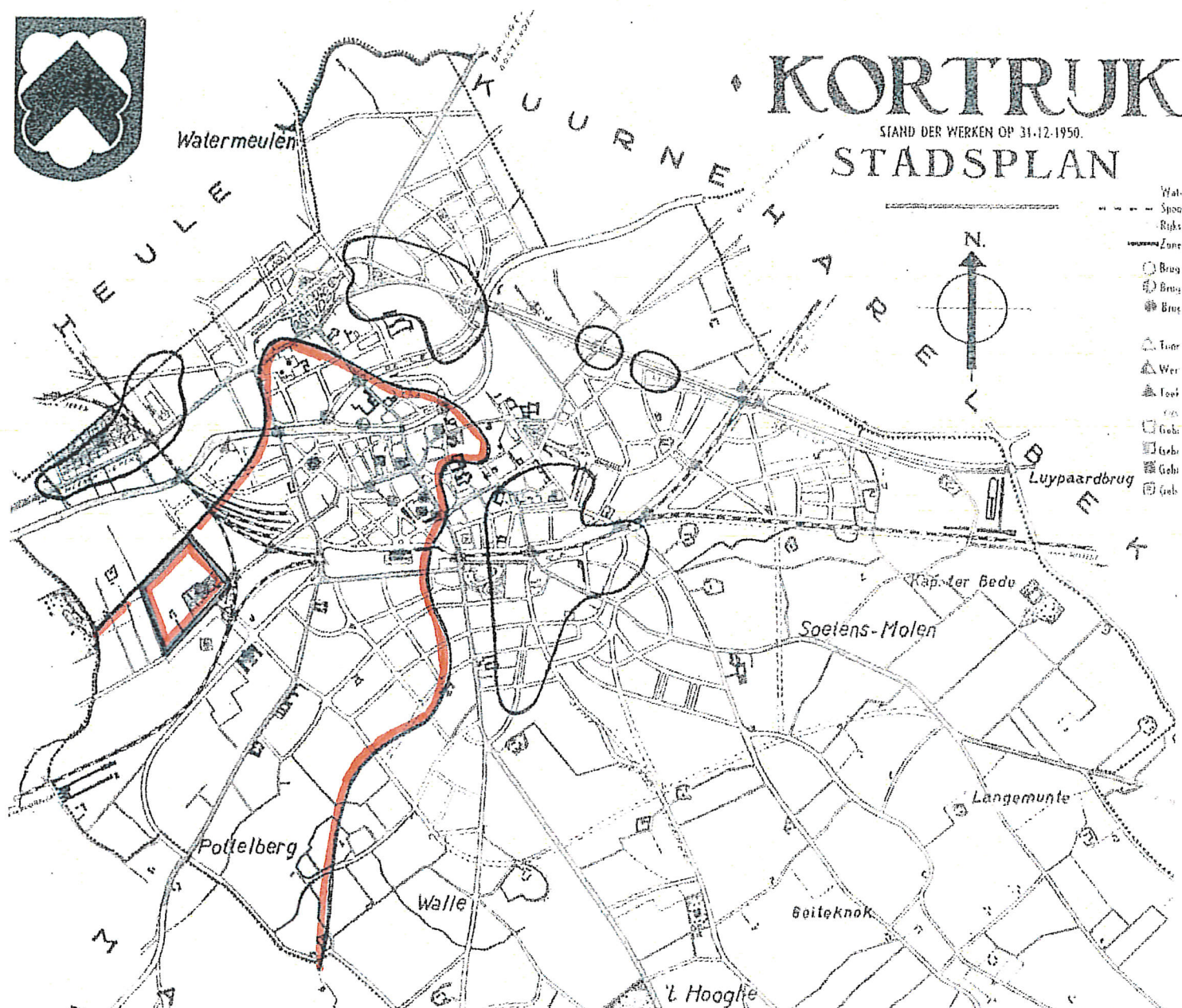
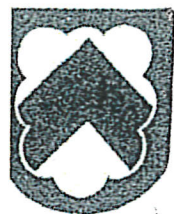
Situering in 1917 (Engelse luchtfoto)

Bron :privaat archief .



Door bommen geteisterde onderzoekszone

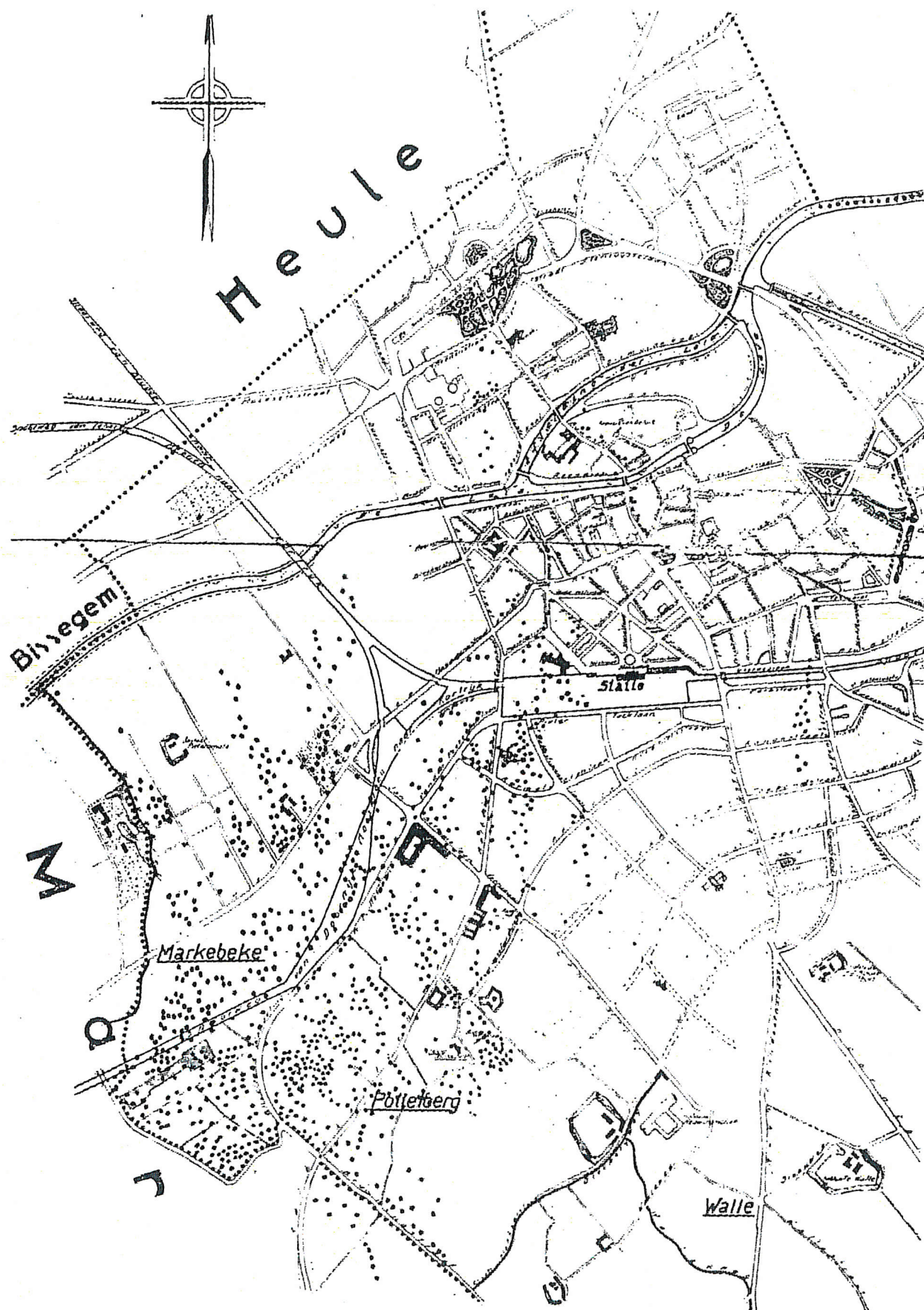
Bron : S.B.K., Kaart van 1950 met aanduiding geteisterde zone's.
OMKADERD : te onderzoeken .



Toestand 28 maart 1944

Volgens een luchtfoto ,bewaard in National Archives Kew .
Zie D.DECUYPERE , De luchtaanvallen op Kortrijk en Wevelgem , 1940-1945,
Kortrijk 2010 ,blz. 131 .

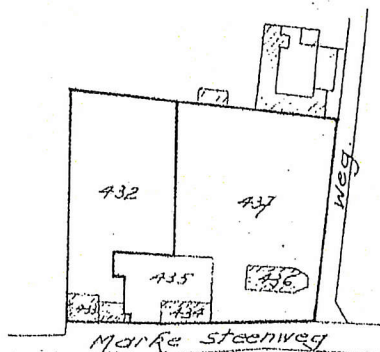




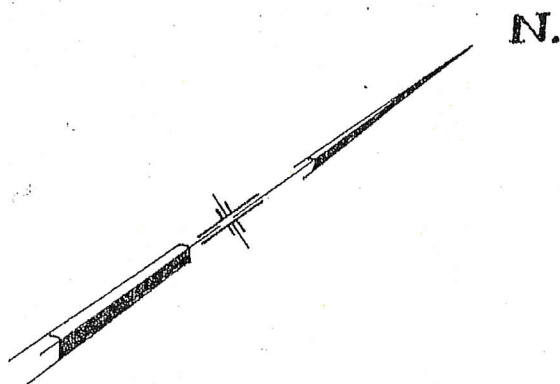
Bominslagen 26 maart 1944 op grondgebied Kortrijk.
(R. De Paepe)

Kerkfabrieken van S^t Maarten en van O.L.Vrouw.

Oorspronkelijke toestand.



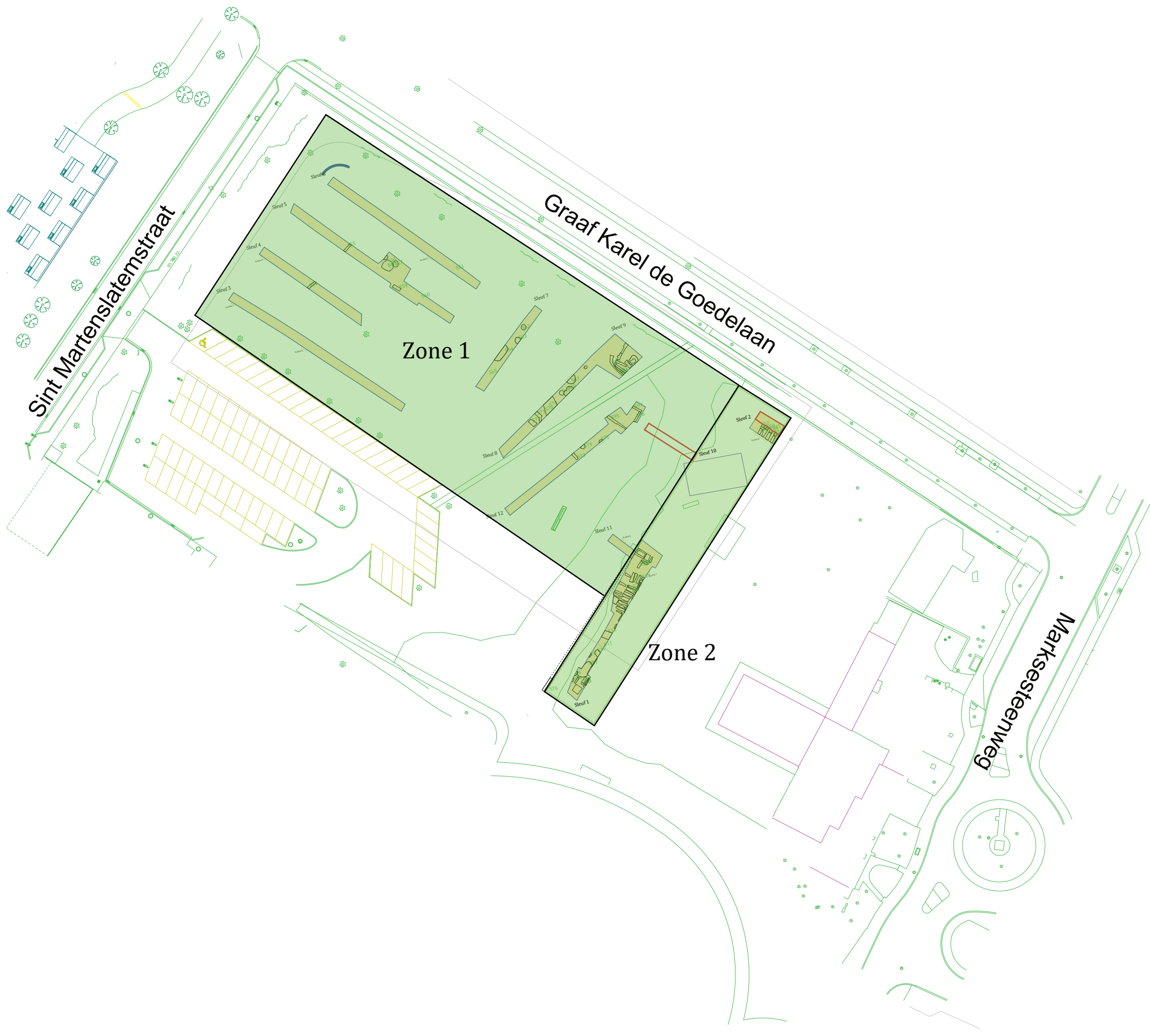
- Schaal: 1/2500. -



- SCHAAL: 1/200. -

Opgemaakt te Kortrijk
de 21-6-1955

M. J. J. J.



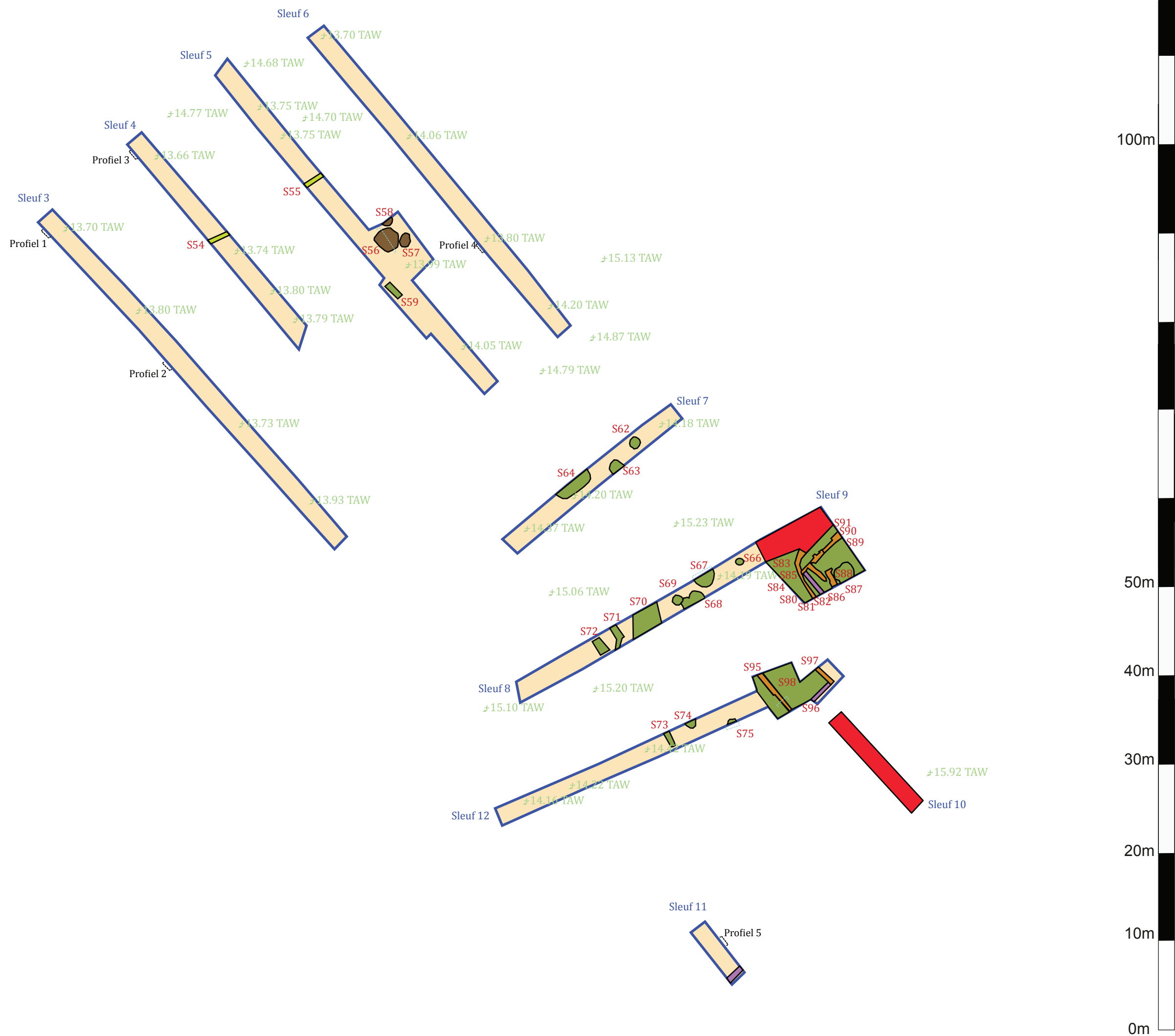
Archeologische prospectie Kortrijk - Graaf Karel de Goede- laan

Bijlage 1:
Situeringsplan

Aanduiding zones

Verg.nr. 2015/025
Werfnr. A3207

GROUP
MONUMENT



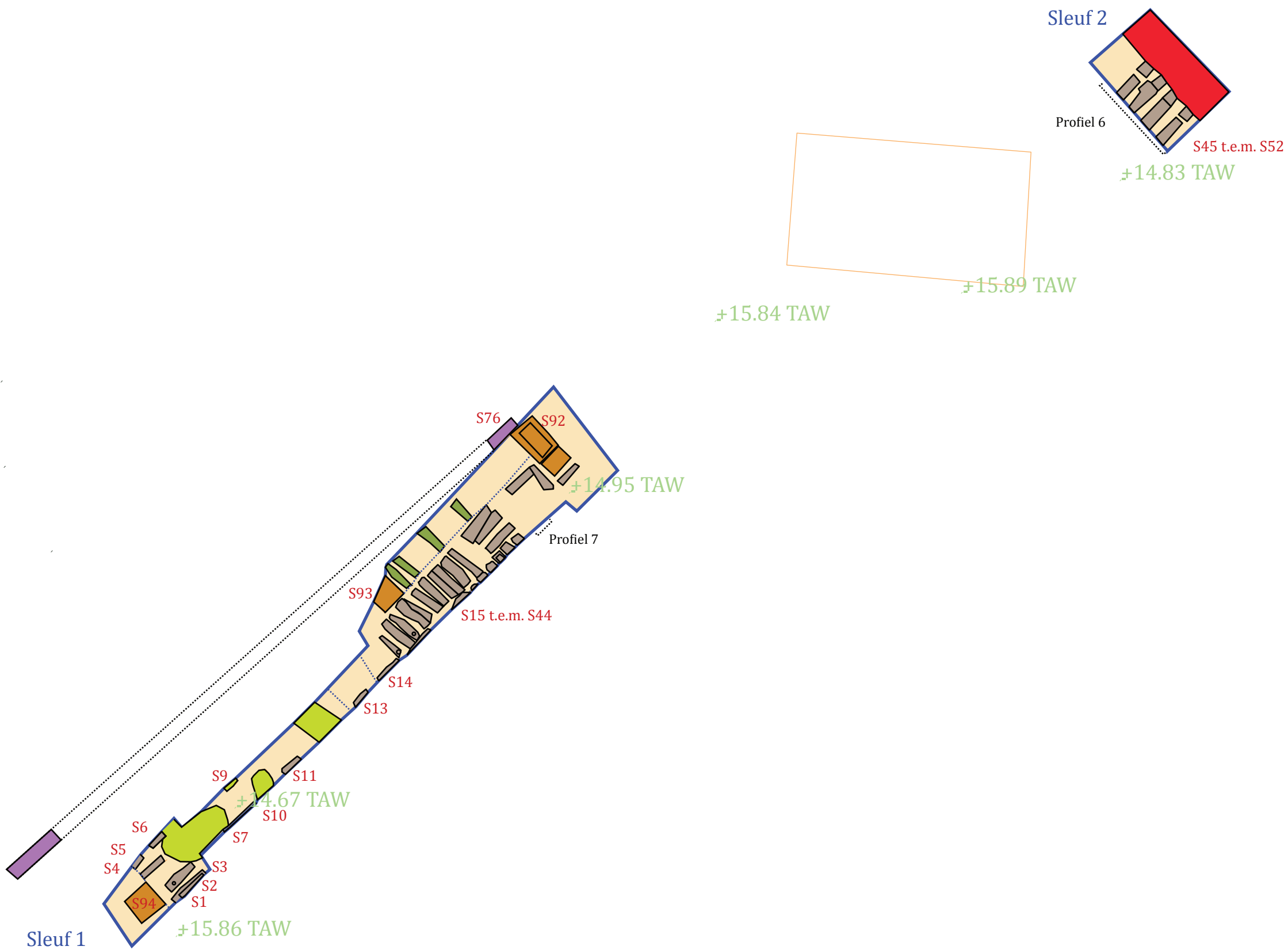
Archeologische
prospectie -
Kortrijk - Graaf Karel
de Goedelaan

Bijlage 2: Grondplan Zone 1



Verg.nr. 2015/025
Werfnr. A3207

GROUP
MONUMENT



70m

60m

50m

40m

30m

20m

10m

0m

Archeologische prospectie - Kortrijk - Graaf Karel de Goedelaan

Bijlage 3: Grondplan Zone 2

Begraving

Begraving met loden
deksel

19de eeuwse grafkelder

19de eeuwse fundering

Ongedateerde sporen

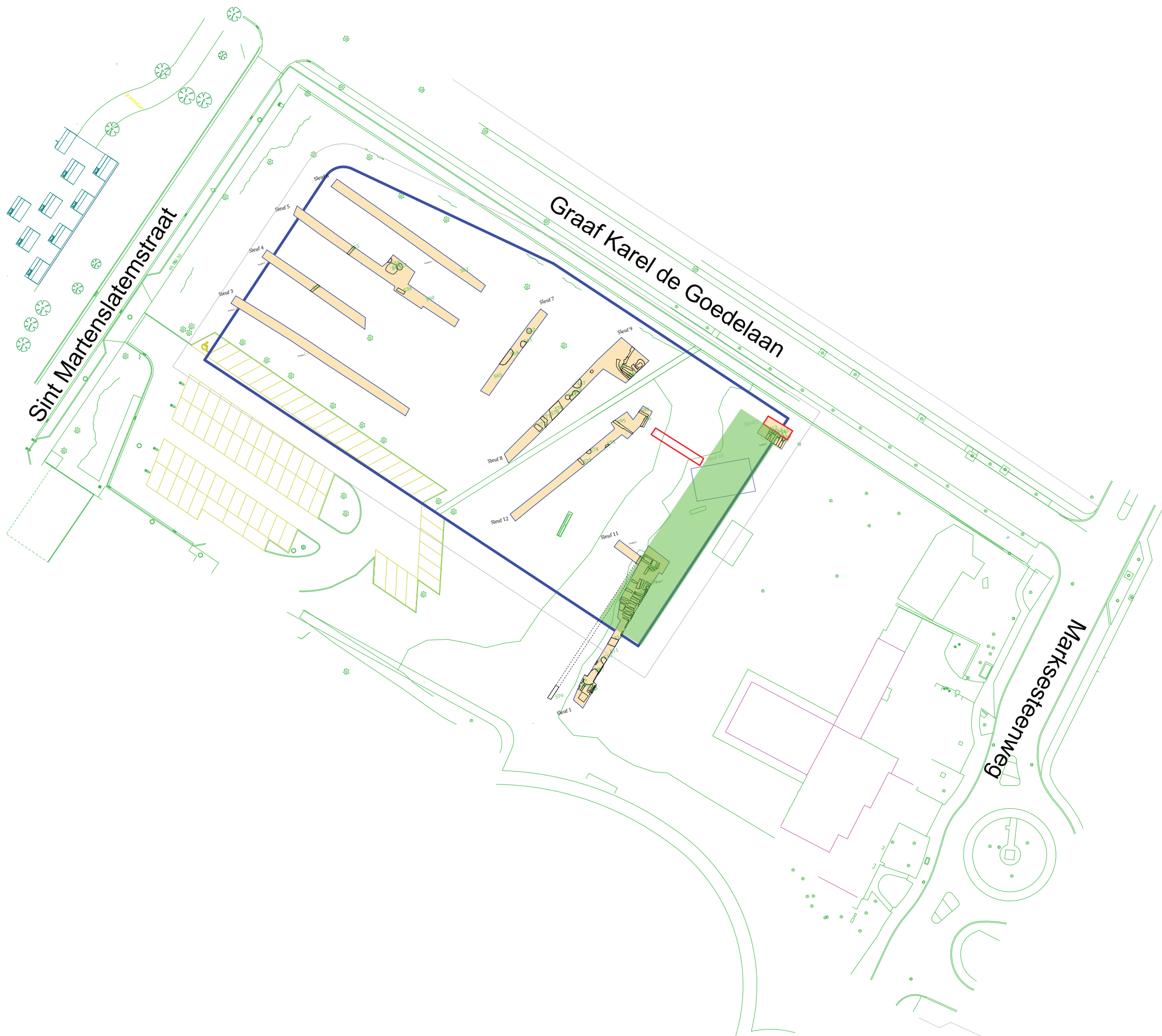
Verstoring

Moederbodem

Verdieping

Verg.nr. 2015/025
Werfnr. A3207

GROUP
MONUMENT



Archeologische prospectie Kortrijk - Graaf Karel de Goede- laan

Bijlage 4:
Vervolgonderzoek

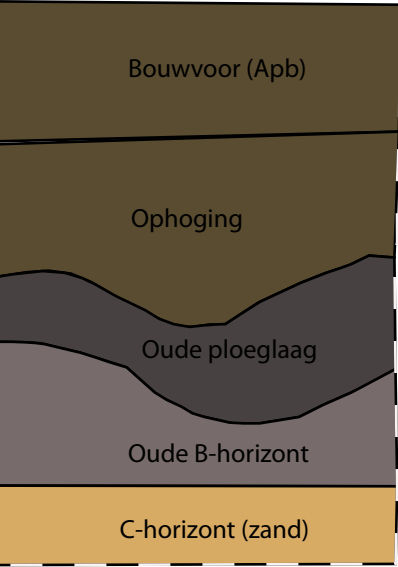
- Contour verstoring werken
- Voorstel vervolgonderzoek

Verg.nr. 2015/025
Werfnr. A3207

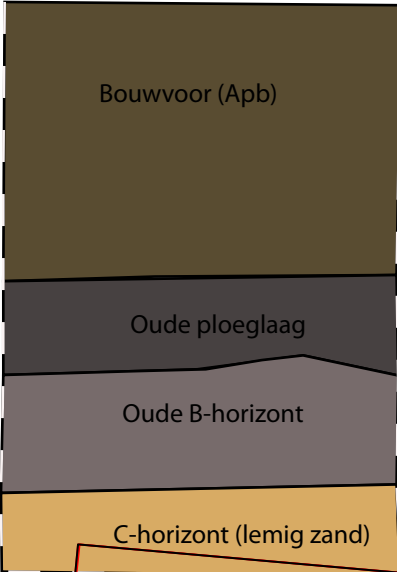




Profiel 1 in sleuf 3



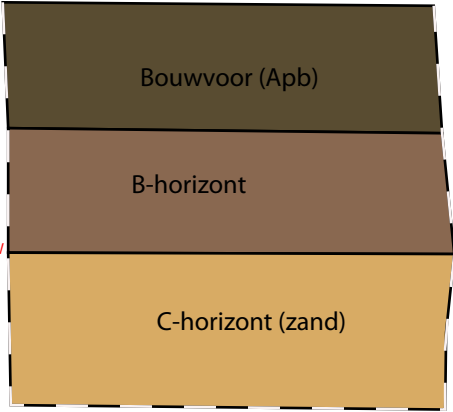
Profiel 2 in sleuf 3



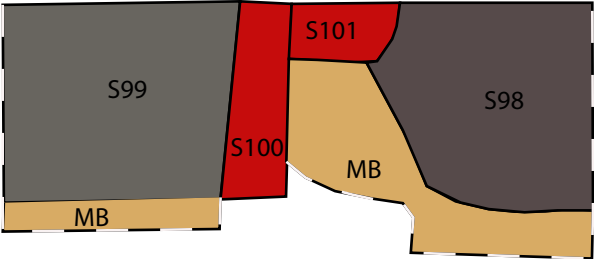
Profiel 3 in sleuf 4



Profiel 4 in sleuf 6



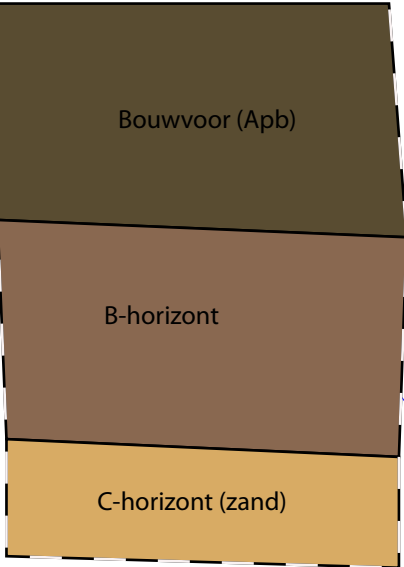
Coupe op S95/verdiepingsputje



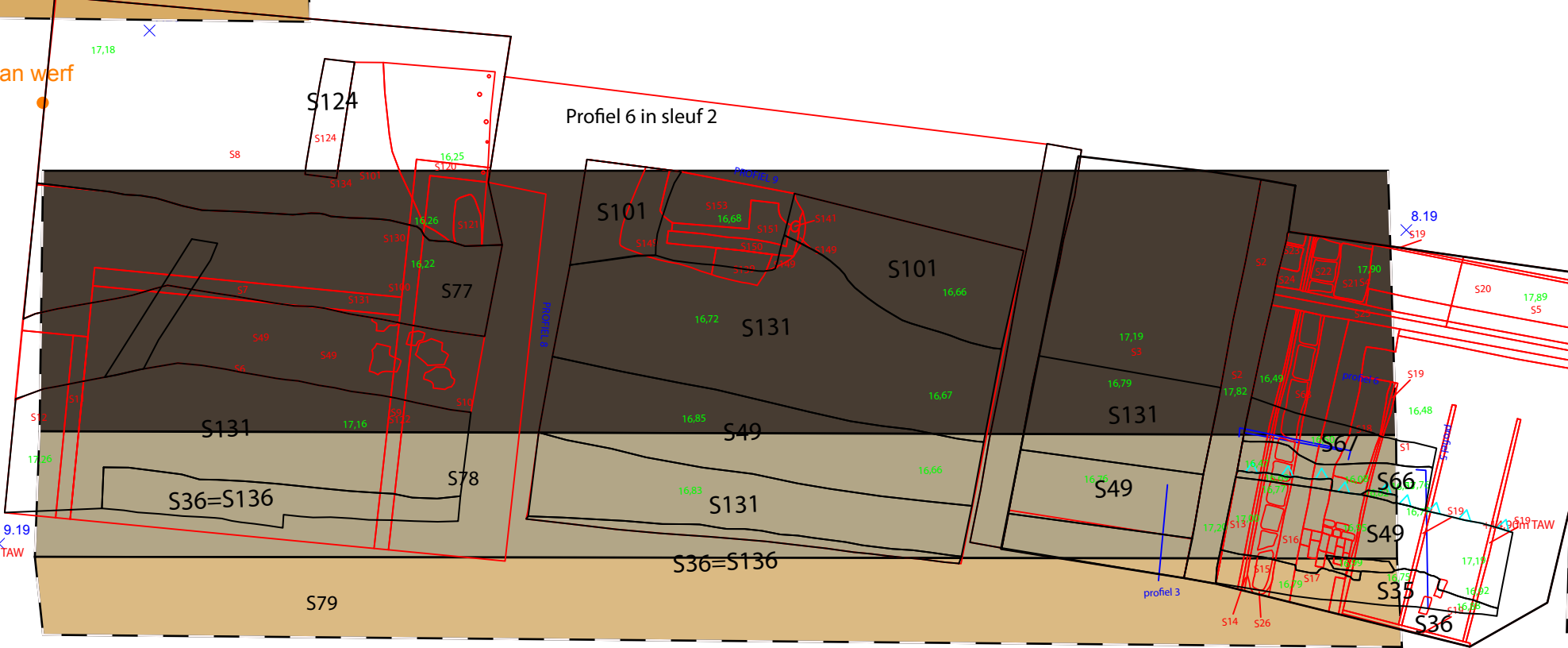
punt nok
naar werf toe



Profiel 5 in sleuf 11



Profiel 6 in sleuf 2



punt nok
gaat weg van werf



Profiel 7 in sleuf 1

